

Юрій Плекан

*ПЕРШИЙ ДОСВІД
ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ:*

*УКРАЇНЦІ – ДЕПУТАТИ АВСТРІЙСЬКОГО
ПАРЛАМЕНТУ ТА ГАЛИЦЬКОГО
КРАЙОВОГО СЕЙМУ (1848–1918)*

ДОВІДНИК

2012

УДК 94 (477.83/.86):328

ББК 63.3(4Укр)52

П 38

Плекан Юрій. Перший досвід парламентаризму: українці – депутати австрійського парламенту та галицького крайового сейму (1848–1918). Довідник. – Івано-Франківськ: Видавець Третяк І.Я, 2012. – 140 с.

У науковому дослідженні через призму біографій депутатів австрійського парламенту та Галицького крайового сейму висвітлюється громадсько-політична та освітня діяльність українців Галичини у представницьких органах Австрійської імперії від середини ХІХ ст. до 1918 р., – часу розпаду Дунайської монархії. Методичний довідник знайде зацікавлення серед науковців – дослідників історії українського парламентаризму, політологів, студентів та краєзнавців.

Методичний довідник рекомендовано до друку

Вченою радою Коломийського інституту

Державного вищого навчального закладу Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

Рецензенти:

Василь Даниленко, доктор історичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту української археографії та джерелознавства ім. М.С. Грушевського НАН України

Василь Марчук, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри політології Інституту історії і політології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника

*На обкладинці – світлини депутатів австрійського парламенту:
Івана Борисикевича, Юліана Романчука, Дем'яна Савчака*

ISBN 966-550-245-X

© Плекан Ю., 2012

Переднє слово

У першій половині XIX ст. в країнах Західної Європи активно проходили модернізаційні процеси, проте чим далі на Схід, тим повільніше вони відбувалися. Від своїх західних сусідів все більше відставала Австрійська імперія – велика центральноєвропейська держава. Архаїчна абсолютистська монархія своєю політичною системою гальмувала приватну ініціативу власних підданих, не давала їм можливості повністю самореалізуватися, тому й запізнювалася у своєму розвитку. «Весна народів» 1848 р., під час якої хвиля революцій охопила значну частину Європи, не оминула і Австрію. Тиск знизу примусив цісарську владу піти на глибокі реформи, у тому числі погодитися на вибори до першого парламенту і скасувати особисту залежність селян від поміщиків.

Таким чином, основи парламентаризму в Австрійській імперії закладалися завдяки революційному піднесенню народів цієї багатонаціональної держави, кожен з яких ставив власні цілі. У боротьбу включилися також українці, які проживали в імперії – тоді вони носили етнічне ім'я «русини». На відміну від найбільш організованих – чехів, угорців, навіть поляків, русини у своїй переважній масі залишалися нерозвинутим аграрним населенням, яке погано усвідомлювало свої права і механізми їхнього відстоювання. І все ж перші парламентські вибори привели до Відня групу уродженців західноукраїнських земель, свідомих своєї належності до одного з найбільш упосліджених народів імперії Габсбургів. А процеси національної самоідентифікації тоді ще були далекі від завершення в Галичині, Буковині та Закарпатті – тих землях у складі Дунайської монархії, де проживало українське населення. Головним чином це були селяни, освіченою частиною яких виступали майже виключно греко-католицькі і православні священники та вчителі. Західне українство не спромоглося сформувати власної великої буржуазії – тієї соціальної верстви, яка забезпечувала прискорений розвиток країн, що модернізувалися. Відсутність нової провідної верстви суспільства негативно позначалася на згуртованості та політичній активності русинської маси, котра до того ж не мала власних провідників із числа старої аристократії.

Адже українська аристократія впродовж століть асимілювалася домінуючими етносами, що заважало формуванню власної еліти в попе-

редню історичну епоху. Поява ж парламентарів – вихідців насамперед з українського селянства чи священства, сприяла формуванню політичної еліти на принципово новій соціальній основі. Обранці народу швидко здобували досвід цивілізованої парламентської боротьби, який згодом дозволив поглибити модернізаційні процеси в українському середовищі. Суспільство структурувалося, у ньому зароджувалися і розвивалися політичні партії та громадсько-політичні організації. Створювалися механізми цивілізованого захисту прав різних соціальних верств та етнонаціональних громад багатонаціональної держави.

Доля австрійського парламентаризму складалася непросто. Перший парламент припинив своє існування у березні 1849 р., вже проголошена конституція не вступила у дію, а в імперії встановився неабсолютистський режим. Він послаблюється лише через десятиліття: з 1861 р. у Відні, нарешті, починає діяти Рейхсрат (центральный парламент), а кожна з провінцій імперії для вирішення місцевих проблем отримує власний сейм – Ландтаг. Серед інших створюється і Галицький крайовий сейм. Після компромісу між Віднем і Будапештом 1867 року Австрійська імперія перетворюється на Австро-Угорщину, дуалістичну монархію. Галичина входить в її австрійську частину, Цислейтанію.

Рейхсрат складався з палати панів і палати депутатів. До першої членів призначав імператор й вона виконувала роль сенату, а до другої депутатів обирали. Спочатку ця функція належала лише депутатам крайових сеймів, але з 1873 р. вибори проводилися вже на куріальній основі. Вона ж діяла і при виборах до крайових сеймів. Існувало чотири курії: великих землевласників, торгівельних палат, міст, містечкових та сільських громад. Курія великих землевласників мала відчутні привілеї, обираючи значну кількість депутатів. Без виборів до Галицького сейму входили *вірілісти* – представники церкви та науки: сім єпископів (з них три греко-католицькі, що представляли українців), ректори Львівського та Краківського університетів і Львівської Політехніки, президент Польської Академії наук – всі поляки. Українці мали меншість у галицькому сеймі, хоча складали майже половину населення Королівства Галичини та Лодомерії. Дві третини депутатів крайового парламенту представляли інтереси домінуючої польської еліти та її іноетнічних союзників.

Боротьба українців за свої права ускладнювалася їхнім розколом на «русофілів» та «народовців». Перші декларували мовну та культурну

спорідненість русинів з росіянами, другі ж відстоювали етнічну окремішність українців від росіян та білорусів. Еволюція русофільства врешті рещт привела до переходу нового покоління його прибічників на позиції повної етнічної ідентичності з росіянами, й ствердження у цьому середовищі москвофільства – не лише культурно, але і політично повністю орієнтованого на Російську імперію. Користуючись ідейним розколом галицького українства і заграючи з москвофілами, польські правителі краю намагалися зміцнювати власні позиції, нейтралізуючи політичну активність українців.

На початку ХХ ст. в Австро-Угорщині посилилася боротьба за загальне виборче право. Коли в сусідній Російській імперії у 1905 р. спалахнула революція і цар вимушений був дозволити вибори до Державної Думи, це привело до «ланцюгової реакції» у сусідніх країнах. Визривали великі соціальні потрясіння у монархії Габсбургів. Щоб не допустити до них, офіційний Відень у 1907 році запровадив загальне виборче право для всіх чоловіків. Було значно збільшено кількість депутатів – до 516 (у 1861 – лише 203). Кожен коронний край монархії мав чітко визначену кількість місць у палаті депутатів, причому із 106 мандатів, виділених для Галичини, українці отримали лише 27.

Зросла і кількість мандатів у крайових ландтагах. Так, у Галицькому сеймі в 1911 р. налічувалося 228 депутатів (у 1861 – 150). Українці же напередодні Першої світової війни з цих 228 місць мали лише 66. Проти такої кричущої несправедливості політичні партії та громадські організації галицьких українців вели рішучу боротьбу. Вони здобували чималий досвід відстоювання власних прав за допомогою парламентських методів. Цей досвід свідчив: українці Австро-Угорщини активно включилися в модернізаційні процеси, що ставило їх поряд з іншими європейськими народами. У монархії Габсбургів проживало лише 20 відсотків всього українського етносу, а 80 відсотків українців були підданими імперії Романових. Але саме західні українці першими здобули досвід парламентаризму, і в їхньому середовищі формувалася сучасна політична культура, виникали інститути громадянського суспільства.

Всі ці процеси відбувалися завдяки політичній активності конкретних людей і позначалися на їхніх особистих долях. Депутатами Рейхсрату і крайового сейму галицькі українці обирали і простих селян, і священників, і представників інтелігентних професій – вчителів, юристів, лікарів. Біографії народних обранців дозволяють краще зрозуміти,

який людський потенціал мала у своєму розпорядженні українська громада Галичини, й якої якості була її щойно сформована політична еліта. Зібрані в одному довіднику, життєписи народних обранців дають чималий матеріал для роздумів не лише фаховим дослідникам політичної історії Галичини, але і всім, хто цікавиться минулим рідного краю і хоче якомога більше дізнатися про своїх видатних земляків.

Творчість коломийського науковця Юрія Плекана відома багатьом його колегам. Чимало уваги дослідник присвятив вивченню історії громадсько-політичного життя Галичини другої половини ХІХ – початку ХХ ст., зокрема – діяльності депутатів від українського населення краю в Австрійському парламенті та Галицькому сеймі. Детально ознайомившись з історичними джерелами та історіографією, він вирішив створити довідникове видання, присвячене українцям – депутатам, діяльність яких припала на 1848-1918 рр. Деякі біографії подаються упорядником достатньо повними: наявні історичні джерела дозволяють висвітлити їх детально. Інші містять мінімум інформації через брак документальних відомостей про життя того чи іншого депутата. І все ж їхня присутність у довіднику є необхідною для повноти висвітленої картини.

Автору довелося долати чималі труднощі, пов'язані із складністю визначення політичної орієнтації деяких народних обранців на різних етапах їхньої парламентської діяльності. Інколи важко було встановити навіть етнічну належність депутата або причини його входження до того чи іншого парламентського об'єднання – наприклад, українця до «Польського кола». Для сучасного читача необхідно пояснювати застарілу термінологію, без використання якої неможливо передати дух минулої епохи. У цілому довідник дає можливість читачеві зрозуміти витoki традицій парламентаризму в Галичині й побачити наочно, як заклалися у краї підвалини європейської політичної культури, котрі пізніше завзято руйнувалися тоталітарною владою. Знайомство з біографіями депутатів – українців дозволяє ще раз відчувати: європейський вибір сучасної України не є порожнім політичним гаслом, а природно продовжує історичний розвиток нашого народу.

*Ігор Буркут,
кандидат історичних наук, доцент кафедри політології
та державного управління Чернівецького національного
університету ім. Юрія Федьковича*

Біографії депутатів

Андрусак Юрій (Георгій) – селянин і довголітній начальник громади с. Голобутів на Стрийщині. Член-засновник «Галицько-Руської Матиці» та фундації «Народного Дому» у Львові. Посол до першого австрійського парламенту у Відні 1848 р. від Скільської округи (тепер Сколівський район Львівської обл.).

Л-ра: Бойківщина: монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. – Філадельфія; Нью-Йорк: НТШ, 1980. – С. 136; Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848–1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71 – 74.

Антоневич Микола (25.12.1840 – 10.07.1919) – шляхтич, педагог, історик.

Народився в родині пароха с. Рожнів (нині Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.). Закінчив теологічний факультет Віденського університету, де в 1864 р. склав докторат з філософії. З 1866 р. заступник учителя гімназії у Дрогобичі, з 1867 р. депутат Дрогобицької повітової ради і член повітового відділу. Член багатьох москвофільських товариств та «Руської бесіди» у Перемишлі. В 1874 – 1900 рр. професор гімназії у Перемишлі. Був учителем І. Франка в Дрогобицькій гімназії (1872 – 1873 рр. там викладав історію і старослов'янську мову). Посол до Галицького сейму у 1873 – 1879 рр. та у 1882 – 1895 рр., а також до австрійського парламенту у 1873 – 1879 рр. Помер та похований в с. Незвисько (тепер Городенківський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 145.

Барвінський Олександр (08.06.1847 – 25.12.1926) – шляхтич, педагог, публіцист, громадський та культурний діяч.

Народився в родині пароха с. Шляхтянці (тепер с. Гніздичка Збаразького р-ну Тернопільської обл.), початкову освіту здобув у Шляхтинцях, продовжив навчання у народній школі та гімназії Тернополя.

Навчався на філософському факультеті Львівського університету (1865 – 1868 рр.), професор Тернопільської учительської чоловічої семінарії у 1871 – 1888рр., з 1888 р. професор Львівської учительської чоловічої семінарії. У 1878 р. склав докторат філології у Віденському

університеті. Голова НТШ (1893 – 1897) та редактор «Записок НТШ», у 1884 – 1885 рр. – голова товариства «Просвіта», його Тернопільської філії (у 1883 р.), заступник голови Львівського товариства (у 1889 – 1895 рр.), почесний член Львівської «Просвіти» (з 1891 р.). З 1867 р. співробітник «Правди», один із ініціаторів запровадження у Галичині фонетичного правопису. У 1893 – 1918 рр. член Крайової шкільної ради. Видав у Коломії «Образки з громадянського і письменського розвитку русинів» (1912 р.) і «Спомини з мого життя» (ч. 1-2, 1912 – 1913 рр.), видавав «Руську історичну бібліотеку» (Тернопіль-Львів, 1883 – 1894).

Посол до Галицького сейму у 1894 – 1904 рр., посол до парламенту у 1891 – 1907 рр., а з 1917 р. довічний член Палати Панів.

Член уряду ЗУНР у 1918 р. – секретар освіти і віровизнання. Кавалер орденів Залізної корони III класу та Червоного Хреста II класу Австро-Угорської імперії. У 1906 р. іменований урядовим радником, у 1910 р. – радником двору. Засновник Католицького русько-народного союзу (1896 р.), «Руської громади» (1901 р.). Засновник Християнсько-суспільної партії, – консервативного спрямування, редактор щоденника «Руслан» (1897 – 1914 рр.).

Учасник першого засідання Української Національної Ради, представник від Палати Панів австрійського парламенту. Входив до складу УНРади, державний секретар віровизнань і освіти у першому складі Державного секретаріату ЗУНР (1918 р.).

Після зайняття Львова поляками відійшов від політичного життя, зосередився на літературознавчих дослідженнях. Писав статті на педагогічні теми в періодичних виданнях «Діло», «Шкільна Часопись», «Газета Школьна». Автор підручників для українських шкіл.

Помер у Львові, де й похований на Личаківському кладовищі.

Л-ра: Барвінський Олександр // Енциклопедія Українознавства. – Т. 1. – С. 93; Сохоцький І. Барвінський Олександр // Історичні постаті Галичини XIX–XX ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С. 102-118; Барвінський Олександр // Левицький К. Українські політики. – Львів, 1936. – С. 73-76; Морозюк В. Помяник-4. – Івано-Франківськ, 2007. – С. 104; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. – Зошит 2. – С. 24; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 1: А–Г. – К., С. 130; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 236–237; Малюта Ольга.

«Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 270-273.

Бачинський Володимир (30.01.1880 – 24.05.1927) – адвокат, громадсько – політичний та державний діяч.

Народився в м. Самбір (нині місто Львівської області) у родині викладача гімназії. Після закінчення Бережанської гімназії продовжив навчання на юридичному факультеті Львівського університету. У 1899 р. розпочав просвітянську діяльність на Бережанщині. Учасник селянських віч початку 1900-х рр. у Підгаєччині та Бережанщині на яких закликав українське населення боротись за свої права.

У 1907 р. він переїхав до Львова. Член Львівського товариства «Просвіта», заступник його голови з 27 жовтня 1920 р.

Посол до австрійського парламенту у 1907 – 1918 рр. та Галицького сейму у 1913 – 1918 рр. від Підгаєцького повіту (тепер Тернопільська область), де представляв Українську національно-демократичну партію. Від 1907 р. був секретарем УНДП, в 1920 – 1924 рр. голова Міжпартійної Ради та голова Народного Комітету УНДП. У 1913 р. відкрив у Підгайцях адвокатську канцелярію.

Один із директорів Крайового кредитового союзу (1900-ті рр.), редактор друкованого органу УНДП – часопису «Діло». У 1914 р. обраний секретарем Головної Української Ради у Львові. Перед окупацією 1914 р. російським військами Галичини змушений був емігрувати до Відня. Заступник Голови Загальної Української Ради, належав до її опозиційного крила (очолював Є. Петрушевич), яке виступало проти правлячого триумвірату – К. Левицького, Є. Олесницького, М. Василька. Учасник з'їзду представників партій і станів Галичини у Львові (25 лютого 1918 р.) на якому вирішено утворити окремий коронний край із українських земель Австро-Угорщини.

Учасник першого засідання Української Національної Ради, представник від Галицького сейму. Входив до постійного складу Української Національної Ради.

У період польсько-української війни вивезений поляками зі Львова до концентраційного табору Баранова (біля Кракова), згодом – до Домб'є, де він залишався до осені 1919 р. Повернувся до Львова, відновив громадсько-політичну діяльність: оживив Народний комітет, тимчасово

виконував функції голови партії, заснував щоденну газету «Громадська думка». Працював адвокатом. Входив до політичного блоку Міжпартійна рада (1920 – 1924 рр., з 1923 р. – його голова).

У середині 1920-х рр. В. Бачинський виступив ініціатором політико-економічної акції міжнародного характеру: розробив план широкої еміграції українців із зайнятих Польщею земель до Канади. За його участі у 1924 р. створено Товариство опіки над українськими емігрантами. У квітні 1925 р. для вирішення проблем з урядовими структурами до Канади виїхала делегація (до її складу входив В. Бачинський). Він за кілька місяців об'їздив всю Канаду, провів сотні нарад з українськими емігрантськими діячами та організаціями. Делегація заклала тривкі політико-економічні основи для організованої післявоєнної еміграції до Канади. У 1925 – 1926 рр. В. Бачинський входив до Українського національно-демократичного об'єднання.

Покінчив життя самогубством. Похований у Львові.

Л-ра: Бачинський Володимир // Енциклопедія Українознавства. – Т. 1. – С. 102; Д-р Володимир Бачинський // Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів 1907 – 1914 рр. – Львів, 1937. – Ч. 2. – С. 92-94; Підгаєцька земля: історично-мемуарний збірник. Український архів. – Том 24. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Головний комітет Підгаєчан, 1980. – С. 319; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 273-276.

Бачинський Лев (14.07.1871–19.04.1930) – адвокат, громадсько-політичний та державний діяч.

Народився в с. Серафінці Городенківського повіту (тепер Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.) у родині вчителя. Навчався в Коломийській українській гімназії, яку закінчив у 1891р. Вступив на правничий відділ Чернівецького університету, згодом перевівся на заочний відділ, паралельно працюючи в адвокатській канцелярії Теофіла Окуневського в Городенці. Згодом стає послідовником та популяризатором радикального руху (під впливом та проводом адвоката К. Трильовського) і «Січей» спочатку на Снятинщині, а згодом по всій Східній Галичині. В 1898 р. на з'їзді радикальної партії разом з І. Франком, М. Павликом, І. Макухом, С. Даниловичем був обраний до президії

партії. З 1900 р. працює в канцелярії адвоката Андрія Коса у м. Калуші, а у 1910 – 1930 рр. – адвокатом у Станіславові. Обраний від Станіславського округу до парламенту у 1907 – 1911 та 1911 – 1918 рр., а в 1908 р. також і до Галицького сейму. Як український парламентарій-промовець, став відомим завдяки своїй 14 – годинній промові з приводу прийняття військового бюджету на 1912 р. З початком Першої світової війни переїздить до Відня, де перебував до часу звільнення Галичини влітку 1915 р. та займався у Головній Українській Раді питаннями українських біженців і полонених у концентраційних таборах. З листопада 1918 р. – віце-президент Української Національної Ради, комісар ЗУНР Станіславського повіту.

Очолював делегацію ЗУНР до Києва на Свято злуки (22 січня 1919 р.). Автор Конституційного закону (від 03.01.1919 р.) про об'єднання ЗУНР та УНР. Увійшов до західноукраїнського представництва Трудового Конгресу, його керівник.

Разом з іншими членами уряду ЗО УНР пережив усі труднощі подій 1919 – 1920 рр., перебував у Станіславові всю окупацію чужоземними військами. В 1923 р. активіст створення «Союзу українських адвокатів», а в 1924 р. стає головою радикальної партії, яка у 1925 р. об'єдналася з соціал-революціонерами Волині в Українську соціал-радикальну партію. У 1928 р. обраний послом до польського сейму (1928 – 1930 рр.), а потім – головою радикального посольського клубу у сеймі. Раптово помер за невідомих обставин у Відні. Похований у Станіславові на міському кладовищі при багатотисячному скупченні народу.

Л-ра: Андрухів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 35; Бачинський Лев // Енциклопедія Українознавства. – Т. 1. – С. 102; Городеницина: Історично-мемуарний збірник. Український архів. Том 50. – Нью-Йорк – Торонто-Вінніпег: НТШ, 1978. – С. 594-596; Бачинський Лев // Енциклопедія Коломийщини. – Зшиток 2, літера Б. – Коломия, 1998. – С. 37; Д-р Бачинський Лев // Левицький К. Українські політики. – Львів, 1936. – С. 113-115; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 277-279; Сохоцький І. Будівничі новітньої української державности в Галичині. Д-р Лев Бачинський // Історичні постаті Галичини XIX–XX ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С. 208-214.

Блонський Кирило (1802 – 01.07.1852) – греко-католицький священник, український культурно-освітній та громадський діяч, літератор, фольклорист, перекладач.

Парох с. Пістинь (тепер Косівський р-н Івано-Франківської обл.). Посол до парламенту у 1848 – 1849 рр. від округу Яблунів (тепер Косівський р-н Івано-Франківської обл.).

Початкову освіту отримав удома, навчався в Коломийській, Чернівецькій та Станіславській гімназіях, у Львівському та Віденському ун-тах. З 1828 р. священник у Жабю (тепер смт. Верховина Івано-Франківської обл.), селах Шешори та Пістинь на Косівщині. Належав до числа однодумців та продовжувачів справи «Руської трійці», член Коломийської Окружної ради у 1848 р. Збирав і записував народні пісні, перекладав українською мовою твори Горация та Гете, за власні кошти організовував у селах народні школи, автор читанки для другого класу сільської школи. 1848 р. у Відні готував до друку «Енеїду» І. Котляревського, але через те, що австрійський уряд наляканий революцією, розпустив парламент, Блонський як посол змушений був повернутись до Галичини і книга не вийшла.

Л-ра: Блонський Кирило //Енциклопедія Коломийщини. Зшиток 2, літера Б. – Коломия, 1998. – С. 73-74; Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.; Українська літературна енциклопедія: В 5-и т. – Т. 1. – К.: УРЕ, 1988. – С. 197.

Боднар Іван – селянин, вїйт с. Топорів (тепер Буського р-ну Львівської обл.

Посол до Галицького сейму та австрійського парламенту у 1867 – 1876 рр., до парламенту був обраний польською більшістю, тому входив до «Польського кола», з нагоди 50-ліття вступу на престол Франца-Йосифа I нагороджений у 1898 р. Золотим Хрестом Заслуги.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 237;

Борисикевич Іван (1815 – 30.01.1892) – адвокат, громадсько – політичний діяч. Народився в родині греко-католицького священника.

Дідич та священник в с. Увисла (тепер Гусятинський р-н Тернопільської обл.). Посол до Галицького сейму у 1861 – 1869 рр., посол до

парламенту у 1861 – 1867 рр. Організатор Собору руських вчених та представляв галицьких українців на Слов'янському з'їзді у Празі 1848 р. Член-засновник «Галицько-руської матиці», «Народного Дому» та Львівського товариства «Просвіта», його почесний член. Займався збиранням етнографічних матеріалів. Член Гусятинської повітової ради (з 1868 р.), один із фундаторів Господарсько-промислового товариства в Станіславові (1881 р.), член-засновник «Народної Ради» (1885 р.). Помер у Відні.

Л-ра: Борискевич Іван // Енциклопедія Українознавства. – Т. 1. – С. 159; Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 238; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 296-297.

Будзиновський В'ячеслав (30.01.1868-14.02.1935) – український письменник, історик та журналіст.

Народився в с. Фаворів (тепер Тернопільський р-н Тернопільської обл.). Навчався в Львівському та Віденському університетах. Один із засновників Української радикальної партії та редактор її друкованого органу «Громадський голос», а після виходу з цієї партії у 1899 р. організатор Української національно-демократичної партії, депутат парламенту у 1907 – 1911 рр. та 1911 – 1918 рр. Автор праць економічного спрямування «Хлопська посілість» та «Аграрні відносини в Галичині» та історичних праць «Наші гетьмани» (1907), «Історія України» (1924). Був редактором журналів «Радикал» (1895), «Праця» (Чернівці 1897), де вперше надрукував новели В. Стефаніка. У 1897 р. разом з Д. Лук'яновичем видавав «Універсальну бібліотеку», літературно-освітній журнал «Світ» (вересень 1906 – 1907). Автор статей і спогадів про Л. Мартовича, В. Стефаніка. Помер у Львові.

Л-ра: Левицький К. Українські політики. – Кн. 1. – Львів, 1936. – С. 109-111; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 1: А-Г. – К.: УРЕ, 1988. – С. 241.

Вахнянин Анатоль (19.09.1841 – 11.02.1908) – шляхтич, громадсько-політичний діяч, український письменник, композитор і журналіст. Народився в с. Сенява Ярославського повіту (тепер територія Польщі), в родині греко-католицького священика. В 1863 р. закінчив духовну

семінарію у Перемишлі та у 1868 р. філософський факультет Віденського університету. Засновник та голова «Просвіти» (1868 р.), «Львівського Бояну» (1870 р.), «Союзу співацьких і музичних товариств» (1903 р.), засновник та перший директор «Вищого музичного інституту ім. М. Лисенка» (1903 – 1908 рр.). У 1870 – 1901 рр. професор Академічної гімназії у Львові, головний редактор часопису «Правда» (1867 – 1870 рр.). Автор багатьох пісень, хорів на тексти Ю. Федьковича, О. Колесси, Т. Шевченка, К. Устиновича. Друкувався у журналах «Вечерниці», «Мета» та інших народовських виданнях. Тема творчості – життя селян, міщан. Автор статей з питань театру і музики, перекладав твори М. Гоголя, І. Тургенева. Автор понад 1000 статей у часописах Галичини Один із лідерів народовського напрямку в Галичині. Посол до Галицького сейму 1895 – 1901 рр. та до парламенту у 1893 – 1900 рр. Похований у Львові.

Л-ра: Вахнянин Анатоль // Енциклопедія Українознавства. – Т. 1. – С. 218; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошит 4. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 59; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 1: А-Г. – К.: УРЕ, 1988. – С. 280; Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 238; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 305-307.

Винничук Лазар (1850 – 1919) галицький громадсько-культурний діяч і педагог.

Народився в с. Долішній Угринів, (тепер с. Угринів Тисменецького р-ну Івано-Франкої обл.). Директор школи, вїйт і посол до австрійського парламенту у 1904 – 1908 і 1912 – 1917 рр., посол до Галицького сейму у 1895 – 1901 рр. та 1908 – 1914 рр. Обирався до складу Української Національної Ради ЗУНР (18.10.1918 р.) та з 26.12.1918 р. член повітової господарської ради у Станіславі. Член Станіславівської «Просвіти». Похований у с. Княгинин (околиці сучасного Івано-Франківська).

Л-ра: Альманах Станіславської землі. – Нью-Йорк, 1985 р. – Т. 2. – С. 691; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошит 5. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 65; Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року).

– Т. 1. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 33 ; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 319.

Вінковський Кирило – службовець фінансової прокуратури у Львові, посол до парламенту у 1848 – 1849 рр. від округу Яворів (тепер райцентр Львівської обл.), потрапив під вплив поляків.

Див.: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Вітик Семен (1876 – 1937) – відомий галицький громадсько-політичний діяч, журналіст.

Народився с. Добрівляни Дрогобицького повіту (тепер Львівська область) у родині робітника-залізничника. Закінчив Перемиську українську гімназію. У 1892 р. познайомився з Іваном Франком, тоді ж став секретарем Русько-української радикальної партії (РУРП), належав до її «молодого» крила, яке поєднувало марксистські переконання з ідеєю політичної незалежності України; з моменту заснування партії домагалося включення самостійницьких постулатів до партійної програми. Засновник та голова Української соціал-демократичної партії Галичини й Буковини, посол до парламенту у 1907 – 1911, 1911 – 1918 рр. з робітничого округу № 54 (Старий Самбір – Турка – Дрогобич), член президії Української Національної Ради ЗУНР, голова Трудового конгресу України.

4 січня 1919 р. став членом Виділу Уккради – колективного органу голови держави, а також одним із чотирьох заступників президента ЗУНР Є. Петрушевича. На початку листопада 1918 р. С. Вітик обраний президентом Дрогобицької повітової національної ради, а згодом очолив державний нафтовий комісаріат. Автор багатьох популярних публіцистичних брошур, що видавалися масовими накладками в десятках тисяч примірників: «Як треба страйкувати?» (1902), «Під теперішню пору» (1906), «Проч з відокремленем Галичини» (1906), «Що дали робити?» (1902), «До ситуації» (1903), «Із моїх споминів про Франка» (1926, 1927). Після поразки української революції, з кінця 1919 р., – на еміграції у Відні, де видавав радянськфільську «Нову громаду» (1923 – 1925). Наприкінці 1925 р., як і М. Грушевський, В. Винниченко, М. Лозинський та ряд інших відомих українських діячів, переїхав до Харкова, де займав відповідальні пости. Наприкінці 20-х років, вступивши до

лав Комуністичної партії (більшовиків) України, активно співпрацював у партійних виданнях «Більшовик України», «Вісти ВУЦВК», «Галицький комуніст», «Західна Україна». Репресований у 1933 р., загинув у сталінських таборах.

Л-ра: Левицький К. Українські політики. – Ч. 2. – Львів, 1937. – С. 79-82; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошит 5. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 71; Жерноклеєв О., Райківський І. Лідери західноукраїнської соціал-демократії: Політичні біографії. – К., 2004. – С. 97-142.

Войнаровський Тит Євген Столобут (16.02.1856р. – 1938) – греко-католицький священик, галицький громадський і релігійний діяч, публіцист, кустос Львівської греко-католицької капітули, економіст.

Народився в с. Ляцькім, повіт Товмач (тепер Івано-Франківська обл.) у родині греко-католицького священика Петра Войнаровського, нащадка старовинного козацького роду. Навчався в Станіславській гімназії та богословському факультеті Львівського університету, який закінчив з відзнакою у 1878 р. У 1883 р. був призначений співробітником при Соборі св. Юра у Львові. В 1884 р. одержав посаду пароха в с. Кулчаківцях, а з 1886 р. іменованій парохом с. П'ядики під Коломиєю, де перебував до 18.11.1891 р., коли на пропозицію князя Романа Пузини переїхав на парохію в с. Топорівці Городенківського повіту. З 16.03.1894 р. переїхав на парохію до с. Балинці Снятинського повіту (Івано-Франківська обл.). Завдяки його старанням та самовідданих праці в селах Балинцях, а згодом у Коршеві й Топорівцях Шкільна Рада відкрила першу в Галичині 4-класову школу з українською мовою викладання. Член Коломийської Повітової Ради, голова українського представництва в ній. Посол до австрійського парламенту від УНДП (1907 – 1911 рр.). Войнаровський був почесним д-р екон. наук Української Господарської Академії, засновник парцеляційного т-ва «Земля» (1908) і Земельного Іпотечного Банку, визначний діяч т-ва «Сільський Господар» у Львові й голова цього т-ва в 1929 – 1935 рр., заступник голови Львівської Хліборобської Палати в 1934 – 1936 рр. Багато зробив для організації фахової сільськогосподарської освіти для українського селянства. Автор праць: «Вплив Польщі на економічний розвій України».

Л-ра: Енциклопедія українознавства. – Т. 1. – С. 301-302; Історичні постаті Галичини XIX–XX ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто,

1961. – С. 11-15; Морозюк В. Помяник – 2. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 26 – 27; Полєк В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошит 5. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 75.

Гайдамаха Федір – селянин з с. Іванівки Борщівського р-ну Тернопільської обл., посол до Галицького сейму у 1870 – 1876 рр. та до парламенту у 1873 – 1879 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 238;

Галька Ігнатій (01.02.1824 – 1903) – греко-католицький священик, український фольклорист, етнограф.

Походив з родини дрібного шляхтича с. Зарваниця (тепер Тербовлянський р-н Тернопільської обл.). Висвятився у сан священика у 1850 р. після закінчення Львівської духовної семінарії. З 1853 р. і до дня смерті – парох с. Дубківці біля Тернополя, у 1859-1874 рр. декан Скалатський. Член-засновник «Галицько-руської матиці» і «Общества ім. М. Качковського», активний москвофільський діяч. Посол до сейму у 1869 – 1876 рр. та до парламенту у 1873 – 1879 рр. Видав фольклорно-етнографічний збірник «Народні звичаї і обичаї над Збручем» (1860, – ч. 1: Весілля, гаївки; 1862, – ч. 2: Веснянки, вечорниці, колядки, щедрівки, купальські, обжинки, приказки), окремі етнографічні праці «Народний празник Купала» (1861), «Приказки» (1874). Друкував статті на етнографічні та аграрні теми у львівських журналах «Наука» (1873 – 1886), «Ластівка» (1874 – 1875), «Учитель» (1880), «Неділя» (1881) та ін. Помер у с. Дубківці (тепер с. Раштівці Гусятинського р-ну Тернопільської обл.).

Л-ра: Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 1: А–Г. – К.: УРЕ, 1988. – С. 384; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 239.

Гарматій Василь (1810 – 1900) – селянський діяч у Галичині.

Посол до австрійського парламенту у 1848 – 1849 рр. від округи Микулинці (тепер Микулинецький р-н Тернопільської обл.). Один із засновників радикального руху Галичини, член Головної Управи укра-

їнської радикальної партії. Активно виступав у парламенті в обороні прав селян Галичини.

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848 – 1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74; Франко І. – Т. 46-1. – С. 212, 273, 279. – Т. 47. – С. 390.

Ганькевич Михайло – греко-католицький священник, посол у 1848 – 1849 рр. від округи Радехів (тепер Радехівський район Львівської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Глібовицький Микола (09.12.1876 – 18.11.1918) – український письменник і громадсько-культурний діяч москвофільського напрямку. Народився в с. Черемхів Коломийського повіту у родині священника. Закінчив юридичний факультет Віденського університету. З 1907 р. депутат австрійського парламенту. Під час Першої світової війни ув'язнений австрійською поліцією за політичні переконання, був в'язнем концтабору. Автор книг «Оповідання і нариси» (1905), «Етюди і нариси» (1906), збірки оповідань «За віру батьків» (1911), «Нарис історії політекономії». Похований у с. Лісна Слобідка Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.

Л-ра: Васильчук М. Письменство на Коломийщині. – Коломия, 1993. – С. 38; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошит 7. – Івано-Франківськ, 1993. – С. 97; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 1: А-Г. – К.:УРЕ, 1988. – С. 430.

Гнідковський Михайло – (? – 1861) – греко-католицький священник.

Декан Калуський, посол до парламенту у 1848 – 1849 рр. від округи Войнилів (тепер село Калуського р-ну Івано-Франківської обл.). Залишив рукописну збірку народних приповідок, які увійшли у склад збірки Віслоцького друкованої під заголовком: «Пословицы и поговорки Галицкой и Угорской Руси», С. – Петербург, 1868. // «Записки императорского Русского географического общества по отделению этнографии», т. II, С. – Петербург, 1868. – С. 227 – 362.

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Гой Степан – селянин, посол до парламенту у 1848 – 1849 рр. з округи Заліщики (тепер Заліщицький р-н Тернопільської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Горбачевський Іван (15.05.1854 – 24.05.1942) – біохімік, епідеміолог, громадсько-політичний діяч.

Народився в с. Зарубинці Збараського повіту (нині Збараського р-ну Тернопільської обл.).

Закінчив Віденський університет, де й залишився викладати. Професор Празького університету (1883 – 1917 рр.), його ректор у (1902 – 1903 рр.). Член Львівської «Просвіти». Член найвищої державної санітарної ради в Австрії (1906 – 1917 рр.), а з 1908 р. депутат парламенту, член Палати Панів. Міністр здоров'я Австро-Угорщини (1917 – 1918 рр.). Входив до Української Національної Ради першого скликання.

Професор Українського вільного університету у Відні (1919 р.), з 1921 р. професор, а з 1924 р. ректор Українського вільного університету у Празі. З 1925 р. іноземний член ВУАН. Один із засновників Музею визвольної боротьби у Празі (1925 р.) та його керівник до 1935 р.

Почесний професор, ректор Карлового університету у Празі. Автор понад 40 праць з біологічної хімії. Написав чотирьохтомний курс лікарської хімії чеською мовою (1904 – 1908 рр.), курс органічної хімії українською мовою.

Похований у Празі.

Л-ра: Горбачевський Іван // Енциклопедія Українознавства. – Львів, 1993. – Т. 2. – С. 411; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 373-374.

Голубович Сидір (Ісидор) (1873 – 1938 рр.) – адвокат, громадсько-політичний діяч.

Народився у с. Товстенке Гусятинського повіту (нині село Чортківського р-ну Тернопільської обл.). Закінчив народну школу в Копичинцях, навчався у Тернопільській гімназії. У 1895 – 1898 рр. навчався на юридичному факультеті Львівського університету, де й захистив докторат.

З 1905 р. адвокат у Тернополі та Львові, де займався господарськими справами, брав участь у політичних процесах.

До Першої світової війни громадський діяч на Тернопільщині, він серед засновників першого українського товариства страхування в Тернополі – «Повітового кредитового товариства», торгово-кооперативних товариств «Народний дім» і «Подільський союз кооперативів». Видавець і редактор газети «Подільський голос» (1904 – 1906 рр.). Голова Тернопільського товариства «Просвіта» (1904 – 1914 рр.).

З 1911 р. – депутат до парламенту, у 1913 р. – депутат до Галицького сейму від національно-демократичної партії. У 1915 р. член Загальної Української Ради, з 9 листопада 1918 р. секретар судових справ ЗУНР, пізніше голова Державного Секретаріату (з 4 січня 1919 р.), Державний секретар фінансів, торгівлі та промисловості. Заснував, видавав, та редагував газету «Українське слово».

У 1924 р. повернувся до Львова, де очолював Українську Трудову партію і брав участь у заснуванні УНДП. Згодом відійшов від політики і деякий час займався адвокатською практикою у Львові. Останні дев'ять років свого життя провів у містечку Залізці на Тернопільщині. Похований у Львові.

Л-ра: Голубович Сидір // Енциклопедія Українознавства. – Т. 2. – С. 408 – 409; Горбатенко В.П., Чисніков В.М. Голубович Сидір // Юридична енциклопедія. – Т. 1. – С. 612; Гловацький І.Ю., В.І. Гловацький. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XVIII – 30-ті роки XX ст.). – Львів, 2004. – С. 74; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 370-372.

Григорук Йосиф, селянин – господар, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округи Делятин (тепер Надвірнянський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Гробельський Іван (1858 – 16.04.1926) – греко-католицький священник.

Народився у м. Порохник Ярославівського повіту (нині територія Польщі) в родині дрібного ремісника (кушніра).

Після закінчення української гімназії, продовжив навчання на теологічному факультеті Віденського університету, який закінчив зі ступенем доктора. Капелан перемишльського єпископа, згодом крилошанин і прелат Станіславівської капітули.

Почесний член Львівського товариства «Просвіта», посол до парламенту у 1897 р. від Станіславської округи, прихильник політики О. Барвінського. Фінансово допомагав читальні «Просвіти» у Станіславі.

Л-ра: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 380; Морозюк В. Памяник – 2. – Івано – Франківськ, 2006. – С. 44.

Гурик Йосип (06.01.1853 – 1924) – громадсько-культурний діяч, селянин.

Народився в с. Угринів Долішній біля Станіславава (тепер с. Угринів Тисменицького р-ну Івано-Франківської обл.), там же й похований.

Заснував в с. Загвіздя, також біля Станіславава, читальню «Просвіти», блискучий оратор, депутат до австрійського парламенту від Станіславської округи в 1889 – 1907 рр., також посол до Галицького сейму у 1889 – 1895 рр. та 1901 – 1907 рр. Учасник зборів посольських клубів сейму і парламенту (22 січня 1894 р.). Член – засновник Львівської «Просвіти» та товариства «Дністер». Учасник віч на Станіславщині.

Л-ра: Альманах Станіславської землі. – Т. 1. – Нью-Йорк, 1985. – С. ; Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців. – Львів, 1926. – С. 231; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 386; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. – Зошит 8 . – С. 121; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 240.

Гушалеви́ч Іван (04.12.1823 – 02.06.1903) – греко-католицький священник, український письменник та громадський діяч москвофільського спрямування.

Народився в селянській родині в с. Палашівка (тепер Чортківського р-ну Тернопільської обл.). Навчався в Буцацькій та Львівській гімназіях та греко-католицькій духовній семінарії. Закінчив богословський факультет Львівського університету. Учасник «Собору руських учених» у Львові у 1848 р. У 1854 – 1861 рр. парох с. Янівка (тепер Іванівна Рожнятівського р-ну Івано-Франківської обл.), з 1861 р. учитель Львівської гімназії. Писав твори «язичієм». Член Головної Руської Ради та Ставропігійського Інституту з 1849 р. Співробітник «Зорі Галицької», її редактор у 1850 – 53 рр., видавав часописи «Новини» (1848 р.) та «Пчола», «Домъ и Школа» (1863 – 64 рр.). Посол до Сейму та парламенту у 1861 – 1869 рр. Помер у Львові.

Л-ра: Бойківщина: монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. Філадельфія – Нью-Йорк: НТШ, 1980. – С. 89; Морозюк В. Пом'яник-3. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 40-41; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Ів.-Франківськ, 1993.- Зошит 8. – С. 122; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 1: А–Г. – К.: УРЕ, 1988. – С. 528; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 240.

Давидяк Василь (1850 – 1922) – український громадський діяч, представник «старшокурсників» у москвофільстві, греко-католицький священник, письменник.

Народився в с. Тусяля Стрийського повіту (тепер Стрийський р-н Львівської обл.). Закінчив Львівську духовну семінарію, у 1874 – 1875 рр. член редколегії журналу «Друг», опублікував там перекладену ним повість М.Ю.Лермонтова «Вадим», член «Академічного Кружка». Посол до Галицького сейму та парламенту, виступав за співпрацю з австрійським урядом. Товаришував з І. Франком, опубліковано їхнє листування.

Л-ра: Франко І. Зібрання творів у 50-и т. – Т. 36. – Сю 70, 449; Т. 38. – С. 317, 579.

Дзялошинський Михайло – селянин, депутат до парламенту у 1848 – 1849 рр. і у 1867 р., та посол до Галицького сейму у 1867 р.

Л-ра: Левицька Ів. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Диваковський Андрій – селянин, депутат до парламенту з округу Жидачів у 1848 – 1849 рр. (тепер Жидачівський р-н Львівської обл.).

Л-ра: Левицька Ів. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Динець Йосип – селянин, депутат до парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Сокаль (тепер Сокальський р-н Львівської обл.).

Л-ра: Левицька Ів. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Дністрянський Станіслав – (13.11.1870 – 05.05.1935) академік, вчений-правник, політичний діяч.

Народився у місті Тернополі. У 1888 р. з відзнакою закінчив Тернопільську гімназію та вступив на правничий факультет Віденського університету. З 1901 по 1918 рр. був професором австрійського цивільного права у Львівському університеті. Там він розгортає широку наукову діяльність. Очолює юридично-статистичну комісію Наукового товариства імені Т. Шевченка, а з 1901 р. редагує «Часопис правничий і економічний», публікує статті на юридичні теми і рецензії в українській, польській і німецькій пресі.

У 1901 – 1913 рр. опублікував трьома мовами понад 12 новаторських правових праць, зокрема: «Чоловік і його потреби в правовій системі», «Реформа виборчого права в Австрії», «Звичаєве право і соціальні зв'язки».

У період 1907 – 1911, 1911 – 1918 рр. обирався депутатом до австрійського парламенту. У 1920 р. написав проект конституції для ЗУНР, розробив основи правової держави.

Помер та похований у м. Ужгороді.

Л-ра: Левицький К. Українські політики. – Ч. 2. – Львів, 1937. – С. 56-59; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: Матеріали до бібліографії XIX – XX століть. – Львів, 2001. – С. 14-17.

Добрянський Антоній (26.01.1810 – 10.06.1877) – Фото, греко-католицький священник.

Походив з родини греко-католицького священника, пароха с. Бунів (тепер Яворівського р-ну Львівської обл.). Навчався у Львівській та

Віденській духовній семінарії, висвятився у 1834 р. У 1835 – 1837 рр. парох с. Малковичі біля Перемишля, а в 1837 – 1877 рр. – с. Валява. З 1856 р. почесний крилошанин, радник епархіального суду і декан. Учасник Собору руських учених (1848 р.), член «Галицько – руської матиці». Депутат парламенту від Галичини у 1848 – 1849 рр. від округу Сянік. Історик, написав «История епископов трех соединных епархий, перемышльской, самборской и сяноцкой от найдажнейших времен до 1794 г. По источникам сочиненная» (Львів, 1893).

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 241.

Дудикевич Володимир (04.01.1861 – 23.06.1923) – адвокат, один з лідерів галицьких москвофілів на початку ХХ ст.

Народився в родині греко-католицького священника. Закінчив німецьку гімназію у Львові та правничий факультет Віденського ун – ту, доктор права.

Працював адвокатом у Коломиї (Івано-Франківщина) у 1892 – 1915 рр. Голова групи «новокурсників», яка відстоювала повну державну єдність Галичини з Росією. У 1900 р. став засновником «Русской народной партии». Входив до співзасновників та керівного ядра усіх москвофільських інституцій у Коломиї: бурси Свято-Михайлівського інституту, повітової філії «Общества им. Качковського» та ін.

У Львові був членом Ставропігійського інституту (від 1904 р.), членом редакцій москвофільських часописів «Русское слово» та «Прикарпатская Русь».

Депутат Галицького сейму з 1911 р. та до Віденського парламенту, де демонстративно розмовляв москвофільським язичієм та відверто відстоював інтереси Росії в Галичині. У Росії вийшла навіть листівка з портретом Дудикевича, як видатного «русского» діяча в Галичині.

Перед початком першої світової війни, боячись відплати з боку австрійської влади, Дудикевич виїхав за межі Галичини. У м. Києві, разом зі своїми однодумцями заснував 11 серпня 1914 р. «Карпато – рускій освободительный Комитетъ» і того ж року був на прийомі у російського царя Миколи II.

У 1917 р. втік з російськими військами, які відступали з Галичини й опинився на Поволжі, де його застав Жовтневий переворот 1917 р.,

після якого його завербували чекісти і дали йому завдання проводити роботу серед полонених галичан.

Однак, його робота не мала успіху, тому більшовики відправили його в Середню Азію, але подальша доля Володимира Дудикевича не відома. За однією із версій він знищений більшовицьким ЧК у м. Ташкент, де і похований.

Л-ра: Дудикевич Володимир // Енциклопедія Коломийщини. Зшиток 5, літера Д. – Коломия, 2007. – С. 127; Енциклопедія Українознавства. – Т.2. – Львів, 1993. – С. 602; УЗЕ. – Т. 1. – С. 1164;

Завадовський Йосип – греко-католицький священник, парох с. Лісний Виноград (тепер с. Виноград Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.). Посол до Галицького сейму у 1871 – 1876 рр. та до парламенту у 1871 – 1873 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 242.

Загайкевич Володимир (1876 – ?) – галицько-український громадський діяч.

Адвокат та голова різних українських установ у Перемишлі, депутат до парламенту у 1917 – 1918 рр. Восени 1918 р. голова Української Національної Ради в Перемишлі. Від 1926 р. посол до Польського сейму.

Л-ра: Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 5.

Заклинський Олексій (27.03.1819 – 26.03.1891) – греко-католицький священник, москвофільський культурно – освітній діяч, поет і композитор.

Народився в с. Озеряни (тепер Глумацького р-ну Івано – Франківської обл.). Навчався у Станіславській і Чернівецькій гімназіях, закінчив Львівську греко-католицьку семінарію, навчався на юридичному факультеті Віденського університету. Член «Головної Руської Ради» у Львові (1848 р.) і Слов'янського з'їзду у Празі (1848 р.).

Депутат австрійського парламенту у 1873 – 1879 рр. та до сейму у 1870 – 1876 рр. Висвятився у сан священника у 1853 р., спочатку був помічником пароха у Чернівцях, а потім з 1865 р. парох Старих Бого-

родчан (нині смт. Богородчани Івано-Франківської обл.). Член Львівської «Просвіти».

Залишив спогади, які видані вперше у Львові 1890 р., а перевидані як «Записки пароха Старих Богородчан», Торонто, 1960 р. Помер та похований в с. Старі Богородчани (тепер Богородчанський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 418; Морозюк В. Помяник. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 56; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. – Зошит ІІ. – С. 167; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 2: Д – К. – С. 231; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 242; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 11.

Капушак Іван (13.11.1807 – 17.10.1868) – громадський діяч і педагог. Народився в с. Ляхівці (тепер с. Підгір'я Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл.) в родині дяка Омеляна Капушака. Закінчив чотирьох класову школу в Станіславові, навчався в Станіславській гімназії, пройшов військову службу в австрійській армії. Депутат до парламенту у 1848 – 1849 рр. від округу Солотвино, де при обговоренні проекту аграрної реформи виступив з блискучою промовою, де вимагав скасування панщини. Його виступ прокоментувала більшість західно-європейських газет того часу. Вимогу, поставлену галицьким представником, підтримали всі селянські депутати парламенту.

У 50 – х роках ХІХ ст. розгортає значну громадську та освітню роботу в с. Ляхівці, де організував першу народну школу і був її першим учителем.

У 1854 – 1864 рр. – громадський писар. Похований у селі Богородчани над Бистрицею.

Л-ра: Морозюк В. Помяник. – Івано-Франківськ. – 2005. – С. 64; Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року). – Т. 1. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 77; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 198.

Каратницький Модест – радник судів у Калуші і Коломиї, посол до Галицького сейму у 1895 – 1901 рр. та парламенту у 1897 – 1900 рр. від округи – Самбір (тепер Самбірський р-н Львівської обл.).

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 243.

Карпинець Іван – селянин з с. Паушівки (тепер с. Палашівка Чортківського р-ну Тернопільської обл.), посол до Галицького сейму та парламенту у 1861 – 1866 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 24.

Качала Степан (1815 – 10.11.1888) – греко-католицький священник, меценат, журналіст, письменник, громадсько-політичний діяч. Народився в с. Філеїв Бережанської округи (тепер с. Липівка Рогатинського р-ну Івано-Франківської обл.) в родині селянина.

Закінчив Бережанську гімназію та Львівську духовну семінарію (1842 р.). У 1842 р. призначений на парафію у с. Шельпаки Збарзького повіту, на якій працював до самої смерті. Член – засновник «Галицько – руської матиці», «Народного Дому», Наукового товариства ім. Т. Шевченка, «Просвіта», Руського педагогічного товариства, «Народної Ради» (1885 р.).

Посол до Галицького сейму у 1861 – 1866 рр. і 1870 – 1888 рр., депутат парламенту у 1861 – 1866 рр., 1873 – 1879 рр. Як меценат фінансував фундаційний фонд «Просвіти», видання мапи України роботи Г. Величка, та стипендії для учнів. У Тернополі була заснована «Руська бурса ім. С. Качали». Автор праці «Політика поляків щодо Руси», дослідження «Похід Собесьького під Відень року 1683», брошур «Безпосередні вибори до Ради Державної і русини» і «Політика русинів».

В останні роки життя важко хворів. Частину свого майна заповів громадським установам народовців: Руському педагогічному товариству, «Народній Раді», «Руській бесіді», Львівській «Просвіті», часопису «Діло».

Помер в с. Шельпаки Підволочиського р-ну Тернопільської обл., де і похований.

Л-ра: Левицький К. Українські політики. Сильветки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн.1. – Львів, 1936. – С. 39 – 42; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 439 – 440; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Ів.-Франківськ, 1993. – Зошит 14. – С. 209; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 243; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 231.

Кашевко Матвій (рік і місце народження невідомі – рік і місце смерті невідомі) – правник, громадсько-політичний діяч.

Радник судів в Старих Кутах (тепер смт. Кути Косівського р-ну Івано-Франківської обл.) та м. Бережанах (місто Тернопільської обл.). Член Львівського товариства «Просвіта».

Посол до сейму у 1870 – 1876 рр. та 1883 – 1895 рр. і до парламенту у 1870 – 1873 рр.

Л-ра: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 440 – 441; Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 243.

Ковальський Василь (13.01.1826 – 18.03.1911) – український письменник і перекладач, москвофільський громадсько-культурний діяч, правник.

Народився в родині возного магістрату міста Броди (Львівщина) Дем'яна Ковальського. Закінчив Львівську духовну семінарію у 1850 р. Учасник Слов'янського з'їзду у Празі та Собору руських учених (1848 р.), з 1851 р. редактор віденського урядового «Вісника законів державних». З 1858 р. радник окружного суду у Перемишлі, потім голова Перемиського повітового суду. З 1867 р. радник суду у Львові, а з 1872 р. – Крайового суду у Львові. Член – засновник «Ставропігійського інституту», «Руської Ради», «Галицько-руської матиці», та «Народного

дому» – його голова у 1876 – 1883 рр. З 1886 р. – радник двору, у 1880 – 1898 рр. радник Верховного судового і касаційного трибуналу у Відні, з 1898р. – президент Сенату Верховного судового трибуналу. Посол до сейму у 1867 – 1882 рр. та до парламенту у 1873 – 1897 рр. Видав «Руську читанку для нижчої гімназії» (1852 р.), автор комедії «П'яниця» переробленої комедії сербського письменника П. Дюрковича (1862 р.) та цінної статті «Околиці Станіславова» (1860 р.). Похований у Відні.

Л-ра: Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. – Зошит 16. – С. 233; Українська літературна енциклопедія. – Т. 2. – К.: УРЕ, 1988. – С. 512 – 513; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 244; Українська загальна енциклопедія. Книга знання: у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 295.

Ковбасюк Микола (1817 – 1889) – селянин, вїт с. Вербіж (тепер с. Верхній Вербіж Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.), депутат Галицького сейму і австрійського парламенту у 1861 – 1869 рр.

Був заможним селянином, обирався також до повітового виділу та Коломийської повітової Ради. У сеймі та парламенті виступав на захист українських селян Галичини, за повернення селянам лісів і пасовищ, захоплених панами, розширення селянського самоврядування, навчання українською мовою у школах Галичини та запровадження української мови у діловодство державних установ. Похований у с. Верхній Вербіж (Коломийський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 245; Українська загальна енциклопедія. Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 296.

Круховський Іван – селянин, посол до парламенту у 1848 – 1849 рр. від округу Городенка (тепер Городенківський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Колесса Олександр (12.04.1867 – 23.05.1945) – український літературознавець, мовознавець, фольклорист і поет, громадсько-політ. діяч. Народився в родині священника с. Хомовичі (тепер Стрийський район Львівської обл.), згодом жив в с. Струтин Волинського повіту. Гімназійну освіту здобував в українських гімназіях Дрогобича та Стрия.

З 1888 р. студіював українську і слов'янську філології у Львівському ун-ті у проф. Омеляна Огоновського, Чернівецькому та Віденському ун-тах під керівництвом проф. В. Ягіча. У 1894 р. склав докторат. З 1898 р. професор Львівського ун-ту, у 1920 – 1921 рр. професор Віденського ун-ту, професор і ректор Українського Вільного Університету 1921 – 1945 рр. Професор Карлового ун-ту у Празі у 1923 – 1939 рр.

В 1907 – 1918 рр. посол до австрійського парламенту, на засіданнях якого послідовно відстоював інтереси українського населення Галичини в шкільництві та вищій освіті, був співзасновником і заступником голови Загальної Української Ради у Відні, а у 1921 р. голова дипломатичної місії ЗУНР у Римі. Засновник та один із заступників загальноукраїнської Культурної Ради у Відні.

Дійсний член НТШ з 1899 р., член товариства «Просвіта». Досліджував пам'ятки української писемності («Південно-волинське Городище і городиські рукописні пам'ятки XII – XVI ст.»), апокрифічну літ-ру, нову українську л-ру, український фольклор та фольклорно-літературні зв'язки («Головні напрями і методи в розслідах українського фольклору» (1927), «Погляди на історію української мови» (1924), проблеми українського літературознавства («Погляд на сучасний стан історії розслідувань української літератури», 1901), автор пісні «Шалійте, шалійте, скажені кати» (1889).

Колессі належать статті про творчість М. Шашкевича, Ю. Федьковича, І. Франка, У. Кравченко та інших. Помер та похований у Празі.

Л-ра: Довідник з історії України (А-Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 328; Левицький К. Українські політики. Сильветки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 61-63; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 467; Полєк В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. – Зошит 16. – С. 242; Стрийщина. Історично-мемуарний збірник. – Український архів. – Том XLIX. – Т. 2. – Нью-Йорк: Комітет Стрийщини, 1990. – С. 89.;

Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 2: Д – К. – К.: УРЕ, 1988. – С. 528.

Кос Андрій (1864 – 25.08.1918) – адвокат, громадський діяч.

Народився в с. Підгірки (тепер у межах м. Калуша Івано-Франківської обл.). Активний діяч та організатор українського життя в Калуші, товариства «Січ», філій «Просвіти» і «Рідної школи», відкрив у Калуші адвокатську канцелярію, де надавав правову допомогу українським селянам. У 1900-1907 рр. був депутатом до парламенту, де активно захищав права українців та виступав проти польського засилля в Галичині. В 1915 р., як активний український діяч був інтернований російською владою до Сибіру. Помер у м. Комарно Львівської обл., де і похований.

Л-ра: Бойківщина. Монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. – Філадельфія – Нью-Йорк : НТШ, 1980. – С. 95; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 1. – Львів, 1936. – С. 93-95; ; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки. Матеріали до бібліографії XIX–XX століть. – Львів, 2001. – С. 201; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. – Зошит 16. – С. 256.

Король Михайло (15.06.1856 – 1925) – адвокат, громадсько-політичний та освітній діяч.

Народився в родині пароха с. Неслухова (тепер Жовківський р-н Львівської обл.). Навчався на правничому факультеті Львівського університету у 1876 – 1880 рр., в 1882 р. отримав ступінь доктора права у Ягелонському університеті, а у 1888 р. відкрив адвокатську канцелярію у м. Жовкві. Став провідником української громадськості міста, фундатор «Народного Дому» та місцевої кредитної спілки. В період ЗУНР був комісаром Жовківського повіту. Дійовий член Української національно-демократичної партії. Посол до сейму у 1889 – 1895 рр. та 1908 – 1914 рр. і до австрійського парламенту у 1900 – 1907 рр.

Л-ра: Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 1. – Львів, 1936. – С. 64-66; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 246; Українська

загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 354.

Красицький Йосип (1828 – ?) – греко-католицький священник.

Народився в родині пароха с. Гринів Бережанського повіту (нині Тернопільська обл.). Закінчив Львівську духовну семінарію, а висвятився на священника у 1854 р. Був парохом с. Дернів (нині Кам'яно-Бузького р-ну Львівської обл.). Москвофільський діяч, член «Общества ім. М. Качковського», посол до Галицького сейму у 1869 – 1882 рр. та парламенту у 1873 – 1879 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 246.

Крижанівський Гавриїл (19.02.1837 – 1892) – греко-католицький священник.

Народився в родині міщанина м. Бучач (тепер місто Тернопільської обл.). Навчався у Віденській духовній семінарії у 1857 – 1861 рр., з 1861 р. – префект семінарії. З 1865 р. вікарій та проповідник у соборі св. Юра та префект Львівської духовної семінарії, доцент теології Львівського університету (1865 – 1874 рр.). Відомий москвофільський діяч. Входив до складу управ товариств «Руська Рада», «Народний Дім» і «Галицько – руська матиця». Посол до сейму у 1868 – 1876 рр. та до парламенту у 1873 – 1879 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 246.

Куземський Михайло (20.02.1809 – 05.12.1879) – греко-католицький священник, єпископ Холмської єпархії в Росії у 1861 – 1867 рр.

Народився в родині пароха с. Шибалин (тепер Бережанського р-ну Тернопільської обл.). Навчався у Львівській духовній семінарії. У 1832 – 1836 рр. парох м. Заложці (тепер смт. Зборівського р-ну Тернопільської обл.), 1836 – 1 837 рр. – духівник у соборі св. Юра м. Львова, а з 1837 р. канцлер Львівської консисторії. З 1865 р. архidiaкон собору св. Юра та крилошанин, генеральний вікарій та офіціал митрополії. У 1861 – 1867 рр. єпископ Холмської єпархії у Російській імперії, однак, не погоджуючись з курсом російського уряду на ліквідацію греко-католицької церкви подав у відставку. У період 1848 – 1851 рр. очолював

«Головну Руську Раду», перший голова «Народного Дому» у Львові (1848 – 1868 рр.) та «Галицько – руської матиці». Кавалер Командорського ордена Франца-Йосифа I та російського ордена св. Анни з золотою короною. Посол до Галицького сейму у 1861 – 1868 рр. та до парламенту у 1861 – 1867 рр., заступник члена Крайового Виділу у 1861 – 1867 рр. З 1871 р. жив у Львові, згодом у с. Ляшки Горішні.

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 380; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861–1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 247.

Куїловський Юліан (01.05.1826 – 04.05.1900) – шляхтич, другий греко-католицький єпископ Станіславський (1891 – 1898 рр.), Львівський митрополит (1898 – 1900 рр.).

Народився в родині греко-католицького священика, пароха с. Коношки Королівські (тепер Самбірський р-н Львівської обл.). Активний діяч революції 1848 – 1849 рр., через що опинився на еміграції. Закінчив Паризьку духовну семінарію ім. Св. Сульпіція. Капелан сестер Бенедиктинок у Парижі, адміністратор, парох і з 1859 р. декан у Руському Селі біля Перемишля на Львівщині. Папський шамбелан та асистент папського престолу. На провінційному синоді УГКЦ у Львові (1891 р.) захищав права УГКЦ. Жертвував кілька тисяч корон на відновлення кафедри, а у 1893 р. після дозволу заснувати дієцезальні духовні семінарії, виготовив кошторис для будівництва духовної семінарії у Станіславі (тепер місто Івано-Франківськ), яку продовжив А. Шептицький. З 1882 р. ректор духовної семінарії у Перемишлі, а з 1884 р. перемиський декан, з 1887 р. архипресвітер Станіславської єпархії. У 1897 р. скликав перший єпархіальний синод у Станіславі. У 1899 – 1900 рр. – член Палати Панів австрійського парламенту.

Похований на Личаківському кладовищі у Львові.

Л-ра: Альманах Станіславської землі. – Нью-Йорк, 1975. – Т. 1. – С. 126; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Ів.-Франківськ, 1993. – Зошит 20. – С. 313; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861–1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 248; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 408.

Кулачковський Діонісій (нар. 09.10.1840) – правник, громадський діяч.

Народився в родині греко-католицького священика, москвофільський діяч. Закінчив правничий факультет Львівського університету, працював начальником фінансової прокуратури міста Кракова. Член «Народного Дому», Ставропігійського інституту, Руської Ради. Посол до сейму у 1877 – 1895 рр. та до парламенту у 1879 – 1885 рр.

Л-ра: Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 48, С. 143, 147, 196, 469, 643; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 248.

Лаврівський Юліан (1821 – 05.05.1873) – український політик та громадсько-культурний діяч Галичини.

Народився в с. Мшана на Сяноччині (територія сучасної Польщі) в родині греко-католицького священика. Здобув освіту юриста на правничому факультеті Львівського ун-ту. Член Руського собору (1848), учасник Собору руських учених 1848, один із засновників т-ва «Руська бесіда» та українського театру при ньому (1864). У 1870 – 1873 рр. очолював діяльність т-ва «Просвіта», засновник газети «Основа» (1870 – 1871), віце-сеньйор Ставропігійського інституту. Депутат Галицького сейму та австрійського парламенту у 1861 – 1873 рр., віце-маршалок сейму у 1869 – 1873 рр., член Крайового відділу (1861 – 1867, 1869 – 1873). Речник українсько-польського порозуміння на засадах рівноправ'я. У 1869 р. виступив у Галицькому сеймі з проектом українсько – польської угоди, який передбачав розширення сфери використання української мови в системі галицької адміністрації, позбавлення поляків можливості втручатися у мовно-правописні дискусії серед українців, перетворення Академічної гімназії у Львові на цілком українську, створення українських паралельних класів у Перемишльській, Станіславській, Самбірській, Бережанській і Тернопільській гімназіях; відкриття в Перемишлі і Станіславі вчительських семінарій з українською мовою викладання; перетворення Львівського ун-ту на ультраквістичний (двомовний – польсько-український); припинення полонізації початкового шкільництва; фінансування з крайового бюджету українського театру та ін. Однак, польська сеймова більшість відхилила запропонований Лаврівським проект угоди. У 1871 р. йому вдалося тільки

провести через сейм рішення про поетапне запровадження української мови викладання в Академічній гімназії у Львові. Похований у Львові на Личаківському кладовищі.

Л-ра: Довідник з історії України (А-Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 390; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 248.

Лагодинський Микола – (28.10.1866 – 12.05.1919), адвокат, журналіст, громадсько-політичний діяч.

Народився в с. Доброводи. Закінчив Тернопільську початкову школу, Золочівську гімназію та правничий факультет Львівського університету.

З 1900 р. адвокат у м. Делятині (Івано-Франківська обл.), де був організатором читальні «Просвіта», окружний голова радикальної партії у Делятині, член Головної Управи Української радикальної партії, під час першої світової війни її голова.

Посол до австрійського парламенту у 1908 – 1918 рр., посол до Галицького сейму з 1913 р., заступник голови української репрезентації (фракції) від радикалів. Член Головної Української Ради, Загальної Української Ради. Один із організаторів Українських Січових Стрільців.

З 1914 р. член головної управи Української Ради, з 1915 р. Загальної Української Ради, яка 01.11.1918 р. у Львові проголосила незалежність ЗУНР. З 18.10.1918 р. член Української Конституанти у Львові, повітовий комісар ЗУНР Делятинщини, а з січня 1919 р. член військової комісії УНР. Заснував у Делятині Ощадно-кредитове товариство «Руська каса», філії «Сільського господаря», «Бесіди». Похований у м. Делятині (Івано-Франківщина).

Л-ра: Альманах Станіславської землі. Нью-Йорк, 1975–85. – Т. 1–2. – С. ; Андрухів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр. – Івано-Франківськ, 1996р. – С. 41; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 490-491; Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 1993. Зошит 21. – С. 331; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії XIX – XX століть. – Львів, – 2001. – С. 69;

Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 434.

Левицький Лев (1862 – 1928) – суддя, громадський діяч Сколівщини (Львівська обл.).

Депутат парламенту та Галицького сейму від 1913 р. Член Загальної Української Ради та Національної Ради ЗУНР. Під час першої світової війни багато допомагав українським біженцям та інтернованим.

Л-ра: Бойківщина: Монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. Філадельфія – Нью-Йорк : НТШ, 1980. – с. 97.

Левицький Григорій, греко-католицький священник з округу Золочівського повіту (тепер Золочівський р-н Львівської обл.), депутат парламенту у 1848 – 1849 рр.

Див.: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Лаврук Павло (1861 – 1942) – селянин, народився в с. Нижній Вербіж Коломийського повіту (Івано-Франківська обл.) в селянській родині.

Активний діяч Української радикальної партії та організатор Січового руху на Прикарпатті. Посол до австрійського парламенту від радикальної партії з 1911р. та до Галицького сейму з 1913 р. Виголосив понад 600 промов на вічах і зборах радикальної партії. Заснував по селах читальні, кооперативи та спортивні товариства «Січ». За дорученням «Січового батька» – посла К. Трильовського, П. Лаврук першого січня 1904 р. заснував у с. Жаб'є (тепер смт. Верховина Івано-Франківської обл.) першу «Січ» на Гуцульщині, а її кошовим отаманом було обрано Юру Соломійчука-Юзенчука. В період ЗУНР активно включився в розбудову державного життя нової української держави. Однак, в роки польської окупації Галичини, розчарувався в українській справі та виступав за співпрацю з поляками, за що був виключений з рядів УРП, тому опинився в повній ізоляції. Один з його синів – Микола Лаврук був редактором часопису «Радикальний голос», що виходив у Коломиї в 1922 р. Помер та похований у с. Спас (тепер Коломийський район Івано-Франківської області).

Л-ра: Морозюк В. Помяник – 3. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 78; Енциклопедія українознавства. – Т.4. – С. 1252; Романюк М., Галушко М. Українські часописи Коломиї (1865-1994 рр.). – Львів, 1996. – С. 100–101; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 433.

Левицький Євген (17.01.1870–21.11.1925) – відомий український громадсько – політичний діяч, журналіст.

Народився в с. Сидорів Гусятинського повіту (тепер Тернопільська область) у родині священника. Закінчив Тернопільську гімназію, входив до таємного соціалістичного гуртка. Навчався на юридичному факультеті Львівського університету. 1892 р. обирався головою Всеслов'янського студентського конгресу у Відні. Один із піонерів робітничого руху в Галичині.

В жовтні 1890 р. разом з І. Франком, М. Павликом, В. Будзиновським, К. Трильовським став ініціатором створення першої української політичної партії – Української радикальної партії. Належав до правого крила УРП (В. Охрімович, В. Будзиновський, І. Франко), яке в грудні 1899 р. заснувало Українську національно-демократичну партію (УНДП). Член Львівського товариства «Просвіта».

Був співавтором програм обох партій, співпрацював у офіційному парійному органі УНДП – газеті «Народ», редактор «Будучності» (1899), «Свободи» (1901), «Діла» (1903). Депутат австрійського парламенту у 1907 – 1911, 1911 – 1917 рр. У 1918 – 1919 рр. Є. Левицький – член Української Національної Ради ЗУНР – ЗО УНР.

З 1 червня 1919 р. голова надзвичайної дипломатичної місії в Америці, а у 1919 – 1920 рр. – посол ЗУНР у Берліні та Празі. Автор багатьох статей на політичні та культурологічні теми в українських та німецьких періодичних виданнях. Згодом займався адвокатською практикою у Відні, де й помер.

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 397; Левицький К. Українські політики. Сильветки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 1. – Львів, 1936. – С. 106-108; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 498; Українська

загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 448.

Левицький Кость (18.11.1859 – 12.11.1941) – видатний галицький громадсько-політичний діяч, адвокат, вчений – правник.

Народився в родині священника містечка Нижнів біля Тисмениці (тепер Тисменецький р-н Івано-Франківської обл.). Навчався в Станіславській гімназії, закінчив правничий факультет Львівського університету, де склав докторат. Згодом відкрив у Львові адвокатську канцелярію. Протягом 25 років завідував фінансами товариства «Просвіта» як член його Головного Віділу, і завдяки його економічному хисту, було придбано трьохповерховий будинок для «Просвіти» навпроти Львівської ратуші. В 1890 р. разом із Юліаном Романчуком заснував Українську народно-демократичну партію, у 1899 р. став секретарем «Народнього Комітету» – виконавчого органу заснованої народно-демократичної партії, а в 1906 р. став головою цієї партії.

В 1907 р. був обраний депутатом австрійського парламенту, а в 1908 р. послом до Галицького сейму. Після виборів був обраний заступником голови обох посольських клубів (фракцій), а в 1910 р. став головою сеймового клубу та Парламентарної Репрезентації (української фракції) у Віденському парламенті. В 1898 – 1939 рр. начальний директор Крайового Союзу Кредитового (згодом Центробанк), та перший президент Крайового союзу Ревізійного та Товариства Українських Правників у Львові, редактор «Правничої часописі» (1889 – 1907).

У 1914 році очолив Українську Головну Раду у Львові, а згодом в серпні 1918 р. – Загальну Українську Раду у Відні, яка була утворена із представників трьох провідних українських партій: національно-демократичної, радикальної, соціал-демократичної. Очолив перший уряд ЗУНР з 1 листопада 1918 р. і до його добровільної відставки. Разом із Диктатором Є. Петрушевичем перебував на еміграції у Відні до 1924 р. Однак, після повернення до Галичини не повертається до активного політичного життя, хоча продовжує очолювати різні українські громадсько-культурні та фахові заклади, зокрема був головою «Союзу українських Адвокатів» і редактор журналу «Життя і Право».

В 20 – 30-х роках ХХ ст. присвятив себе написанню мемуарів, які розкривають стан та тенденції розвитку суспільно-політичного життя в Галичині та загалом в Австро-Угорщині: «Історія політичної думки

галицьких українців 1848 – 1914 рр.» – Львів, 1926 – 27 рр. – 730 с.; «Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни 1914 – 1918 рр.» – Львів, 1929 – 1930 рр. – 776 с.; «Великий зрив // До історії української державності від березня до листопада 1918 р., на підставі споминів та документів.» – Львів, 1931 р. – 149 с.; «Українські політики.» – Львів, 1936 – 1937 рр. – 280 с.

З вересня 1939 р., був арештований радянською владою та вивезений до Москви, де просидів в тюрмі два роки і лише чудом був випущений на волю та повернувся до Львова перед початком світової війни у віці 81 рік. Помер та похований у Львові на Янівському кладовищі при багатотисячному зібранні українців краю.

Л-ра: Арсенич Петро. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ, 2006. – С.240-242; Андрухів Ігор, Арсенич Петро. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 42-44; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 397; Історичні постаті Галичини XIX-XX ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С.137-159; Морозюк В. Помяник – 2. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 87-88; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії XIX – XX століть. – Львів, – 2001. – С. 44, 143.

Литвинович Спиридон (06.12.1810 – 04.06.1869) – греко-католицький єпископ.

Походив з родини греко-католицького пароха с. Дрищева Бережанського повіту (Тернопільська обл.). Закінчив духовну семінарію у Відні, висвятився на священника у 1835 р. В період 1841 – 1842 рр. викладав педагогіку і богослов'я у Чернівецькому філософському ліцеї. З грудня 1848 р. був парохом церкви Св. Варвари у Відні, а у 1852 р. призначено першим ректором новозаснованої духовної семінарії у Відні. Єпископ канатійський з 1857 р. та висвячений на єпископа-помічника Галицького митрополита, а після смерті митрополита М. Левицького 1858 – 1860 рр. був тимчасовим адміністратором Галицької митрополії. Галицький митрополит з 1864 р., посол та віце – президент парламенту (1861 – 1864 рр.), з 1864 р. член Палати Панів австрійського парламенту та фактичний керівник «Руського клубу» у парламенті. Відстоював політичні права українського населення в Галичині, підтримував проект

поділу Галичини на дві окремі адміністративні одиниці – західну (польську) і східну (українську). Заслугою Литвиновича було прийняття у 1863 р. «Конкордії» з римо-католицькою церквою, яка стала суттєвою перешкодою у колонізації Галичини.

Був автором патріотичних поезій, зокрема слів до однієї з найпопулярніших старогалицьких пісень «Руський молодець». Помер у Львові, похований на Личаківському цвинтарі.

Л-ра: Довідник з історії України (А-Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 412; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 249.

Лейчак Матвій – селянин, посол до парламенту з Тернопільщини у 1848 – 1849 рр.

Л-ра: Франко І. Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 49. – С. 388 – 399. – Т. 46-1, С. 209, 212–213, 249–250. – Т. 46-2. – С. 139.

Лесюк Степан – селянин, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Коломия.

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Ломницький Іван – греко-католицький священик, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Турка (тепер Турківський р-н Львівської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Мазуркевич Матвій – селянин, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Збараж (тепер Збаражський р-н Тернопільської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Манастирський Іван – шляхтич з Куйданова на Тернопіллі, посол до Галицького сейму та парламенту у 1867 – 1869 рр. Входив до парламенту від польської більшості та входив до складу «Польського кола» – польського парламентського представництва.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 249.

Макух Іван (17.09.1872 – 1946) – адвокат, громадсько-культурний та кооперативний діяч.

Народився в с. Дорожів на Самбірщині Львівська обл. Після закінчення Львівського університету проходив адвокатську практику у Львові, де одночасно працював адміністратором в НТШ та був редактором газети «Громадський голос». З 1907 р. працює адвокатом у м. Тлумачі. Депутат парламенту у 1908 – 1913 рр. Організатор – засновник в Тлумацькому повіті «Січей», селянських кас, хат-читалень товариства «Просвіта», один із провідних діячів української радикальної партії, приятель та соратник І. Франка, М. Павлика, О. Терлецького, а з 1919 р. голова партії. Член національної Ради, повітовий комісар Тлумаччини, секретар праці й відбудови уряду ЗУНР, а з січня 1919 р. секретар внутрішніх справ ЗУНР. Від 1923 – 1939 рр. член польського сенату. Залишив після себе спогади «На народній службі», яка була видана в 1958 р. у Детройті (Канада). Помер та похований у м. Зальцбург (Австрія).

Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 247; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 444; Бойківщина: монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. Філадельфія – Нью-Йорк : НТШ, 1980. – С. 99; Історичні постаті Галичини ХІХ–ХХ ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С. 214-220; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії ХІХ – ХХ століть. – Львів, 2001. – С. 168.

Мандичевський Корнило – греко-католицький священник, довголітній парох м. Надвірна і маршалок Надвірнянського повіту (нині Надвірнянський р-н Івано-Франківської обл.), посол до сейму у 1870 – 1907 рр. та до парламенту у 1885 – 1907 рр.

У лютому 1894 р. увійшов до створеного О. Барвінським клубу, що сповідував «новий курс», продовжуючи політику співпраці з польським урядом, спрямовану на задоволення потреб українського населення Східної Галичини. Обраний головою клубу.

Не виділявся яскравими виступами у парламенті, та не виказував симпатій до москвофілів чи до народовців. Але завдяки добуванню для повіту бюджетних коштів на меліорацію, школи та дороги користувався повагою та авторитетом виборців повіту. Голова читальні «Просвіти» у Надвірній (до 1914 р.). Похований у Надвірній.

Л-ра: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 541; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861–1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 251.

Марков Дмитро (1863-1938) – галицький журналіст і політик, лідер «новокурсного» москвофільського руху.

З 1913 р. – посол до Галицького сейму, та з 1917 р. до австрійського парламенту. У 1915 р. за москвофільську діяльність був звинувачений у державній зраді, засуджений до смертної кари (згодом заміненої на довічне ув'язнення). Звільнений після розпаду Австро-Угорщини. Зібрав колекцію документів про москвофільський рух. Автор робіт «Російська і українська думка в Австрії» (1912), «Про терпіння російської національної партії в Галичині» (1912), «Преследования за православную веру в угорской Руси» (1913). Помер у Братиславі (Словаччина).

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 452.

Мерунович Теофіл (1846 – ?) – польський громадсько-політичний діяч, економіст, за походженням українець. Депутат парламенту у 1897 р. від 4-ої курії м. Львів.

Л-ра: Франко І. – Зібрання творів у 50-ти т. – Т. 44-1. – С. 179, 627.

Могильницький Антін (03.03.1811 – 13.08.1873) – шляхтич, греко-католицький священик, поет-романтик.

Народився в сім'ї пароха с. Підгірки Калуського повіту (Івано-Франківська обл.). Навчався у Львівській духовній семінарії, висвятився на пароха у 1841 р., парох с. Комарів (Калуський р-н Івано-Франківська обл.) у 1845 – 1859 рр., декан Богородчанський (Богородчанський р-н Івано-Франківська обл.) у 1859 – 1864 рр. В 1861 – 1866 рр. посол до

Галицького сейму та депутат до парламенту. Продовжував діяльність «Руської Трійці», нонконформіст, поборник національно-культурного відродження галицьких українців. Спільно з єпископом С. Литвиновичем активно виступав за надання українській мові в навчальних закладах і в державних установах рівних прав з мовами інших слов'янських народів, що входили до складу Австро-Угорщини. Написав ряд поетичних та публіцистичних творів – «Рідна мова», «Скит Манявський», «Русин вояк», «Ученим членам Руської Матиці». Помер в с. Яблунька (тепер Богородчанський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Бойківщина. Монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. Філадельфія – Нью-Йорк : НТШ, 1980. – с. 101; Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року). Т.1. – Івано-Франківськ, 1997. – С.108; Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Т. 3: К – Н. – К.:УРЕ, 1988. – С. 396; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 251.

Наумович Іван (26.01.1826 – 16.08.1891) – греко-католицький священник, український письменник і громадський діяч москвофільського напрямку.

Народився в с. Кізілів Кам'янецького повіту на Львівщині в родині учителя початкової школи. Закінчив Львівську духовну семінарію, висвятився у 1851 р. В часі революційних подій 1848 р. будучи семінаристом, активно підтримав польський революційний порив. З 1872 – 1883 рр. парох м. Скалат (нині райцентр Тернопільської обл.). Засновник та редактор журналу «Наука», який у 1871 – 1876 рр. видавався ним у Коломиї, це видання, згодом уже за інших редакторів, виходило аж до 1939 р., та «Руської Ради» у 1871 – 1880 рр. Один із засновників у 1874 р. москвофільського освітнього товариства «Общество имени М. Качковского», брав активну участь у підготовці його видань. В «Науці» Наумович багато уваги приділяв показу української (руської) історії, потім йшли вірші, розповіді, повчальні історії про господарство, дім, землеробство, сад, худобу, пасіки. Різні повчання, які відносились до пізнання світу, природи, досягнень людського розуму о. Наумович вкладав в уста вчителя чи священника. За організацію у 1882 р. переходу селян громади с. Гнилички на Тернопіллі, проти нього та інших москво-

фільських діячів австрійською владою був організований гучний Львівський судовий процес. Відсидів 8-м місяців тюрми і у 1884 р. емігрував до Росії, де у 1886 р. прийняв православ'я та був священиком у Києві. Посол до Галицького сейму у 1861 – 1866, 1869 рр. та до парламенту у 1873 – 1879 рр. від москвофілів. Автор численних казок, віршів, повістей та п'єс, публіцист та пропагандист бджільництва, заклав в Коломиї пасіку яка нараховувала 565 пнів (вуликів), зокрема в 1870 – 1871 рр. у м. Городенці разом з Михайлом Білоусом організував першу в Галичині виставку пасічництва. Дві його комедії «Знімчений Юрко» (1872) та «Тимко капраль» (1873) обійшли всі народні сцени й театри Галичини. Помер при загадкових обставинах на Північному Кавказі у м. Новоросійськ, похований у Києві.

Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 252; Ваврик В.Р. Просвітитель Галицької Руси (Іван Г. Наумович). – Львов; Прага, 1926. – С. 5-16; Васильчук М. Письменство на Коломийщині. – Коломия, 1993. – С. 55; Морозюк В. Помяник–3. – Івано-Франківськ, 2006. – С. 90-91; Українська літературна енциклопедія. В 5 Т. – Т. 3. – К.: УРЕ, 1988. – С. 468-469; Енциклопедія українознавства. – Т. 5. – С. 1716-1717; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 252.

Ничипорук Григорій, селянин, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Снятин (тепер Снятинський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Озаркевич Іван (05.07.1826 – 09.03.1903) – греко-католицький священик, галицько-український письменник старшої генерації, що формувався під впливом Д. Зубрицького та Б. Дідицького.

Народився в с. Глибоке (нині Богородчанського р-ну Івано-Франківської обл.). Закінчив Львівську духовну семінарію, висвятився у 1848 р., тоді ж призначений парохом с. Белелуя Снятинський повіт, з 1861 р. снятинський декан, парох м. Болехова (нині Долинський р-н Івано-Франківської обл.) у 1884 – 1903 рр. Батько відомої громадської та освітньої діячки, письменниці Наталії Кобринської. Радник Митро-

поличої Консисторії та крилошанин. Депутат Болехівської повітової ради, шкільний інспектор. Член «Галицько-руської матиці», «Народного Дому», «Общества ім. М.Качковського». Автор поезій та сценічних постановок. Посол до Галицького сейму у 1867 – 1876 рр. та до парламенту у 1873 – 1891 рр. У 1893 р. голова депутації галицьких українців до царя зі скаргою на галицьку адміністрацію. Похований у м. Болехові Івано-Франківської області.

Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 257; Морозюк В. Помяник. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 108-109; Енциклопедія українознавства. Т.5. – С. 1831; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861–1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С.253; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 907;

Окуневський Теофіл (07.12.1858 – 19.07.1937) – адвокат, публіцист, громадсько-політичний діяч, дипломат.

Народився в с. Радівці на Буковині, а юнацькі роки пройшли в с. Яворів на Косівщині (Івано-Франківська обл.) в родині священика. Після закінчення Коломийської гімназії у 1880 – 1884 рр. навчався на правничому факультеті Віденського університету. У період навчання входив до українського студентського товариства «Січ», був його бібліотекарем, згодом – почесним членом цього товариства. Підтримував зв'язки з М. Драгомановим.

В період 1884 – 1889 рр. працює в адвокатській канцелярії д-ра Квятковського у Станіславові. В цей час він активно включився в громадсько-культурне життя міста, зокрема організував «Руську Бесіду», допомагав Н. Кобринській в утворенні «Товариства руських жіщин у Станіславі» (1884 р.).

З 1890 р. переїздить до м. Городенки, де відкриває свою приватну адвокатську контору, де до часу смерті у 1937 р. активно виступає захисником українського селянства від засилля та свавілля польської адміністрації Галичини. Протягом 40-ка років був головою Городенківської «Просвіти», а також всіляко сприяв створенню та становленню товариств «Бесіда», хору «Боян», Української гімназії «Рідна школа» ім. Т. Шевченка та інших, почесний член «Просвіти».

Член – засновник Русько-української радикальної партії, а з 1899 р. Української національно – демократичної партії. Бургомістр Городенки з 1898 р. Депутат до парламенту від Городенківщини у 1897 – 1900 рр. та 1907 – 1918 рр., посол до Галицького сейму у 1889 – 1900 рр. та 1913 – 1914 рр.

Виступав захисником українських патріотів на трьох політичних процесах, зокрема на суді над М. Січинським (1908). В період першої світової війни Т. Окуневський разом із родиною у 1915 р. був арештований російськими окупаційними військами у м. Чорткові та вивезений до Києва, де перебував два роки. Комісар Галичини та Буковини (1917 р.), призначений головою повітового суду.

З листопада 1918 р. по січень 1919 р. був повітовим комісаром ЗУНР Городенківщини, та був обраний членом президії Національної ради та призначений радником Апеляційного суду у Станіславові. Активний член української делегації на мирній конференції у Парижі в 1919 р. Після повернення в Городенку був арештований польською владою та просидів кілька місяців у Коломийській тюрмі. Після звільнення припиняє політичну діяльність та переключається на громадсько-культурну та адвокатську діяльність у Городенці. Почесний член товариства «Просвіта» та «Союзу українських адвокатів». Помер у Городенці де і був похований у присутності десятків тисяч свідомих українських громадян краю.

Л-ра: Андрухів Ігор, Арсенич Петро. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 52-53; Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 267-269; Гловацький І.Ю., В.І. Гловацький. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XIII – 30-ті роки XX ст.). – Львів, 2004. – С. 106; Довідник з історії України (А-Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 527; Левицький К. Українські політики. Сильветки наших давніх послів і політичних діячів. Кн.2. – Львів, 1937. – С. 42-44; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 580-582; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії XIX – XX століть. – Львів, 2001. – С. 200; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 253;

Олесницький Євген (05.03.1860 – 26.10.1917) – шляхтич, економіст, публіцист і перекладач, адвокат, громадсько-політичний діяч.

Народився в с. Великий Говилів Гусятинського повіту (Тернопільська обл.) у родині греко-католицького священника. Навчався в Тернопільській гімназії, де входив до Тернопільської «Громади». Закінчив правничий факультет Львівського університету, де стає членом студентського товариства «Дружній Лихвар» (з 1882 р. «Академічне Братство»).

У 1889 р. разом з К. Левицьким та А. Горбачевським розпочав видання журналу «Правнича Часопись», де вів у ньому економічний відділ.

У 1891 р. відкриває у м. Стрий адвокатську канцелярію, та з цього часу стає провідником українського громадсько-політичного життя Стрийщини до 1909 р. Ввів у судову практику українську мову, був активним діячем товариства «Підгірська Рада», та його головою з червня 1892 р. Член Стрийської філії «Просвіти», а загальними зборами Львівської «Просвіти» іменованій її почесним членом (19 травня 1903 р.), у 1909 р. обраний головою Львівського товариства «Просвіта».

В період 1909 – 1914 рр. працює у Львові, а в період світової війни переїзжає до Відня, член Загальної Української Ради створеної у Відні 05.05.1915 р. з Головної Української Ради та Спілки Визволення України. Депутат парламенту у 1897, 1907 – 1917 рр. та посол до сейму у 1900 – 1910 рр., перший голова українського сеймового клубу у 1904 – 1908 рр. Член-засновник Української національно-демократичної партії, організатор «Маслосоюзу» в Галичині. З 1899 р. дійсний член НТШ у Львові.

Засновник та багатолітній дописувач політичного органу народовців – газети «Діло» (1880), а також редактор часопису «Правда». В 1889 р. став співредактором заснованого К. Левицьким фахового правничого часопису «Правнича Часопись». В часі війни був членом Загальної Української Ради, і за її дорученням писав тексти заяв-протестів проти переслідування російськими окупаційними властями українців Галичини. Автор мемуарів «Сторінки з мого життя». Частина 1-2. Львів, 1935. Перекладач, автор правничих розвідок. Раптово помер у Відні. Похований у Стрию при великому скупченні народу та за участі митрополита А. Шептицького.

Л-ра: Андрухів Ігор, Арсенич Петро. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 53-55; Бойківщина. Монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. – Філадельфія; Нью-Йорк : НТШ, 1980. – С. 102; Гловацький І.Ю., В.І. Гловацький. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XIII – 30-ті роки XX ст.). – Львів, 2004. – С. 107; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 529; Історичні постаті Галичини XIX-XX ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С. 118-137; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 582-584; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії XIX – XX століть. – Львів, 2001. – С. 78, 155; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 919; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 254.

Остапчук Яцко (04.01.1873 – 30.01.1959) – селянин, український громадський діяч, публіцист.

Народився в с. Луб'янки Нижчі Збаразького повіту на Тернопіллі. Навчався в гімназіях Збаража, Тернополя, Львова, після закінчення навчання став активним учасником політичного життя.

Вступив до Української радикальної партії, згодом член Української соціал – демократичної партії з 1897 р., депутат парламенту у 1907 – 1911 рр. Член Тернопільської філії «Просвіти». У 1912 р. переїхав на Закарпаття, де під час першої світової війни брав участь у праці Союзу Визволення України в таборі українських полонених у м. Фрайштадті (Австрія). Один із засновників у 1920 р. Української соціал – демократичної партії на Закарпатті. Один із засновників Ужгородського товариства «Просвіта», заступник його голови. У 1930-х рр. активної участі у громадсько-політичному житті не брав.

Л-ра: : Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 591-592; Українська загальна енцикло-

педія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 950;

Охримович Ксенофонт (рік і місце народження невідомі – рік і місце смерті не відомі) – педагог, громадсько-політичний діяч.

Учитель Дрогобицької гімназії, шкільний інспектор, депутат і маршалок Дрогобицької повітової ради, бургомістр Дрогобича. Член Львівського товариства «Просвіта».

Посол до сейму у 1877 – 1907 рр. та до парламенту у 1885 – 1900 рр. Член Крайового виділу у 1907 – 1908 рр. Учасник зборів посольських клубів сейму і парламенту (22 січня 1894 р.), на яких було окреслено подальшу тактику і стратегію українських послів щодо політики «нової ери».

Л-ра: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 597; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 254.

Онишкевич Степан (1861 – 1945) – греко-католицький священник, громадсько-політичний діяч.

Організатор філій т-ва «Сільський Господар», заслужений діяч товариства «Сільський Господар» (разом з Є. Олесницьким його реорганізатор), товариств забезпечень «Дністер», «Карпатія» у Галичині. Парох і декан у с. Купновичі Старі (Рудківський повіт на Львівщині). Організатор громадсько-політичного життя у Рудках, член Рудківської повітової «Просвіти». Член – засновник Української Національно-демократичної партії, входив до її Народного комітету. Депутат австрійського парламенту у 1907 – 1918 рр.

Зі своїми 80-ма парафіянами з Купнович взяв владу у м. Рудки (2 листопада 1918 р.) забезпечивши роботу всіх урядових структур у місті. Входив до Української Національної Ради ЗУНР (1918 – 1919 рр.).

Л-ра : Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 73-75; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 587; Онишкевич Степан // Енциклопедія Українознавства. –

Львів, 1996. – Т. 5. – С. 1855; Українська загальна енциклопедія. Книга знання: у 3-х т. – Львів – Станіславів – Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 928;

Охримович Володимир (27.05.1870 – 06.11.1931) – адвокат, громадсько-політичний діяч, публіцист, український етнолог.

Народився у с. Вельдіж повіту Долина (нині с. Шевченкове Долинського р-ну Івано-Франківської обл.) в родині священика. Закінчив Стрийську гімназію у 1888 р. та правничий факультет Львівського університету (1888 – 1893 рр.), де був головою товариства «Академічне братство». У 1897 р. здобув ступінь доктора права. Провадив адвокатську практику у Стрию та Заліщиках, а у 1907 р. почав працювати у Львові в кредитному товаристві «Дністер», яке згодом очолив. Співзасновник Українсько-руської радикальної партії, з 1899 р. входить до Національно-демократичної партії (перейменованої у 1919 р. в Українську трудову партію), головою якої був з 1923 р. Дійсний член НТШ у Львові, член-кореспондент Петербургської Академії наук, професор Таємного університету у Львові, у 1920 – 1925 рр. декан його правничого факультету. Співредактор журналів «Народ», «Життя і слово» та щоденника «Діло» і «Громадський голос», редактор-засновник «Стрийського голосу». Депутат австрійського парламенту у 1907 – 1911 рр. У період першої світової війни (1915 – 1917 рр.) перебував як заручник на засланні у м. Сибірску. В 1918 р. член Української Національної Ради ЗУНР-ЗО УНР. З квітня 1919 – член-засновник, а з 1923 р. голова Української трудової партії, а згодом у 1925 р. УНДО. У 1921 – 1925 рр. професор Львівського таємного університету, віцепрезидент НТШ і голова статистичної комісії. Залишив цілу низку досліджень з етнографії і етнології про Бойківщину: «Жіноча доля в Сільських горах», «Звідки взялася назва «Бойки», а також – «Вражіння з Угорської Руси», «Українські приповідки правничі, систематично впорядковані та юридично пояснені», «Русини-латинники». Помер та похований у Львові.

Л-ра: Андрухів Ігор, Арсенич Петро. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 56-57; Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 271-274; Бойківщина: монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. Філадельфія; Нью-Йорк : НТШ, 1980. – С. 103; Довідник з

історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 547; Левицький К. Українські політики. Сильветки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 1. – Львів, 1936. – С. 101-103; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії XIX – XX століть. – Львів, 2001. – С. 146; Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року). – Т.1. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 114; Стрийщина. Історично-мемуарний збірник. Український архів. – Том XLIX. – Нью-Йорк: Комітет Стрийщини, 1990. – Т. 2. – С. 98; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 959.

Павликів Теофіл (07.08.1821 – 1905) – греко-католицький священник.

Народився в родині пароха м. Бережани Тернопільської обл., закінчив Львівську духовну семінарію, висвятився у 1846 р. Парох Бережан у 1846 – 1858 рр., з 1858 р. парох Успенської церкви у Львові, а з 1869 р. львівський декан та крилошанин митрополичої капітули. Перший голова «Руської Ради», відомий лідер та авторитет москвофільських організацій, а у період 1880 – 1884 рр. очолював «Общество ім. М. Качковського». Депутат австрійського парламенту у 1873 – 1879 рр., де проводив активну діяльність по захисту прав українців Галичини.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 254.

Петрицький Михайло (1865 – 1921) – галицько-український громадський діяч, редактор, видавець.

Народився в м. Копичинці на Тернопільщині. Редактор часопису «Гайдамаки». Депутат парламенту у 1907 – 1918 рр. від націонал-демократів, у 1918 р. депутат до Української Національної Ради ЗУНР у Станіславові. З переходом уряду ЗУНР за лінію Збруча М. Петрицький теж подався за Збруч. Бульшовики заарештували його та вивезли до Харкова, де він був закатований у в'язниці «Холодна гора» в лютому 1921 р.

Л-ра.: Левицький К. Українські політики: сильветки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 89-91; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 1037.

Петришин Григорій – селянин, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Тисмениця (тепер Тисменицький р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Петрушевич Антоній (18.10.1821 – 23.09.1913) – греко-католицький священник.

Народився в родині пароха с. Добряни біля м. Стрий на Львівщині. Закінчив Львівську духовну семінарію у 1845 р., висвячений у сан священника у 1847 р., був священником у Перегінську. У 1851 р. отримав титул радника консисторії, був особистим секретарем кардинала М. Левицького у Львові. З 1857 р. почесний крилошанин львівської митрополії, парох с. Новиця (тепер Калуський р-н Івано-Франківської обл.). Протягом 1858 р. впорядкував у Перемишлі бібліотеку і архів греко-католицького капітулу, створив систематичні каталоги. З 1848 р. член-засновник Головної Руської Ради, учасник Собору руських учених, етнограф та історик. Член Академії наук у Кракові, почесний професор університету святого Володимира у Києві, почесний член Академії наук Румунії, член «Чеської Матиці», член «Галицько-Руської Матиці», «Народного Дому», «Руської Ради», «Общества ім. М. Качковського» та інших москвофільських товариств. Посол до Галицького сейму у 1861 – 1876 рр. та до парламенту у 1873 – 1879 рр., де виступав з вимогою надання українській мові в Галичині статусу офіційної та запровадження її у школах, судах, адміністрації. Петрушевич був провідним діячем українського відродження у Галичині, доводив окремішність українського народу від польського й російського. Першим почав збирати й публікувати недосліджені джерела з історії Галичини. Видав, зокрема, «Галицько-Волинський літопис 1201 – 1291», «Львівський літопис», опублікував грамоти Лева Даниловича (1854), документи Львівського братства (1879), монографії з історії церкви в Галичині й Буковини, з найдавнішої історії Львова, написав монографію та розвідки про давній Галич та інші знахідки. Автор розвідок «Декілька слів, написаних на захист української нації» (1848), «Про місто Галич над Луквою», «Походження емблеми і гербу «Льва» та «Погоні» (1886), «Краткое историческое известие о времени введения христианства в

Галичской Руси...» та інші. Помер у Львові, похований на Личаківському кладовищі.

Л-ра: Довідник з історії України (А-Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 571; Стрийщина. Історично-мемуарний збірник. Український архів. – Том XLIX. – Нью-Йорк: Комітет Стрийщини, 1990. – Т. 2. – С. 103-104; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 255; Українська загальна енциклопедія: Книга знання у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в. – Т. 2. – С. 1040.

Петрушевич Євген (03.06.1863 – 29.08.1940) – адвокат, громадсько-політичний діяч, голова Української Національної Ради, Президент і Диктатор ЗУНР (ЗО УНР), член Директорії УНР.

Народився в родині греко-католицького священника, пароха та декана м. Буськ Львівська обл., батько також був віце-маршалком повітової ради у Кам'янці Струмиловій (Львівщина). Закінчив правничий факультет Львівського університету, де очолював «Академічне Братство». З 1896р. відкрив адвокатську контору в м. Сокаль на Львівщині, від цієї округи, українцями які відійшли завдяки молодому адвокату від москвофільських переконань, був обраний депутатом парламенту у 1907 – 1911, 1911 – 1918 рр. У 1910 р. переїхав до м. Сколе, де продовжив адвокатську практику, а українське населення краю обрало його послом до Галицького сейму у 1910 – 1918 рр. До грудня 1916 р. був заступником К. Левицького на всіх його посадах у сеймі та парламенті. 10 жовтня 1918 р. був обраний головою Української Національної Ради у Львові, від імені якої Є. Петрушевич проголосив 19 жовтня утворення ЗУНР. З січня 1919 р. на засіданні Національної Ради у Станіславові був обраний новий уряд ЗУНР, затверджений «Акт злуки» ЗУНР та УНР, а Є. Петрушевич обраний президентом ЗУНР. В зв'язку із відступом Української Галицької Армії до Збруча, в червні 1919 р. Є. Петрушевичу були надані надзвичайні повноваження і він став Диктатором ЗУНР.

Наприкінці 1919 р. в зв'язку із військовими невдачами та втратою всієї території Галичини, уряд ЗУНР та Є. Петрушевич анулював «Акт злуки» та емігрував до Відня. 14 березня 1923 р. Є. Петрушевич розпустив свій уряд, а сам переїхав до Берліна, де ще намагався знайти

підтримку у політичних колах Європи, щодо перегляду питання про Східну Галичину, однак все безнадійно. У 1920-х перейшов на позиції «радянوفільства», але порвав з радянوفільською орієнтацією після краху політики «українізації» в УРСР. Помер в Берліні на 77-у році життя у матеріальних злиднях. Похований на цвинтарі катедри Св. Ядвіги.

Л-ра: Андрухів Ігор, Арсенич Петро. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 57-58; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 572; Історичні постаті Галичини ХІХ-ХХ ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С. 159-208; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 46-48; Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії ХІХ – ХХ століть. – Львів, 2001. – С. 201.

Підляшецький Адольф – громадсько-політичний діяч, адвокат, депутат парламенту з 1891 р. від народовців.

Л-ра: Іван Франко. – Зібрання творів в 50-ти т. – Т. 46-2. – С. 96.

Погорецький Омелян, – катехит, депутат парламенту у 1917 – 1918 рр.

Полевий Лев – (1823 – 12.09.1883), греко-католицький священник.

Висвятився у 1837 р., парох с. Кізілів і міста Городенки (Івано-Франківська обл.) у 1869 – 1883 рр., декан. Член-засновник «Галицько – руської матиці», «Народного дому», «Руської Ради», «Общества ім. М. Качковського», «Просвіти». Посол до сейму та австрійського парламенту у 1861 – 1866 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 256.

Посацький Костянтин, дяк з округу Рожнятів (тепер Рожнятівський р-н Івано-Франківської обл.), депутат парламенту у 1848–1849 рр.

Л-ра: Левицька Ів. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Прокопчиць Євстахій (1806 – 01.10.1856) – громадсько-політичний діяч, педагог, вчений-філолог.

Закінчив Львівський університет, у період 1830 – 1840-х років учитель Станіславівської, у 1849 р. Львівської академічної гімназії, а у 1850 – 1856 роках у Тернопільській гімназії. Обраний депутатом парламенту у 1848 – 1849 рр. як гімназійний учитель з округу Маріямпіль (тепер Галицький р-н Івано-Франківської обл.). У 1848 – 1849 роках співзасновник і голова Станіславівської Руської Ради.

Займався дослідженнями в ділянці класичної філології, зокрема вивчав вплив грецької мови на українську. Автор публікацій з цих питань у галицькій періодичній пресі. У 1849 – 1850 рр. заступник голови Головної Руської Ради, в якій представляв демократичне крило. Домагався поділу Галичини на дві національні провінції: українську і польську, активізації діяльності місцевих руських рад, запровадження викладання українською мовою в школах Галичини, створення української національної гвардії. Автор статей на політичну й історичну тематику в часописах Відня й Праги.

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74; Франко І. – Т. 46-1. – С. 157, 207; Т. 46-2. – С.

Ришко Іван – селянин, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Кути (тепер Косівський р-н Івано-Франківської обл.).

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Романчук Юліан (24.02.1842 – 22.04.1932) – видатний політичний та культурно-освітній діяч, вчений, публіцист, письменник, педагог.

Народився в с. Крилос біля Галича, де батько був учителем народної школи, мати походила з священничої родини. Згодом, батько отримав посаду в с. Дуліби біля Стрия, де він закінчив народну школу.

До гімназії ходив у Станіславові та Львові, яку закінчив у 1860 р. З відзнакою закінчив філологічний факультет Львівського університету, після якого у 1863 р. почав працювати учителем німецької гімназії у Львові, а у 1868 р. перейшов до української академічної гімназії, де пропрацював аж до 1900 р., коли перейшов на емеритуру (пенсію). Один із засновників товариства «Просвіта», а у 1896 – 1906 рр. був

його головою, почесний член товариства. Член-засновник Товариства імені Шевченка (1873 р.) та дійсний член НТШ у Львові з 1909 р. У 1902 р. накладом товариства Ю. Романчук видає перше в Галичині популярне зібрання творів Шевченка, а у 1904 р. почав видавати науково-популярне видання класиків української літератури «Руську Писемність», всього вийшло 25-ть томів (1904 – 1920 рр.).

Редагував газету «Правда» (1873 – 1878 рр.), співзасновник і співробітник газети «Діло» (з 1880 р.), головний редактор. Голова Видавничої спілки «Діло». Заснував і видавав власним коштом у Львові першу політичну газету для народу «Батьківщина» (1879 – 1887 рр.), її головний редактор.

Входив до «Ставропігійського інституту», «Руської Ради» (з 1871 р.), «Народної торгівлі», «Зорі», «Дністра».

У 1884 р. скликав перше повітове народне віче в Долині, у 1886 р. – у Косові, Коломиї, Станіславові.

У 1885 р. засновує в Галичині перше українське політичне товариство «Народна Рада». В 1883 р. стає послом до Галицького сейму і започатковує нову сторінку в українській політиці. З Ю. Романчуком пов'язана так звана «нова ера» (25 листопада 1890 р.) – політична заява виголошена ним в сеймі, як спроба політичного порозуміння-компромісу з польською адміністрацією Галичини, яка була з-ініційована австрійським урядом.

На загальних зборах Народної Ради затверджено укладену Ю. Романчиком програму (27 листопада 1892 р.), що передбачала боротьбу за рівні права українців з іншими народами Австро-Угорської імперії.

Один із засновників УНДП, обраний керівником «Тіснішого народного комітету» на першому з'їзді Національно-демократичного об'єднання (стронництва) (26 грудня 1899 р.).

Депутат парламенту у 1891 р., 1907 – 1910 та 1916 – 1917 рр., голова української парламентської репрезентації (клубу) у 1907 – 1910 рр. та 1916 – 1917 рр., віце-спікер Палати Панів австрійського парламенту (1910 – 1918 рр.).

В часи ЗУНР, як найстарший член Національної Ради прийняв присягу членів Державного Секретаріату, – першого уряду ЗУНР. До останніх днів життя активно цікавився актуальними політичними справами. Помер у Львові в дев'яносторічному віці, де й був похований

на Личаківському кладовищі при величному зібрані свідомого українського громадянства краю.

Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 289-291; Історичні постаті Галичини XIX-XX ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – С. 91-102; Малюта О. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 638 – 641; Морозюк В. Помяник. – Івано-Франківськ, 2005. – С. 122; Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року). – Т.1. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 127; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 257.

Русецький Іван – селянин, посол до сейму та парламенту у 1861 – 1866 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 257.

Савчак Дам'ян (Дем'ян) (03.07.1847 – 29.12.1912) – правник, громадсько-політичний діяч.

Народився у селянській родині в с. Нова Весь Новосончського повіту (тепер територія Польщі). Навчався на юридичному факультеті Львівського та Краківського університетів. Був засновником «Дружнього Лихваря» у Львові. Працював у судах у Заліщиках, Вишнівчику, Богородчан, Ходорова, Гусятина, з 1884 р. працював судовим радником та суддею у Бережанах (Тернопільщина). Народовець. Засновник філії «Просвіти» у Підгайцях (1894 р.). Очоловав «Руську бесіду», страхове товариство «Дністер», учасник кооперативного руху. Член Української націонал-демократичної партії, входив до її Народного комітету.

Обраний послом Галицького сейму і член його Крайового Виділу у 1889 – 1901 рр., член Виділу Рентових осель і заступник краєвого комісара Краєвого Банку, а також радник міста Львова. Учасник зборів посольських клубів сейму і парламенту (22 січня 1894 р.), на яких було окреслено тактику і стратегію українських послів щодо політики «нової ери». Очоловав групу «новоєрівців» у Галицькому сеймі. Входив до Руського клубу в австрійському парламенті. Савчак багато зусиль приклав до розвитку українського економічного життя, він був засновником і

членом Надзірних (Спостережних) рад Красового Союзу Кредитового, Парцеляційного Товариства «Земля», «Народної Гостинниці» та ін.

З 1901 р. працював радником Крайового суду у Львові, а з 1907 р. відкрив адвокатську канцелярію у Борщеві, де також очолював Борщівську повітову раду.

Помер та похований у Львові.

Л-ра: Гловацький І.Ю., В.І. Гловацький. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XIII – 30-ті роки XX ст.). – Львів, 2004. – С. 117; Мальята Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Мальята. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 644-645; Савчак Демян // Енциклопедія Українознавства. – Т. 7. – С. 2683; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 257-258.

Сембратович Йосип (08.11.1821 – 23.10.1900) – шляхтич, митрополит греко-католицької церкви.

Народився у родині пароха с. Криниці (відомий курорт на Лемківщині, нині територія Польщі). Закінчив Віденську духовну семінарію у 1845 р., того ж року висвятився на священника. У 1845 – 1846 – префект епархіальної семінарії в Перемишлі. У 1850 р. склав докторат у Віденському ун-ті. З 1850 р. – префект Львівської духовної семінарії і доцент Львівського ун-ту, 1852 – 1860 – префект і віце-ректор семінарії у Відні, з 1860 р. – професор Львівського ун-ту.

З 1865 р. – єпископ Назіянзенський. У 1867 – 1872 рр. – суфраган єпископа Ф. Полянського і адміністратор Перемиської єпархії. З 1882 р. – у Римі, отримав титули Теодозіопольського архієпископа, графа римського, радник Конгрегації пропаганди віри, голови комісії ревізії церковних книг і ін. Член Палати панів Австрійського парламенту у 1870 – 1882 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 258.

Сембратович Сильвестр (03.09.1836 – 04.08.1898) – шляхтич, митрополит греко-католицької церкви, кардинал (1895).

Народився у с. Дошниця на Лемківщині в родині греко-католицького священника. З 1850 р. навчався в гімназії у Перемишлі, згодом у Львівській та Віденській гімназіях.

У жовтні 1853 р. вступив до колегії Св. Атанасія в Римі, де вивчав філософію і богослов'я. 1860 р. висвятився на священика, у червні 1861 р. захистив докторську дисертацію з теології. Після повернення у Галичину призначався помічником пароха у с. Флоринку та Тирличі (Перемишльська єпархія). 1862 р. переїхав до Львова, працював катехитом та капеланом монастиря василян. 1863 – 1870 рр. – префект Львівської духовної семінарії, з 1869 р. – професор догматики Львівського ун-ту, у 1873 р. і 1879 р. – декан богословського факультету Львівського ун-ту. 1877 р. призначений радником митрополичої капітули, а з 1878 р. – архіприсвітером митрополичої капітули.

Брав участь у діяльності українських культурно-просвітніх організацій. 1870 р. разом з о. Ю. Пелешем заснував богословський журнал «Руській Сіон», видав «Ізборник благопотребных церковных чинов и служб», 1879 р. – перший молитовник українською народною мовою. 1878 р. призначений львівським єпископом-помічником. Після зречення Й. Сембратовича з митрополичої катедри в листопаді 1882 р. призначений адміністратором Галицької митрополії, а з 26.03.1885 став Галицьким митрополитом. Сембратович був імперським таємним радником, членом Галицького сейму і двічі його головою (1883 – 1898), член Палати Панів парламенту (1885 – 1898).

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 736; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 258.

Сінгалевич Володимир (13.01.1875-07.11.1945) – український громадсько-політичний діяч у Галичині, суддя.

Народився в с. Москалівка Косівського повіту (тепер Івано-Франківська обл.) в родині греко-католицького священика. У 1893 р. закінчив правничий факультет Львівського ун-ту, працював у судових установах Кам'янки-Струмилової, Перемишля та Глинян. Діяч УНДП, посол до Галицького сейму у 1913 – 1914 рр. та до австрійського парламенту у 1911 – 1918 рр. З вересня 1914 р. – заступник голови Бойової управи Українських січових стрільців у Відні. Брав участь у підготовці Листопадового повстання 1918 р. у Львові. Організатор встановлення української влади у Стрийському та сусідніх повітах. Член Української національної ради ЗУНР –ЗО УНР 1918 – 1919 рр. З квітня 1919 р.

обіймав посаду дипломатичного представника ЗО УНР у Відні. 01.08.1920 р. призначений уповноваженим диктатора ЗУНР Є. Петрушевича у справах фінансів, торгівлі та промислу, з 1922 р. – уповноважений для внутрішніх справ.

У 1930 – 1939 рр. – директор Земельного банку у Львові. У січні 1931 р. став членом-засновником Українського католицького союзу. Помер на еміграції у м. Брегенці (Австрія).

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 754; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 66-68.

Ставарський Іван – селянин, депутат парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Винники (тепер м. Винники Львівської обл.).

Л-ра: Левицька Ів. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.

Старух Михайло, селянин з Лемківщини, посол до сейму та парламенту у 1861 – 1866 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 259.

Старух Тимотей (27.11.1860 – 21.04.1923) – відомий громадсько – політичний діяч.

Народився в селянській родині с. Бережниця Нижня Ліського повіту на Бойківщині (тепер Стрийський р-н Львівської обл.), його батько був послом до першого Галицького сейму.

Заслужений австрійський жандарм, але всюди допомагав українцям. У 1896 р. вийшов на пенсію та поселився в с. Слободі Золотій Бережанського повіту на Тернопіллі, де розпочав активну громадсько-політичну діяльність серед українського загалу.

Член Бережанської філії «Просвіти». Обраний послом з Бережанського повіту до австрійського парламенту у 1907 – 1914 рр. від УНДП. Посол до Галицького сейму з 1908 р.

Під час світової війни, за доносом москвофілів у червні 1915 р. був вивезений російськими військами на Сибір де перебував до 1917 р.

В період української революції 1918 – 1919 рр. був повітовим комісаром ЗУНР в Бережанах. Від 1919 р. член Української Національної Ради ЗУНР у Станіславові від Галицького сейму. Брав участь у делегації ЗО УНР, яка прибула до Києва в січні 1919 р. Його було вибрано першим заступником голови Трудового Конгресу в Києві. 1920 р. біля Кам'яця-Подільського заарештований польськими військовими і ув'язнений у Бережанах, згодом переведений до в'язниці у Львові. У січні 1921 р. через хворобу звільнений із в'язниці. Помер в Бережанах, де і похований.

Л-ра: Бережаничина у спогадах емігрантів. – Тернопіль, 1993. – С. 36-39; Бойківщина. Монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. Філадельфія; Нью-Йорк: НТШ, 1980. – С. 111; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 824; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн.2. – Львів, 1937. – С. 86-87; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 673-674; Старух Тимотей // Енциклопедія Українознавства. – Т. 8. – С. 3034-3035.

Стахура Данило (19.12.1860 – 20.12.1938) – український громадсько-політичний діяч в Галичині, адвокат.

Народився в с. Поляни Кроснівського повіту (тепер Польща) у селянській родині. Навчався на юридичному факультеті Львівського ун-ту. З 1891 р. працював у Самборі, Тернополі та Перемишлі. Заснував торговельні школи, допомогові каси, крамниці в селах повіту.

Діяч УНДП, з 1902 р. член її керівного органу – Ширшого народного комітету. Депутат до австрійського парламенту у 1907 – 1918 рр. від Національно-Демократичної партії. У 1903 – 1919 рр. – голова самбірської філії т-ва «Просвіта», очолював місцеву філію т-ва «Руська бесіда», член Тернопільської «Просвіти». У 1914 р. був вивезений росіянами до Симбірська У листопаді 1918 р. після встановлення української влади у краї призначений бургомістром м. Самбора, член Української Національної Ради. У травні 1919 р. очолив повітову управу Української народно-трудової партії на Самбірщині. Після польської окупації Галичини емігрував до Чехо-Словаччини. У 1920 р. обійняв

посаду радника окружного суду в Береговому, член Ужгородського товариства «Просвіта». З 1937 р. жив в Ужгороді. Помер у Празі.

Л-ра: Гловацький І.Ю., В.І. Гловацький. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XIII – 30-ті роки XX ст.). – Львів, 2004. – С. 122; Довідник з історії України (А-Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 827; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 95-97; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 676 – 677; Стахура Данило // Енциклопедія Українознавства. – Т. 8. – С. 3042.

Стефаник Василь (14.05.1871 – 07.12.1936) – письменник, публіцист, перекладач, громадсько-політичний діяч.

Народився в с. Русові, тепер Снятинського району Івано-Франківської обл. Навчався в початковій школі с. Русова та міській школі м. Снятин. У 1883 р. вступив до польської гімназії у Коломиї, але через звинувачення у нелегальній громадсько-культурній роботі серед української молоді краю змушений був продовжити навчання у Дрогобицькій гімназії. В 1892 – 1900 рр. навчався на медичному факультеті Ягелонського університету м. Краків. Член українського студентського товариства «Академічна громада». Заарештований через ведення політичної агітації.

Протягом 1890 – 1897 рр. писав ліричні етюди, поезії в прозі. Вперше опублікував свої художні твори (новели) у чернівецькій газеті «Праця» («Синя книжечка», «Виводили з села», «Стратився», «У корчмі», «Побожна», «Сама-самісінька»). Автор збірок новел «Синя книжечка» (1899), «Камінний хрест» (1900), «Дорога» (1901), «Моє слово» (1905), «Земля» (1926). Член української радикальної партії. З 1902 р. до 1916 р. не писав нових творів, займався громадською діяльністю. З 1904 р. жив у с. Стецева (Снятинський повіт). Депутат австрійського парламенту у 1908–1918 рр.

Дійсний член Львівської «Просвіти», з 25 грудня 1925 р. почесний член товариства. З 1910 р. жив у рідному селі. Під час Першої світової війни перебував здебільшого у Відні, на початку 1919 р. відвідав Київ. Президент українського повітового комітету у Снятині (вересень

1918 р.). Входить до Української Національної Ради ЗУНР. Депутат Трудового Конгресу.

З 1916 р. повернувся до літературної творчості, – «Дитяча пригода», «Вона-земля», «Пістунка», «Марія» – про пробудження національної свідомості, «Сини» – про поразку визвольних змагань.

1928 р. радянський уряд призначив В. Стефанику персональну пенсію, від якої він відмовився у 1933 р., коли дізнався про штучно створений голод і переслідування української інтелігенції. Найповніше видання – «Повне зібрання творів» у 3-х томах (1949 – 1954).

Помер у с. Русові Івано-Франківської області, де й похований.

Л-ра: Васильчук М. Письменство на Коломийщині. – Коломия, 1993. – С. 64; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 832; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 684 – 685.

Стоцький Адам – селянин з с. Великі Пониковиці (тепер Бродівський р-н Львівської обл.), посол до сейму та до парламенту у 1861 – 1866 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 260.

Студинський Кирило (04.10.1868 – 1941) – педагог, письменник, громадсько-політичний діяч.

Народився в с. Кип'ячка Тернопільського повіту (нині Тернопільського р-ну Тернопільської області) в родині священника. Навчався у Тернопільській (1878 – 1883 рр.), Львівській академічній гімназії (1883 – 1887 рр.). У 1887 – 1889 рр. студіював богослов'я у Львівському університеті, а в 1889 – 1891 рр. продовжив навчання на теологічному факультеті Віденського університету, філософському відділі Віденського університету (1891 – 1894 рр.). Обраний депутатом австрійського парламенту (1893 р.). Під керівництвом професора В. Ягіча здобув ступень доктора філософії за спеціальністю слов'янська філологія. Працював у бібліотеках Києва і Санкт-Петербурга (осінь 1894 р. – липень 1895 р.).

Вчителював у Львівській гімназії (1895 – 1897 рр.). У 1897 – 1899 рр. викладав польську і українську мову у гімназіях Кракова.

Обраний надзвичайним професором Львівського університету (1 квітня 1900 р.).

Член Львівського товариства «Просвіта» входив до його Головного Виділу (1902 – 1906 рр.), редактор видань «Просвіти». Протягом 1905 – 1914 рр. входив до Крайової Шкільної Ради у Львові. Заступник голови НТШ (1906 – 1909 рр.). Обраний звичайним професором Львівського університету (1 січня 1908 р. – 1 вересня 1918 р.).

Голова хорового товариства «Боян» у Львові (1908 – 1911 рр., 1916 – 1920 рр.), голова «Учительської громади» у Львові (1916 – 1920 рр.).

Член Української Національної Ради (1918 – 1919 рр.), а згодом її голова (1921 – 1922 рр.). Обраний членом Президії Української Національної Ради у Львові (11 листопада 1919 р.).

В'язень польських концентраційних таборів у Баранові і Домб'є (1918 – 1919 рр.). Член Комісії у справах заснування Українського університету у Львові (1922 р.).

Голова НТШ (1923 – 1932 рр.). 22 травня 1924 р. обраний позаштатним академіком Всенциклопедія Українознавства української академії наук у Києві на кафедрі давнього українського письменства. У 1924 – 1930 рр. активно співпрацював з ВУАН. 4 жовтня 1933 р. Постановою Президії Академії наук УРСР позбавлений звання академіка. Обраний головою філологічної секції НТШ (з 22 січня 1938 р.).

Голова Народних Зборів Західної України (26 – 28 жовтня 1939 р.). Професор, декан, професор Львівського університету (жовтень 1939 – 1941 рр.). 23 березня 1940 р. обраний депутатом Верховної Ради УРСР, депутат Ради м. Львова (з 15 грудня 1940 р.).

Автор понад 500 праць переважно з літературознавства.

У червні 1940 р. примусово вивезений зі Львова, загинув за нез'ясованих обставин.

Л-ра.: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 698-700; Штогрин Д. Студинський Кирило // Енциклопедія Українознавства. – Т. 8. – С. 3085.

Танячкевич Данило (06.11.1842 – 21.04.1906) – греко-католицький священник, публіцист, громадсько-політичний діяч.

Народився в родині греко-католицького священника в с. Дідичів Кам'янецького повіту на Львівщині. Закінчив Львівську гімназію та

духовну семінарію, а в 1867 р. був висвячений на священика. Парох с. Закомар'я Золочівського повіту (Львівщина). Організовував таємні українські громади в гімназіях Галичини.

Один із фундаторів товариства «Просвіта», з 02 лютого 1894 р. почесний член Львівської «Просвіти». Посол до парламенту у 1897 – 1900 рр. від округи Золочів. Під псевдонімом Грицька Будиволі дописував статті до «Мети», «Вечерниць», «Правди», а згодом і «Діла», де проповідував народну ідею, просвіту українського простого люду, та пропагував ідеї соборності Руси-України. Організатор кредитних спілок «Правда», ощадно-позикових кас на Золочівщині і Брідщині. Один із засновників Господарсько-промислового товариства в Станіславові (1881 р.).

Л-ра: Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 703 – 704; Календар «Просвіти» на рік 1925. – Львів, 1924. – С. 25-27; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. I. – Львів, 1936. – С. 81-83.

Тарчановський Симон – селянин з Лемківщини, посол до сейму та парламенту у 1861 – 1866 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 260.

Телішевський Константин (1851 – 21.04.1913) – нотаріус у Турці та Бучачі.

Народився в родині пароха с. Білка (нині Перемишлянського р-ну Львівської обл.). Посол до сейму у 1889 – 1895 рр. та до парламенту у 1891 – 1897 рр. Віце-маршалок Турківської повітової ради, але згодом повністю відійшов від політичної діяльності.

Л-ра: Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. I. – Львів, 1936. – С. 84-87; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 260.

Трильовський Кирило (06.05.1864 – 19.10.1941) – адвокат, публіцист, поет, видавець, журналіст, відомий громадсько-політичний та культурно-освітній діяч.

Народився в с. Богушин Золочівського повіту Львівської обл. в родині греко-католицького священика. Навчався у початкових школах Золочева та Коломиї, а також у Коломийській польській гімназії.

Приймав участь в заснуванні у 1884 р. в с. Карлів на Покутті першої читальні «Просвіти». Навчався на правничому факультеті Чернівецького, а згодом Львівського університетів, доктор права.

Адвокат у м. Коломиї з 1901 р. Депутат австрійського парламенту у 1907 – 1911, 1911 – 1918 рр. та посол до Галицького сейму з 1913 р. від радикальної партії. Засновник та один із керівників Української Радикальної Партії, головний провідник партії на Покутті. Ініціатор і засновник спортивно-пожежного товариства «Січ», – перше товариство засноване 05 травня 1900 р. в с. Завалля (тепер Снятинський р-н Івано-Франківської обл).

З 1912 р. генеральний отаман об'єднаних «Січей» – Українського Січового Комітету. З 1914 р. голова Бойової Управи УСС і член Загальної Української Ради, а з 1918 р. член Української Національної Ради ЗУНР у Станіславові. Після поразки української революції переїжджає на Закарпаття, а згодом до Відня. До Галичини повернувся в 1927 р. та деякий час працював адвокатом у містечку Гвіздець Коломийського повіту. Однак його вік та хвороби не давали можливості К. Трильовському протягом 30-х років ХХ ст. продовжувати активно займатись громадсько-політичним життям краю. Тому з приходом радянської влади у 1939 р. його оминула сумна доля галицької української інтелігенції. В період 1896 – 1897 рр. видавав у Коломиї науково-популярну газету «Громада», в 1904 – 1910 рр. літературно-громадський ілюстрований місячник «Зоря», з 1903 р. по 1909 р. двотижневик «Хлопська Правда», а протягом 1905 – 1913 рр. своїм коштом видає в Коломиї «Календарі для народу» під назвою «Отаман» і «Запорожець». Автор текстів маршових пісень «Про Січ славно – Запороже...», «Гой, Чорногора зраділа», «Гей, там на горі «Січ» іде». Помер у Коломиї, де і похований.

Л-ра: Андрухів Ігор, Арсенич Петро. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939рр. – Івано-Франківськ, 1996. – С. 64-66; Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 309-310; Васильчук М. Письмен-

ство на Коломиїщині. – Коломия, 1993. – С. 66; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 876; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 1. – Львів, 1936. – С. 116-119; Морозюк В. Помяник. – Івано-Франківськ. – 2005. – С. 147-148; Енциклопедія українознавства. – Т. 9. – С. 3259; Трильовський Кирило. З мого життя... //Літопис коломийський. – 1992. – Ч. 1. – С. 3-23.

Фоліс Йосип (1862 – 1917) – греко-католицький священник.

Парох с. Скнилів біля Львова, відомий громадський діяч Львівщини. Член Народного Комітету, меценат, залишив свій маєток на українські національні цілі, депутат парламенту у 1907 – 1911, 1911 – 1917 рр.

Л-ра: Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. 2. – Львів, 1937. – С. 76-78.

Федорович Володислав (25.05.1845 – 22.12.1917) – меценат, громадський діяч.

Народився в с. Білянівка Скалатського повіту (нині Тернопільська обл.) в родині українського шляхтича.

Закінчив Тернопільську гімназію у 1864 р., а згодом продовжив навчання на юридичному факультеті у Віденському (1866 – 1868) та Сорбонському університетах та колегії (1868 – 1870). Член Ставропігійського інституту, та член Львівського товариства «Просвіта», його голова у 1873 – 1877 рр., почесний член.

У 1876 р. подарував Львівській «Просвіті» на видавництво шкільних підручників 12000 золотих, відмовляючись від допомоги Галицького сейму. Фінансував археологічні розкопки в Галичі, археологічну виставку у Львові. Зібрав у с. Вікно, де він був спадкоємцем земельного маєтку, великі скарби народного мистецтва, заснував там школу, запровадив виробництво килимів.

Депутат австрійського парламенту у 1879 – 1882 рр., досмертний член Палати панів парламенту. Однак, збайдужів до політики, і не брав участі у засіданнях Палати панів, зосередився на своїх наукових та господарських справах.

У 1917 р. В. Федорович виїхав у м. Скалат (Тернопільська обл.), потім перебрався у Київ, згодом у Петербург.

Л-ра.: Кравченко О. Володислав Федорович // Шляхами Золотого Поділля. Тернопільщина і Скалатщина. – Т. III. – С. 632-634; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 726 – 728.

Федорович Іван (1811 – 1870) – службовець, депутат парламенту у 1848 р. з округу Тернопіль, однак наприкінці 1848 р. зрікся свого мандату.

Залишив після себе надзвичайну велику та цікаву епістолярну спадщину. І. Франко, на замовлення його сина Владислава написав його біографію, впорядкував та допоміг опублікувати його листування.

Л-ра: Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74; Франко І. Збірник творів у 50-и т. – Т. 41 ч. 1. – С. 616; Т. 48 – С. 351 – 352, 719.

Цалковський Василь – селянин з с. Тишківці (нині Городенківського р-ну Івано-Франківської обл.) посол до сейму та до парламенту у 1870 – 1876 рр., однак входив до складу «Польського кола».

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861–1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 261; Франко І. Зібрання творів у 50-и т. – Т. 34. – С. 418.

Цегельський Лонгин (29.08.1875-13.12.1950) – український громадсько – політичний діяч, дипломат, адвокат, журналіст, видавець. Народився у Кам'янці-Струмиловій (тепер Кам'янка-Бузька Львівської обл.) в родині греко-католицького священника. З 1886 р. навчався в Академічній гімназії у Львові, у 1894 р. вступив на юридичний факультет Львівського ун-ту. Був одним з активних учасників українського студентського руху, організатор з'їзду українських студентів у Львові (1899), один з ініціаторів студентських виступів у Львівському ун-ті (1901) та селянських страйків у Галичині (1902).

Деякий час займався адвокатською практикою, проте невдовзі цілком присвятив себе політичній та журналістській діяльності. Захистив докторат у галузі міжнародного права. У 1900 – 1902 рр. редагував журнал «Молода Україна». Належав до провідних діячів УНДП, у 1907 – 1908 рр. – видавець і відповідальний редактор газети «Діло»,

«Свобода», 1915 – 1918 рр. – «Українське слово», відповідальний редактор «Літературно-наукового вісника». Член Львівського товариства «Просвіта».

У 1901 р. вийшла друком його брошура «Русь-Україна і Московщина-Росія», що мала широкий суспільний резонанс. Член головної управи т-ва «Сокіл», входив до наглядової ради т-ва «Дністер». Депутат від УНДП до парламенту у 1911 – 1918 рр., а у 1913 р. – послом до Галицького сейму. 1914 – 1918 рр. був членом усіх провідних українських організацій у Галичині – Головної української ради, Загальної української ради, Бойової управи УСС, Союзу визволення України.

18.10.1918 р. увійшов до складу Української Національної Ради ЗУНР – ЗО УНР, з 11.11.1918 р. – секретар внутрішніх справ 1-ої Ради державних секретарів ЗУНР. У січні – лютому 1919 р. в уряді С. Голубовича – секретар без портфеля і керівник секретаріату зовнішніх справ. 22.01.1919 р. призначений заступником міністра зовнішніх справ УНР. У січні – березні 1919 р. здійснив ряд дипломатичних поїздок до Австрії, Німеччини та Чехії, 1920 – 1921 р. – представник уряду ЗУНР у США, де згодом залишився в еміграції. Співпрацював у газеті «Америка», з 1943 р. її редактор. Автор спогадів «Від легенди до правди», в яких подав свою версію підготовки та здійснення Листопадового повстання 1918 р. у Львові. Помер у Філадельфії (США).

Л-ра: Гловацький І.Ю., В.І. Гловацький. Українські адвокати Східної Галичини (кінець XIII – 30-ті роки XX ст.). – Львів, 2004. – С. 127; Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 1031; Мालюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / О. Мालюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 739 – 740; Цегельський Лонгин. Від легенд до правди: спомини про події в Україні зв'язані з Першим Листопадом 1918 р. – Львів: Свічадо, 2003. – 336 с.

Цеглинський Григорій (1853 – 1912) – відомий громадсько-політичний діяч, педагог.

Народився у м. Калущ Станіславського повіту. Закінчив Станіславську гімназію та Віденський університет. Вчитель Академічної гімназії у Львові, згодом у Перемишлі, а відтак директор української державної гімназії у Перемишлі.

Засновник Перемишлянської бурси та інституту для дівчат. Писав літературні твори, комедії та драми: «На добродійні цілі», «Соколики», «Шляхта ходачкова», «Кара совісти», «Ворожбит». У Львові керував театром товариства «Бесіда», редактор часопису «Зоря», дописував до часописів «Діло» та «Зеркало». Депутат австрійського парламенту у 1907 – 1911, 1911 – 1912 рр.

Л-ра: Бойківщина. Монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. – Філадельфія; Нью-Йорк : НТШ, 1980. – С. 115; Левицький К. Українські політики: силуетки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. I. – Львів, 1936. – С. 97-99.

Чехович Костянтин (15.10.1847 – 28.04.1915) – єпископ перемиський у 1896 – 1915 рр.

Народився в родині греко-католицького священика. Закінчив Львівську духовну семінарію (1871), а висвятився у 1873 р. У 1873 – 1874 рр. парох с. Молодич (тепер село на території Польщі), 1874 – 1876 рр. префект Львівської духовної семінарії. З 1887 р. крилошанин Перемиської капітули і ректор духовної семінарії у Перемишлі. Кавалер ордену Залізної Корони II класу, папського ордену св. Петра, таємний радник імператорського двору з 1907 р.

У сеймі засідав як «віриліст», віце-маршалок сейму у 1897 – 1901 рр., голова «Клубу руських послів соймових», член Палати Панів австрійського парламенту у 1905 – 1915 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 261.

Шашкевич Григорій (24.01.1809 – 18.08.1888) – греко-католицький священик.

Народився у сім'ї дяка с. Сусолівка Чортківського повіту (тепер Тернопільська обл.). У 1831р. закінчив Львівську духовну семінарію, з 1833 р. адміністратор парафії с. Чернелиця (тепер Городенківський р-н Івано-Франківської обл.), з 1835 р. парох Угринова Долішнього (тепер передмістя м. Івано-Франківська). У 1848 р. очолював Руську Раду Станіславова, з 1849 р. почесний крилошанин митрополичої капітули. У 1848 – 1865 рр. – дійсний радник міністерства освіти і віросповідань, референт галицького шкільництва, а у 1858 – 1865 рр. – ректор Віден-

ської духовної семінарії. Згодом – парох кафедрального собору у Перемишлі, архипресвітер перемиської єпархії. Член Перемиської повітової ради у 1867 р. і повітового виділу.

Почесний громадянин міста Коломиї, член-засновник «Галицько-руської матиці», почесний член «Ставропігійського інституту». Депутат австрійського парламенту у 1848 – 1849 рр. з округу Монастирська та до сейму у 1870 – 1876 рр. Зібрав цінні документи до історії «Азбучної війни» в Галичині, які опублікував І. Франко («Українсько-руський архів», т. 8, 1912). Був автором однієї з перших граматики української мови для народних шкіл (1862) і «Німецько-руської правничої термінології» (1851), виданої у Відні у співавторстві з Я. Головацьким та Ю. Вислобоцьким.

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 1075; Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 262.

Шведицький Яків (1816 – 20.02.1886) – греко-католицький священник.

Народився у сім'ї пароха м. Новий Роздол (нині Миколаївського р-ну Львівської обл.). Закінчив Львівську духовну семінарію, в 1840 р. висвятився та був призначений помічником пароха м. Миколаєва (Львівська обл.), з 1844 р. парох Миколаєва, а з 1856 р. священник церкви Параскеви П'ятниці у Львові, 1864 – 1869 рр. – львівський декан, з 1864 р. крилошанин.

Відомий москвофільський діяч, член «Головної Руської Ради», учасник Собору руських учених 1848 р., член «Народного Дому», «Общества ім. М. Качковського», член – засновник «Галицько-руської матиці». Кавалер ордену Золотого Хреста Заслуги з Коронаю. Посол до Галицького сейму у 1863 – 1867 рр. та до парламенту у 1873 – 1879 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 262.

Шептицький Андрій (19.07.1865 – 01.11.1944) – видатний український церковний, культурний та громадський діяч, митрополит Української греко-католицької церкви, граф.

Народився в с. Прилбичі (тепер Яворівського р-ну Львівської обл.) в родині давнього українського боярського роду. Освіту здобув в гімназії Св. Анни у Кракові (Польща), з 1883 р. деякий час перебував на військовій службі, але через хворобу змушений був залишити службу. Навчався на юридичних факультетах Краківського та Вроцлавського ун-ів, у 1888 р. здобув наук ступінь доктора права. 28.05.1888 р. вступив до монастиря отців василіан у Добромилі, де прийняв імя Андрей. Після студій філософії та теології у Кракові отримав наукові ступені доктора теології та доктора філософії.

У 1892 р. був висвячений на священника у Перемишлі, згодом магістр новиків (молодих) ченців у Добромилі (1892 – 1896), а з 20.06.1896 р. – ігумен монастиря Св. Онуфрія у Львові. У 1899 р. імператор Франц Йосиф I іменував Шептицького Станіславським єпископом, а 17.12.1900 р. був номінований галицьким митрополитом. Як «віриліст», був депутатом сейму, у 1901 – 1914 рр. – віце-маршалок Сейму. Член Палати Панів парламенту у 1901 – 1914 рр. де відстоював інтереси українського населення Галичини. У січні 1906 р. очолював делегацію до імператора Франца Йосифа I, яка поставила питання про надання українцям рівних прав з іншими народами Австро-Угорської монархії.

У 1902 р. митрополит поставив питання про необхідність відкриття української гімназії у Станіславі, а 1910 р. на засіданні Палати Панів вимагав створення українського університету у Львові. 1903 р. заснував Народну лікарню, яку у 1930 – 1938 рр. перетворили на сучасний шпиталь. Шептицький був ініціатором і засновником Земельного банку у Львові (1910), підтримував діяльність українських культурно-просвітницьких товариств «Просвіта», «Рідна Школа», «Сільський господар», почесний член Львівської «Просвіти».

Після окупації Львова російськими військами був 18.09.1914 р. заарештований і вивезений спочатку до Києва, а згодом до Росії, де утримувався у Новгороді, Курську та Суздалі. Після Лютневої революції 1917 р. був звільнений.

У вересні 1917 р. повернувся до Львова і відразу включився у політичне життя краю. 28.02.1918 р. у Палаті Панів виступив з промовою, в якій відстоював право всіх націй імперії на самовизначення з

урахуванням етнографічних факторів. З жовтня 1918 р. – член Української Національної Ради ЗУНР – ЗО УНР 1918 – 1919 рр. Під час українсько-польської війни 1918 – 1919 рр. був інтернований польськими властями. 16.12.1920 р. здійснив поїздку до Риму, звідти поїхав на візитацію українських поселень у Північній та Південній Америці. Після повернення у кінці вересня 1923 р. Шептицького було заарештовано та інтерновано у м. Познані. Лише після особистого звернення папи римського Пія XI його звільнили, і в січні 1924 р. Шептицький повернувся до Львова.

Шептицький неодноразово звертався до керівників Польської держави, добиваючись припинення політики і практики «Пацифікації» щодо українського населення. 24.07.1933 р. митрополит разом з іншими єпископами видав послання, в якому засуджував штучний голод, організований більшовиками в Україні. У березні 1938 р. митрополит вітав проголошення незалежності Карпатської України. На початку війни у червні 1941 р. митрополит Андрей вітав відновлення української державності і створення уряду Української держави – Українського державного правління на чолі з Я. Стецьком. 1941 р. Шептицький очолив Українську Національну Раду, 1944 р. – ВсЕнциклопедія Українознавства Українську Національну Раду.

Похований у крипті собору Св. Юра у Львові.

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 1086; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 763 – 765; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861–1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 262.

Юзичинський Антоній (29.02.1815 – 25.10.1886) – греко-католицький священник, громадсько-політичний діяч москвофільського спрямування.

Закінчив Львівську духовну семінарію, висвятився у 1838 р., з 1839 р. – префект Львівської духовної семінарії. з 1841 р. – доцент Львівського університету, з 1861 р. – почесний крилошанин, 1864 р. – кустос Перемиської капітули, 1872 р. – віце-ректор семінарії у Перемишлі, згодом її ректор.

З 1882 р. архидиякон і декан Перемиської капітули. Учасник Собору руських учених 1848 р., член «Общества ім. М. Качковського», член «Галицько-руської матиці», «Народного Дому». Посол до сейму у 1861 – 1869 рр. та до парламенту у 1861 – 1866 рр., 1873 – 1879 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 263.

Яворський Василь (1854 – 1920) – громадсько-політичний діяч, правник.

Народився в с. Явора (нині Турківський р-н Львівської обл.), закінчив гімназію у м. Самбір (Львівщина), а також юридичний факультет Львівського університету.

Розпочав свою громадську діяльність на Бережанщині (тепер Бережанський р-н Тернопільська обл.), де працював президентом Окружної дирекції скарбу в Бережанах, де був одним із засновників товариства «Боян», «Надія». Співзасновник українського журналу у Відні «Ruthenische Revue».

У 1900 – 1907 рр. був обраний депутатом парламенту від Бережанського, Рогатинського та Підгаєцького повітів. Від 1907 р. працював у м. Новий Санч (тепер територія Польщі), де став активним діячем західної Лемківщини, зокрема він був засновником «Лемківського банку», бурси та філії товариства «Просвіта», його заходами побудовано греко-католицьку церкву. Меценат і добродій української молоді, почесний член «Просвіти». У парламенті вносив подання та протести проти утисків товариства «Січ» (1905) та очолив делегацію «Січей» до голови австрійського уряду Бека, яка інформувала про переслідування товариства з боку австрійської адміністрації.

Помер та похований у м. Новий Санч (Польща).

Л-ра: Левицький К. Українські політики: сільветки наших давніх послів і політичних діячів. – Кн. I. – Львів, 1936. – С. 90-93; Франко І. – Зібрання творів в 50-ти т. – Т. 37. – С. 624.

Яновський Амброзій (17.12.1810 – 01.03.1884) – педагог, громадсько-освітній діяч.

Закінчив філософський факультет Львівського університету. З 1834 р. заступник учителя гімназії у м. Бохні, згодом учитель у Чернівцях і Перемишлі, з 1848 р. – професор Львівської академічної гімназії,

з 1864 р. – інспектор гімназій Галичини, а у 1868 – 1881 рр. – директор другої Львівської гімназії. Член «Народного Дому», член «Ставропігійського інституту» (1873 – 1876 рр.), очолював «Галицько-руську матицю» і Руське педагогічне товариство. Посол до сейму у 1861 – 1882 рр. та до австрійського парламенту у 1873 – 1879 рр.

Л-ра: Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 263.

Яросевич Роман (1861 – 28.05.1934) – лікар, педагог, політичний діяч.

Народився в с. Бедриківці, (тепер Заліщицький р-н Тернопільської обл.) в сім'ї священика. Закінчив Коломийську гімназію, навчався на теологічному факультеті Львівського університету, а згодом на філософському факультеті Віденського університету, а у 1885 р. у Відні став доктором філософії.

Вчителював у Коломийській та Краківській гімназіях, згодом вивчав медицину в Краківському ун-ті. Мав приватну лікарську практику у місті Борщеві (1894 р.) (тепер Тернопільська обл.) У 1897 – 1900 рр. обраний до австрійського парламенту від української радикальної партії, і був головою української фракції в парламенті. У травні 1899 р. вийшов із складу радикальної партії, став засновником Української соціал-демократичної партії. З 1905 р. проживав у Станіславові, де був контрактовим лікарем-стоматологом при Дирекції залізниць.

Член Станіславівської «Просвіти». Входив до Українського лікарського товариства (з 1910 р.). Депутат Трудового Конгресу, входив до його комісії із закордонних справ.

У 20-х роках ХХ ст. був обраний президентом Співки залізничних лікарів Станіславської дирекції польських державних залізничних доріг. Помер та похований у Станіславові.

Л-ра: Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – С. 343; Малюта Ольга. «Просвіти» і Українська Державність (друга половина ХІХ – перша половина ХХ ст.) / О. Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – С. 788-789; Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття. Біографічний довідник (до 1939 року). – Т.І. – Івано-Франківськ, 1997. – С. 160; Ярославич Роман // Енциклопедія Українознавства. – Т. ІІ. – С. 397.

Яхимович Григорій (16.02.1792 – 29.04.1863) – український церковний і громадсько-політичний діяч, учений-теолог, греко-католицький митрополит в 1860 – 1863 рр.

Народився в родині пароха с. Підбірці (тепер Пустомитівський р-н Львівської обл.). Навчався у Львівській та Віденській духовній семінарії, висвятився у 1816 р. Захистив докторат з богослов'я і філософії у Відні (1819), з 1818 р. вікарій парафії св. Варвари у Відні, а з 1819 р. очолював кафедру релігії Львівського університету, а з 1825 р. кафедру педагогіки, 1837 р. – декан теологічного факультету, 1860 – 1861 рр. – ректор університету та депутат сейму як віриліст.

Ректор Львівської семінарії у 1837 – 1848 рр., з 1841 р. – єпископ помпейпольський, суфраган митрополита М. Левицького, 1848 – 1860 рр. – єпископ перемиський, а у 1848 – 1849 рр. депутат парламенту. Під час революції 1848 р. організатор і перший голова «Головної Руської Ради», член-засновник «Галицько-Руської Матиці» і «Народного Дому». Кавалер імператорського Хреста Командора ордена св. Леопольда, отримав титул барона.

Вніс великий внесок у розвиток шкільної освіти на Галичині. Зокрема, разом з Михайлом Куземським відкрив багато народних шкіл. Добивався запровадження викладання української мови у школах Галичини, також вимагав від духовенства вживання української мови під час проповідей.

Раптово помер у своєму палаці св. Юра у Львові. Похований на Городецькому кладовищі, але наприкінці ХІХ ст. цвинтар ліквідували, а труни Яхимовича та його наступника митрополита Литвиновича з великими почестями перенесли в гробницю Львівської капітули на Личаківське кладовище.

Л-ра: Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – С. 1131; Чорновол І. Українська фракція галицького сейму. 1861-1901 (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів, 2002. – С. 263.

Примітки

Вищий музичний інститут ім. М. Лисенка – заснований у Львові 1903 р. як школи при Союзі Співочих і Музичних Т-в. У 1907 з перетворенням Союзу на Муз. Т-во ім. М. Лисенка, школа була розбудована в Ін-т. З 1915 має власний будинок у Львові. Перед другою світовою війною Ін-т мав 9 філій – у Перемишлі, Станіславові, Стрию, Дрогобичі, Коломиї, Тернополі, Золочеві, Яворові, Бориславі. Директорами були А.Вахнянин (1903-08), С. Людкевич (1908-15), В. Барвінський (1916-46). При Ін-ті виходив двомісячник «Музичний Вісник». В 1939 р. був перетворений на Львівську Державну Консерваторію ім. М. Лисенка.

«Весна народів» – почалася революцією у березні 1848 р. у Франції. В Австрії цісар Фердинанд I у наслідок заворушень у Відні скасував панищину (16.04.1848), проголосив конституцію (25.04.1848) й скликав парламент. Одні з поневолених в Австрії народів підняли повстання за відрив від монархії (угорці та італійці), інші (чехи і хорвати) висунули принцип перебудови Австрії на федерацію країн. Серед поляків посилюлися рухи за відокремлення від Австрії або за широку автономію польських земель до яких вони залучали українську частину Галичини. Під впливом подій весни народів – 02.05.1848 р. постала перша українська політична орган-ія Головна Руська Рада, яка проголосила національну єдність усього народу. Для оборони від польських повстанців Головна Руська Рада по містах утворила «Народну Гвардію», зорганізували «Батальйон гірських руських стрільців». Здобутки «В.н.» вплинули на національно-культурний і політичний розвиток на західно-українських землях у наступні десятиліття.

«Галицько-Руська Матиця» – культурно-освітнє товариство, засноване 1848 р. у Львові на зразок інших слов'янських Матиць з метою піднесення освіти народу та розвитку літератури і мистецтва на західноукраїнських землях. Випускало дешеві книжки з різних галузей знань, найактивніше діяла в 1849-50 рр., до 1885 р. видала понад 80 книжок, зокрема «Читанку» М. Шашкевича, кілька популярних книжок і підручників. Першим головою був М. Куземський. Літературним органом був видаваний «язичієм» «Науковий Сборникъ» (1865-1868), згодом «Литературный Сборникъ» (1869-73, 1885-90), пізніше «Научно-Литературный Сборникъ» (1901-1906, 1908). Опинившись в

руках москвофілів, зокрема Я. Головацького, А Петрушевича, Б. Дідицького, провід товариства протівився намаганням частини членів здійснювати діяльність українською народною мовою, тому з 80-х років занепала, виявляючи діяльність лише час від часу в випуском збірників.

Головна Руська Рада у Львові – перша політична організація галицьких українців, заснована у Львові 02.05.1848 р. під впливом революційних подій в Європі, зокрема т.зв. «весни народів» в Австрії, для оборони прав українського народу під австрійським пануванням та засиллям польської адміністрації краю. Г.Р.Р. домогалася виділення Галичини, українського Закарпаття і Буковини в окремий коронний край при федеративній перебудові держави Габсбургів. Цю вимогу підтримували українські послы в першому австрійському парламенті у 1848 р.. Г.Р.Р. складалася з 30-ти членів, здебільшого з представників греко-католицького духовенства та кількох представників міської інтелігенції, під проводом єп. Г. Яхимовича. Її заходами в Галичині була організована українська гвардія, а на Прикарпатті була організована Народна самооборона і Батальйон руських гірських стрільців. Її заходами був скликаний Собор руських учених (19.10.1848 р.) у Львові і організовані центральні культурно-освітні товариства – Народний Дім у Львові, Галицько-Руська Матиця.

Головна Українська Рада – міжпартійна організація, заснована з початком першої світової війни – 01.08.1914 р. у Львові з представників трьох галицьких партій: націонал-демократичної, радикальної і соціал-демократичної під проводом К. Левицького. Метою ГУР було давати напрям загальній українській політиці під час війни й організувати Українські Січові Сільці. Існувала до 1915, коли перетворилася на Загальну Українську Раду у Відні.

Державний секретаріат ЗУНР-ЗО УНР – найвищий виконавчий і розпорядчий орган державної влади Західноукраїнської народної Республіки (Західної Облaсті Української Народної Республіки). Уряд республіки, створений Українською Народною Радою ЗУНР-ЗО УНР 09.11.1918. Після проголошення 22.01.1919 р. Акта Злуки ЗУНР і УНР в єдину соборну Українську державу Д.с. став урядом ЗО УНР. Склад Д.с. залишався до 09.06.1919 р., коли за умов наближення воєнної поразки Президія Виділу (Відділу) ЗУНР-ЗО УНР прийняла рішення про передачу всієї повноти військової та цивільної влади Є. Петру-

шевичу і надала йому диктаторських повноважень. Функції Д.С. почав виконувати новостворений орган – Раду уповноважених диктатора в Галичині і за Збручем. Наприкінці 1919 р. внаслідок зовн. агресії керівництво ЗО УНР, цілковито втративши контроль над державною територією, було змушене емігрувати за кордон. 3 01.08.1920 р. у Відні було сформовано закордонний (екзильний) уряд Диктатора, який ставив собі за мету домогтися відновлення незалежності ЗУНР дипломатичними засобами. Внаслідок рішення Ради послів держав Антанти від 14.03.1923 р. про приєднання території Східної Галичини до Польської держави уряд ЗУНР 15.03.1923 р. припинив своє існування.

Директорія УНР – була створена 13 листопада 1918 р. як надзвичайний керівний революційний орган протигетьманського повстання у складі: В. Винниченка, С. Петлюра, А. Макаренка, Ф. Швець. Після перемоги повстання передбачалося перейти до демократичних форм державного управління. Але з огляду на загострення воєнно-політичної ситуації в Україні Трудовий Конгрес визнав Директорію тимчасовим вищим органом влади УНР, а її голову – головою держави. Після проголошення злуки до складу Директорії у січні-червні 1919 р. входив Є. Петрушевич, який займався винятково справами ЗУНР. 3 травня 1919 р. Директорію очолював С. Петлюра, а О. Андрієвський виключений з її складу. Діяльність Директорії УНР надалі персоніфікувалась з особою її голови, її правовий статус був визначений у законі «Про тимчасове верховне управління та порядок законодавства в Українській Народній Республіці», ухвалений 12.11.1929 р. урядом УНР.

«Дністер» – 1). Українське страхове товариство. Засноване 1892 р. у Львові з метою страхового забезпечення українського населення від стихійного лиха та нещасних випадків. Засновниками т-ва виступили К. Левицький, С. Федак, В. Нагірний, Д. Савчак. 1929 р. «Д» налічував близько 1200 агенств і 95600 чл. Володів майном на 2 млн. польськ. злотих і резервним фондом 520 тис. злотих. Діяльність «Д» обмежувалась польським окупаційним режимом і була повністю припинена радянською владою 1939 р. 2). Український кооперативний банк з обмеженою відповідальністю. Заснований 1895 р. у Львові для зберігання заощаджень, надання матеріальної допомоги і позичок українському населенню. Надавав фінансову підтримку Львівському (таємному) українському ун-ту, фінансував діяльність Організації українських націоналістів. Ліквідований 1939 р. органами радянської влади.

Загальна Українська Рада – українська політична орг-ція, яка утворилася 05.05.1915 у Відні. Виникла після розширення складу Головної української ради. До складу ЗУР увійшов 31 представник від Галичини, 7 – від Буковини, а також 3 чл. Союзу Визволення України (В. Дорошенко, В. Козловський, О. Скоропис-Йолтуховський; пізніше А. Жук і М. Меленевський). У програмних документах ЗУР зазначалась необхідність створення незалежної держави на всій українській етнічній території Укр. землі, які входили до складу Австро-Угорщини, мали отримати національно-територіальну автономію і об'єднатися в один автономний край. Після проголошення австро-угорським урядом в листопаді 1916 р. створення польського королівства та широкої автономної Галичини з політичною перевагою для поляків ЗУР втратила вплив на український рух.

Західноукраїнські області Української Народної Республіки (ЗО УНР) – назва Західноукраїнської народної республіки після об'єднання з Українською Народною Республікою 1919-1920 рр. На підставі ухвали Українською Національною Радою ЗУНР-ЗО УНР та Державним Секретаріатом ЗУНР-ЗО УНР 3.01.1919 р. у Станіславі про Злуку двох українських держав і Універсалу Директорії УНР від 22.01.1919 р. на Софійському майдані у Києві відбулося урочисте проголошення Акта злуки ЗУНР (Галичина, Буковина і Закарпаття) і УНР (Наддніпрянська Україна) в єдину соборну УНР. ЗО УНР зберігала свої законодавчі і виконавчі органи влади. Для координації воєнно-політичної й економічної діяльності двох урядів було створено спільне воєнне командування, сформовано об'єднану делегацію на Паризьку мирну конференцію 1919-1929 рр., запроваджено єдину валюту. Президент Укради ЗО УНР Є. Петрушевич був введений до складу Директорії УНР. 04.07.1919 Директорія УНР створила окреме міністерство у справах ЗО УНР. Проте з кін. 1919 після заяви місії УНР на переговорах з представниками польського уряду у Варшаві про незацікавленість української сторони в території Галичини уряд ЗО УНР проводив цілком незалежну політику. З поч. 1920 р. уряд ЗО УНР в еміграції та його делегація на переговорах в Парижі відновили вживання попередньої назви – ЗУНР.

«Зоря» – літ.-наук. і гром. двотижневий часопис. Виходив у Львові 1880-97. З 1885 став органом Літературного т-ва ім.. Т. Шевченка (згодом – НТШ). Редакторами «З.» були О. Парнницький (1880-85),

О. Калиновський (186), Г. Цеглинський (1887-88), О. Борковський (1889), В. Левицький (1890-97), О. Маковей (1894-95), Кость Паньківський (1896). У часописі друкувалися твори та літ.-критичні статті Б. Грінченка, М. Вороного, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, Лесі Українки, І. Франка, М. Грушевського, А. Кримського, В. Щурата та ін. У 1883-85 (за ін. даними – 1884-1886) виходила «Бібліотека «Зорі» (в 11 тт.). З 1898 «З» перетворено на «Літературно-науковий вісник».

«Зоря Галицька» – перша щотижнева газ. галицьких українців, яка виходила з 1848 по 1857 у Львові. Перший номер «З.Г.» датований 15.05.1848. До 1851 була органом Головної Руської Ради. «З.Г.» проголошувала ідеї окремишності і єдності укр. народу. З 1851 перейшла на москвофільські позиції, друкувалась на «язичії». З 1853 перетворилася на літ. журнал. Ред. «З.Г.» були А. Павенцький, М. Коссак, І. Гушалевиц, Б. Дідицький, С. Шехович, П. Костецький, М. Савчинський. В 1857 перестала виходити через фінансові труднощі.

Західноукраїнська народна Республіка (ЗУНР) – українська держава утворена в листопаді 1918 на західноукраїнських землях, які входили до Австро-Угорської імперії. У ніч з 31.10.1918 на 01.11.1918 стрілецькі частини, очолювані сотником Д. Вітовським, на виконання ухвали Української національної Ради, зайняла всі урядові установи у місті. 09.11.1918 утворила свій тимчасовий виконавчий орган, який був 13.11.1918 перетворений на уряд – Державний Секретаріат ЗУНР-ЗО УНР. Територія ЗУНР становила 70 тис. кв. км. і нараховувала 6 млн. чол. населення. Був затверджений герб держави – золотий лев на синьому тлі, прапор – блакитно-жовтий. 22.01.1919 у Києві відбулося урочисте проголошення Акта про злуку ЗУНР (Галичина, Буковина, Закарпаття) і УНР (Наддніпрянська Україна) в єдину соборну УНР.

Москвофільство (русофільство) - мовно-літературна і сусп.-політ. течія серед укр. населення Галичини, Буковини і Закарпаття у середині XIX – XX ст. Обстоювала нац.- культурну, а пізніше - державно-політ. єдність з рос. народом і Росією. Основною передумовою виникнення М. була втрата українським народом власної державності, багатовікове іноземне поневолення, роздробленість і відособленість окремих земель, денаціоналізація освіченої зліти та низький рівень нац. самосвідомості мас. Перші прояви М. у Закарпатті сягають кін. 18 – поч. 19 ст., коли звідти до Росії переселилися відомі вчені й громадські діячі І. Орлай, М. Балудянський, З. Кукольник,

П. Лодій, які зайняли високі посади і російських урядових та наук, інституціях й користувався великим впливом при царському дворі. Підтримуючи постійні відносини зі своєю батьківщиною, вони сприяли зростанню там зацікавленості Росією, особливо її культурним життям, мовою і літературою. Після входу Галичини (1772) і Буковини (1774) до складу імперії Габсбургів, австрійський уряд, зважаючи на близькість мови, релігії та культур українського та російського народів, постійно підозрював місцеве населення у тяжінні до Росії. Це недовір'я підтримувалося польськ. політичними колами, які прагнули не допустити будь-яких проявів самостійного національного життя українців, оголошуючи їх намагання обстоювати власні права «інтригою Москви». Власне тому такий сильний спротив зустріли перші прояви нац. культурного відродження у Галичині: заснування просвітницького «Товариства священиків» у Перемишлі, заходи митрополита М. Левицького з впровадження рідної мови у початкових школах, розробка перших граматики, викладання «руською мовою в університеті, діяльність «Руської Трійці». Першим пропагандистом «общерусских» ідей у Галичині був ідеолог панславізму М. Погодін, який 1835 і 1839-40 побував у Львові й познайомився з місцевою інтелігенцією. Особливо тісні зв'язки налагодив з істориком Д. Зубрицьким, навколо якого й почало формуватися коло прихильників рос мови та нац. єдності «Галицької Русі з Великоросією». Перетворення М. в окрему сусп.-політ. течію прискорила революція 1848-49 в Австр. імперії. Внаслідок недостатньої зрілості, зумовленої особливостями історичного розвитку, український національний рух у Галичині поєднував у собі кілька різних нац.-політ. орієнтацій (українську, проросійську, пропольську і австро-русинську), співвідношення між якими перебувало у постійній динаміці, у зв'язку з чим змінювався не лише характер руху, а й світогляд його окремих діячів. Поразка революції, відновлення союзу австр. уряду з польською та угорською політичною верхівкою коштом обмеження нац. прав інших народів, крах надій політ. лідерів галицьких українців на задоволення їх побажань сприяли переорієнтації значної частини духовної та світської інтелігенції Галичини й Закарпаття на іншого могутнього покровителя - рос. самодержавство. За умов реставрації абсолютизму (1849-59) М. не могли вести відкриту політ. діяльність і зосередили свої зусилля в сфері освіти й культури. Відсутність єдиної, загально-

прийнятої укр. літературної мови стала сприятливим ґрунтом для поширення «об'єдинительських» ідей. 1848 на «з'їзді руських вчених» більшість його учасників вирішила прийняти народну мову за основу розвитку літератури і поширення освіти. Однак під впливом церковної ієрархії кінцевому рішенні була допущена можливість «для вираження вищих наук» вдаватися до давньоруської та церковно-слов'янської мов, що призвело до тривалого засилля в літературі т. зв. язичія. Серед найбільших прихильників мовної єдності в Галичині були Д. Зубрицький, А. Петрушевич, М. Малиновський, та Я. Головацький, І. Гушалевиц, Б. Дідицький, С. Шехович та ін. Під вплив М. потрапили практично усі культ.-освітні установи - Ставропі гійський інститут, Народний дім у Львові та Галицько-Руська матиця, преса - «Зоря Галицька», львівський та віденський «Вістники», «Лада», «Сімейна бібліотека», видання наукових праць і шкільних підручників, викладання «руської словесності» в гімназіях, публікація законів і розпоряджень державних і церковних властей. Подібні процеси відбувалися й на Закарпатті, де ширенням М. ідей з галицькими однодумцями займалися діячі національного відродження: А. Добрянський, І. Раковський. Останній, зокрема, писав зросійщеною мовою «Вістник державних законів» (1850-58) та часописи «Церковная газета» (1858) і «Церковний вістник» (1858). Протиріччя між обома течіями дедалі більше посилювалося після відновлення конституційного правління в Австрії на поч. 1860-х. Молоді українофіли (див.- народовці) виступили проти наростання тенденцій у таборі «старорусинів» і заснували окремі друковані органи та культ.-просвіт. орг-ції. Періодичними виданнями М. були: «Слово» (1861-87), «Страхопуд» (1863-65), «Золотая грамота», «Боян» (1867) і «Славянская зоря» (1868), «Русская рада» (1871-1912), «Наука» (з 1871) «Пролом» (з 1880), «Галичанин» (1893-1913). «Русское слово» (1890-1914), «Прикарпатская Русь» (1909-15), «Голос народа» (1909-14). Фактичне запровадження польськ. автономії в Галичі після поразки Австрії у війні з Пруссією (1866) підштовхнуло М. до відкритого проголошення гасла національно-культурної єдності з Росією. 1866 у московфільських галицьких виданнях заявлялося, що «Русь Галицька, Угорська, Київська, Московська, Тобольська і пр. под взглядом етнографическим, историческим, лексикальным, литературным, обрядовым есть одна и та же самая Русь» та доводилась єдність літературної мови галицьких українців і росіян. Це спричинило

остаточний розрив між москвофільською і народовською течією у сусп.-політ, житті Галичини. 1870 М. заснували Руську раду – політ. організацію, яка нібито мала продовжувати традиції Головної руської ради. На противагу «Просвіті» (1868) було утворене М. «Общество ім. Качковського (1876), яке з часом створило паралельно мережу місцевих філій і читалень у Галичині, конкуруючи з аналогічними структурами народовців. М. пропагували під виглядом очищення греко-католицького обряду від латинізації поширення рос, православ'я. Австрійська держава вжила рішучих заходів, щоб запобігти поширенню цієї тенденції, домігшись відставки митрополита Й. Сембратовича та найактивніших прихильників М. з керівництва церкви. Суд над провідними М. діячами 1882, відомий під назвою процесу О. Грабар і товаришів (А. Добрянського, І. Наумовича, В. Плоцанського, Й. Маркова та ін.) виправдав їх, відхиливши звинувачення у державній зраді, завдав нищівного удару ідеології М., розвіявши міф про «патріотизм і вірнопідданство» лідерів «старої Русі» і довівши їх перетворення у платних агентів царизму.

«Народ» – орган гал.-укр. радикальної партії під ред. Мих. Павлика й І. Франка, виходила двічі на місяць у 1890-95, спочатку у Львові, а від 1892 в Коломії. Як орган УРП двотижневик ставив своїм завданням ширити серед народу та інтелігенції світову прогресивну думку, вивчати та критикувати наш суспільний устрій. Він значною мірою спричинився до закладання основ національного і соціального визвольного світогляду народу, вказуючи реальний напрям українського масового руху.

Зміст часопису складають національно-політичні і суспільно-економічні питання, соціалістичний рух, просвіта народу, селянсько-робітниче життя в краю і Європі, соціально-просвітний стан і розвиток галицько-української інтелігенції, суспільно-громадське і політичне життя на східноукраїнських землях, українське життя за океаном та літературна критика і бібліографія. На його сторінках друкувалося багато цінних праць і статей публіцистичного характеру. Серед національно-політичних проблем, які обіймали на сторінках часопису питання суспільно-політичного і економічного, велика увага приділялася українській мові і літературі, народній школі, просвіті народу, а також церковним справам у Галичині. Відгукуючись на кожний прояв національно-політичного життя, часопис порушував

проблему політичної консолідації між москвофілами, народовцями і радикалами та займав особливо гостру опозицію проти т.з. «нової ери» народовців. Поза суспільно-політичним напрямом не мени цікавим був часопис у літературно-науковому та інформаційному плані. Тут визначалися статті, що були відгуком на національно-культурне та громадське життя, друкувалися вірші з мовознавства та фольклористики, літературно-критичні та етнографічні матеріали. Практично «Народ» не публікував белетристики, Однак, час від часу на його сторінках з'являлися поетичні і прозові твори І. Франка, вірші молодого селянського поета Павла Думки, оповідання Г. Успенського та «Невільничі пісні» Лесі Українки. У часописі активно друкувалися І. Франко, М. Павлик, М. Драгоманов, В. Будзиновський, М. Ганкевич, С. Данилович, Є. Левицький, М. Гордієнченко, Ю. Бачинський, Г. Дашинський, О. Колесса, А. Кримський, Я. Невестюк, В. Охримович, О. Михайлишин, Ю. Яворський.

Народовці – сусп.-політ. течія серед молодшої західноукр. інтелігенції, що виникла в 1860-х у Галичині. Сформувалася на протизвагу консервативній політ. течії - москвофільству, в основі якого лежала культ, і політ, переорієнтація частини укр. інтелігенції, особливо духовенства, на Російську імперію. Народовський рух виник на ґрунті ідей нац. відродження, започаткованих «Руською трійцею» та Кирило-Мефодіївським братством, і сформувався під впливом творчості Т. Шевченка, П. Куліша, М. Костомарова. Н., виходячи з того, що українці - це окрема нація, яка проживала на тер. від Кавказу до Карпат, виступали за єдність всіх укр. земель та розвиток єдиної укр. мови на основі нар. говірки. На поч. своєї діяльності Н. проводили значну культурницьку роботу ліберального напрямку. Організаційними центрами народовського руху стали редакції журн. – «Вечорниці» (1862-63), «Мета» (1863-64), «Нива» (1865), «Русалка» (1866). До Н. належали переважно представники укр. інтелігенції – письменники, вчителі, лікарі, юристи, студенти. Група письменників, педагогів і гром. діячів, зокрема С. Воробкевич, В. Шашкевич, К. Климкевич, Ф. Заревич, К. Горбаль, Д. Тянякевич, К. Устиянович – організували на зразок київської Громади студентські та учнівські організації (громади) у навч. закладах Галичини. Через діяльність громад, в яких їх учасники вивчали укр. літературу та історію, збирали етнографічний і фольклорний матеріал, влаштовували літ. вечори і концерти. Н.

прагнули пробудити нац. самосвідомість в укр. молоді. Використовуючи нові конституційні закони, прийняті австр.-угор. урядом, Н. заснували ряд культ.-освіт. т-в «Руська бесіда» (1861), а при них - укр. театр (1864), «Просвіту» (1868). Вони відкривали читальні, бібліотеки, видавали твори укр. письменників, шкільні підручники, влаштовували театр, вистави та щорічні Шевченкові вечори-концерти. 1873 у Львові, при фін. і моральній підтримці меценатів з Наддніпрянської України, виникло Літературно-наукове т-во ім. Т. Шевченка, яке 1892 реорганізувалося в Наукове т-во ім. Т. Шевченка. Поштовхом до поч. активної політ. діяльності Н. стали вибори 1879 до галицького сейму, на яких українці, очолювані москвофільською Руською радою, змогли послати тільки трьох своїх представників у галицький сейм. Нову роботу Н. розпочали з видання двох політ. часописів: «Батьківщина» (1879) і «Діло» (1880). Серед керівництва цих видань були головні ідеологи Н. - О. Барвінський, В. Навроцький, О. Огоновський, Ю. Романчук, А. Вахнянин, Д. Гладилевич та ін. 1885 Н. створили нову політ. орг-цію - Народну Раду. Наростаючий укр. нац.-визвол. рух, в якому провідну роль відігравали Н., загострення відносин між Австро-Угорщиною і Росією, примушували австр. уряд шукати шляхи врегулювання укр.-польськ. відносин у Галичині. 1890 лідери Ю. Романчук, С. Сембратович, О. Барвінський при посередництві В. Антоновича уклали з польськ. політ. колами і австр. урядом компромісну угоду, яка отримала назву «Нової ери». Від імені уряду намісник Галичини граф К. Бадені пообіцяв надати кілька депутатських місць у парламенті, запровадити укр. мову в судах і адм. органах, відкрити укр. гімназії, утворити кафедри укр. історії і укр. літератури у Львівському ун-ті, отримати право на створення страхового т-ва «Дністер» та ін., видання укр. мовою урядової газ. «Народний часопис». За ці незначні поступки Ю. Романчук від імені частини Н. заявив про підтримку політики австр. держави. 1890 значна частина Н. об'єдналась в Русько-укр. радикальну партію, яка різко засудила політику «Нової ери» і продовжила опозиційну боротьбу. 1894 радикально настроєна частина Н. на чолі з Ю. Романчуком перейшла до опозиції. На позиціях «Нової ери» залишився митрополит С. Сембратович і невелика група Н. на чолі з О. Барвінський і А. Вахнянином, які висунули гасло «Краще щось, ніж нічого». Це крило Н. пізніше оформилось у

Християнсько-суспільну партію. 1899 основна маса Н. з частиною радикалів утворили Українську національно-демократичну партію.

«Народний Дім» у Львові – створений у 1849 р. заходами «Головної Руської Ради» за ініціативою священика Л. Трещаківського. В період 1851-1864 рр. на пожертви українців Галичини був побудований будинок – осідок товариства. В рамках «Народного Дому» діяла «Галицько-Руська Матиця», з 1872р. провід «Народного Дому» захопили москвофіли. 04.08.1914 австр. уряд заборонив діяльність Н.д., а 1917 ліквідував його. 1883-1914 щомісяця видавався офіційний орган Н.д. – «Вісник народного дому», а з 1921 – періодично. Після 1939 Н.д. був ліквідований органами рад. влади, а його збірки передано до бібліотеки АН УРС та львівських музеїв. За зразком Н.д. у Львові створювались Н.д. у містах і селах всієї Галичини.

Народна Рада – укр. політ. орг-ція у Галичині. Заснована 24.10.1885 у Львові галицькими народовцями під керівництвом Ю. Романчука. В сер. 1890-х лідери народовців, зокрема О. Барвінський, В. Навроцький, Ю. Романчук дійшли висновку про необхідність заснування власної політ. орг-ції. Новостворена орг-ція повинна була продовжувати традиції Головної Руської Ради та ідейно протистояти москвофільській Руській Раді («Русская Рада»). Незабаром після створення Н.Р. видала програмну відозву до «Русинів Галицької землі». Н.Р. стояла на позиціях єдності галицьких і наддніпрянських українців та окремішності укр. народу від поляків і росіян. Вимагали поділу Галичини на дві частини – східну (укр.) і західну (польську). Друкованими органами Н.Р. були «Батьківщина» і «Діло».

Народна самооборона – селянське ополчення, створене австр. урядом і Головною Руською Радою наприк. 1848 на Підкарпатті (округи Самбір, Стрий, Станіслав та Коломия). Завданням Н.С. був захист укр. населення від нападів угор. повстанців. До загонів Н.с. належали всі чоловіки віком (виключно українці) 20-50 років. Територія, яку охоплювала Н.с., була поділена на округи по 10-14 сіл в кожному. На чолі округу стояв над комендант, якому підпорядковувались десятники і сотники. Деякі округи мали свої кінні загони, а Станіславська округа – також і артилерію. До самооборони входили бл. 50 тис. ополченців. Напр. 1849, після придушення угор. повстання, Н.с. була ліквідована.

«Наука» – місячник москвофільського спрямування заснована у грудні 1871 р. Іваном Наумовичем у Коломії. Засновник і перший

видавець-редактор «Науки» Іван Наумович протягом 14 років був видавцем, а до кінця життя (помер у 14 серпня 1891 р.) – головним співробітником, висловлюючи на її сторінках свої думки з приводу релігійно-морального виховання народу та поліпшення його економічного становища. Спершу Наука виходила у Коломиї (1871-1876), з 1877 р. до березня 1886 р. – збільшеним форматом у Львові, пізніше, з 15 квітня 1886 р. вона виходить за різними редакціями у Відні (1886-1901) і Чернівцях (1902-1903). Просвіта народу і його релігійно-моральне виховання – основні теми місячника. Здебільшого кожний номер відкривався поясненнями Святого Письма. Вважаючи своїм головним завданням просвіту простого народу, «Наука» заохочувала до писемності, намагалася розширити світогляд селянина, навчала ощадності і розумного господарювання. З початку 80-х років на сторінках часопису політичні питання майже не заторкуються. Взявши гаслом слова «С нами Бог», «Наука» виступала проти темноти, безбожності, пияцтва, більше уваги приділяла загальній освіті народу. Значне місце в часописі посідали також літературно-художні матеріали. Велике місце в кожному номері впродовж усіх років видання займала бібліографія. Хоча «Наука» і була москвофільського напрям, однак писана вона доволі чистою народною мовою, і тому село її радо читало. З 1880 р. «Наука», крім «галицького наречія», пише церковно-слов'янською і книжною руською мовою (язичієм). Також, не періодично виходив і додаток до газети «Слово Боже». Видавцями та редакторами часопису були І. Наумович, Д. Козарищук, В. Козарищук, А. Щербан.

Наукове Товариство ім. Т. Шевченка (НТШ) – науково-культурна громадська організація, що довгі роки виконувала функції всЕнциклопедія Українознавстваукраїнської академії наук. Засноване у Львові в грудні 1873 р. завдяки спільним зусиллям національно свідомої інтелігенції з Наддніпрянської Укораїни та Галичини у відповідь на репресії, яким піддавалось українське друковане слово в Російській імперії. Метою товариства було «вспомагати розвою руської словесності». Першими головами товариства були К Сушкевич (1874-1885), С. Громницький (1885-1886), Д. Гладилевич (1886-1892). З 1885 товариство перебрало видання журналу «Зоря», який став всЕнциклопедія Українознавстваукраїнським літературним органом і поширювався у Наддніпрянській Україні. У 1892 товариство перейменовано у НТШ. Головним завданням реорганізованого

товариства було «плекати та розвивати науку і штуку в українсько-руській мові, зберігати та збирати всякі памятки старинності і предмети наук України-Руси». Утворено три секції – історико-філософську, філологічну, математично-природознавчо-лікарську. З 1892 почав виходити головний друкований орган товариства – «Записки НТШ». Першими головами товариства були Ю. Целевич (1892-1893), О. Барвінський (1893-1897). Період найбільшого розвитку НТШ розпочався 1894 з переїздом до Львова М. Грушевського, з 1897 він був обраний головою НТШ. За час його головування НТШ видало близько 800 томів наукових праць, зокрема 112 томів «Записок». Велику роль у формуванні академічного обличчя НТШ відіграли І. Франко та В. Гнатюк, які очолювали різні структурні одиниці товариства, редагували серійні та окремі видання, зокрема випускали у 1898-1905 «Літературно-науковий вісник» та керували Українською видавничою спілкою. У 1898 була проведена реформа статуту НТШ, згідно з яким звання «дійсний член» товариства присвоювалося лише на підставі наукової кваліфікації. У 1899 був вибраний перший академічний корпус учених – членів НТШ у складі 32 чоловік, а також у склад товариства у 1903-1914 почесними членами було прийнято 19 членів-чужоземців. У 1913 М. Грушевський залишив посаду голови НТШ, а обов'язки заступника голови виконували С. Томашівський (1913-1918) та В. Щурат (1919-1921). У міжвоєнну добу головами НТШ були В. Щурат (1921-1923), К. Студинський (1923-1932), В. Левицький (1932-1935), І. Раковський (1935-1939).

Творчий доробок НТШ з 1873 по 1939 становив 1172 томів різних видань, у т.ч. 943 томів серійних наукових публікацій.

Національний Музей у Львові - укр. музей, утворений заходами й коштом митр. Андрея Шептицького; у 1905 був як «Церковний музей» при резиденції митрополита й спочатку мав за завдання зібрати та впорядкувати пам'ятки культ.-церк. життя західної України; з 1910 згаданий музей стає публічною установою, як «Національний Музей ім. митрополита гр. А. Шептицького», під опікою окремої кураторії. Директором музею від самого заснування був д-р Іл. Святицький.

«Нова ера» – українсько-австрійсько-польське порозуміння 1890 р. у Галичині. Полягало у відмові українських народовців від союзу з русофілами («москвофілами») та підкресленні їх лояльного ставлення до імперії взамін на поступки з боку австрійських та польських прав-

лячих кіл для українського руху в культурно-освітніх, політичній та господарській галузях. З боку українців в досягненні порозуміння були зацікавлені народовці (О. Барвінський, Ю. Романчук), які прагнули перетворити український рух у політичний чинник державної ваги, греко-католицька церква (митрополит С. Сембратович), яка шукала своє місце в національно-політичному спектрі Галичини і яку обтяжувала русофільська ідеологія, а також група діячів київської «Старої громади» (В. Антонович, О. Кониський), котрі мали на меті перетворити Галичину в осередок загальноукраїнського Національного Руху. З боку поляків головним ідеологом і організатором угодівського процесу був А. Сапєга, який, реалізуючи в такий спосіб своє внутрішнє переконання в потребі польсько-українського компромісу, об'єктивно діяв на користь угруповання краківських консерваторів. В умовах загострення австро-російських відносин не був зацікавлений у посиленні міжнаціональної напруги в Галичині й австрійський уряд, особливо його зовнішньополітичне та військове відомства. З огляду на неможливість досягнення в Галичині прямої українсько-польської угоди австрійський уряд через намісника Галичини К. Бадені, прийняв рішення виступити посередником. Політика «нової ери» була проголошена на засіданнях Галицького сейму 24.11.1890 р. у виступах К. Телішевського, Ю. Романчука, М. Січинського, С. Сембратовича та К. Бадені. Угода не була скріплена формальним документом з переліком конкретних умов, хоча, імовірно, з українського боку такий перелік існував. Однак, позиція польської сеймової більшості й надалі зводилася до задоволення мінімального числа українських пропозицій задля втримання українців у польській національно та державотворчій орбіті. Це дескредитувало ідею українсько-польського порозуміння та зумовило падіння популярності її прихильників. Кінцем політики «Нової ери» стали травневі 1894 р. збори Народної Ради, на яких відбувся розкол народовців на опозиційну до уряду та польських правлячих кіл більшість на чолі з Ю. Романчуком та групу О. Барвінського, яка намагалася надалі дотримуватися принципів угоди з поляками. Найважливішими здобутками, які українці отримали від угоди, були: запровадження в буковинських та галицьких освітніх установах українського фонетичного правопису (1892); відкриття у Львівському університеті кафедри історії України на чолі з М. Грушевським (1894), перетворення літературного товариства ім. Т. Шевченка на наукове (1892) та роз-

ширення завдяки державним субсидіям його діяльності; відкриття української гімназії в Коломиї (1892), поширення принципу двомовності на низку учительських семінарій; створення страхового товариства «Дністер» (1891); повернення у Східну Галичину службовців-українців, відправлених раніше на польські етнічні терени; відкриття для українців ширшого доступу до державних посад тощо. Угода не виправдала всіх сподівань українського суспільства, кинула його у вир політичних пристрастей.

«Правда» – укр. літ.-наук. і політ. часопис. Виходив у Львові 1867 – 3 рази на місяць, 1868-70 – чотири рази на місяць, 1872-78 – 2 рази на місяць, 1879 – щомісячно, 1880 – нерегулярно, 1884 – 1 т., за редакцією В. Барвінського та І Франка, 1888-93 – щомісячно, 1894-96 – 2 рази на місяць. Фінансову допомогу у виданні надавали П.Куліш та О. Кониський. До заснування Діла (1880) часопис був провідним органом народовців. 1860-7—х з Правдою співпрацювали всі відомі укр. гром. - культ. діячі й письменники з Галичини й Наддніпряниціни. У цей період редакцію видання очолювали: Л. Лукашевич (1867, 1876), І.Микита, А. Вахнянин (1869-70), О. Огоновський (1872-76), В. Барвінський (1876-79). У 1890-х роках часопис відстоював правої течії народовецького руху. Видавцем і фактичним редактором був О. Барвінський. Серед співробітників часопису в цей час були Б. Грінченко, М. Коцюбинський, А. Кримський, О. Маковей, Ю. Романчук та ін.

«Прапор» – орган укр.-руського народного учительства, виходила у Коломиї з перервами у 1908-1912 рр., щотижнево та двічі на місяць. Головними редакторами та видавцями були: Лев Лотоцький, Іван Петришин, Євген Кульчицький, Михайло Баран. Як незалежний орган українського вчительства, Прапор почав виходити у Львові, а у вересні 1908 р. редакційний комітет переніс видання часопису до столиці Покуття Коломиї. Вже з перших чисел редакція засвідчила систему добору і форму подачі матеріалів про організаційний рух учительства, проблеми українського народного шкільництва. Широко друкувалися в часописі такі різновиди листів, як відозви, дописи, звернення, публікації епістолярного характеру, в яких містилися прохання, спонукання, заклики до організаційних дій. У журналі публікувалися також статті просвітньо-пізнавального характеру - про педагогіку, фольклор, значення і користь мови есперанто, винаходи, наукові огляди тощо. Як організаційний орган

«Прапор» майже не друкував літературно-художніх творів. Важливе місце на сторінках часопису займала критика і бібліографія.

«Приятель дѣтей» – ілюстрований двотижневик, виходив в 1881-1883 рр. у Коломиї. Видавець та головний редактор Ісидор Трембіцький. Часопис був адресований дітям переважно середнього і старшого віку. Він вміщував повісті, оповідання, поезію, популярні публікації історичного і природознавчого змісту. Усебічне гармонійне виховання – провідна ідея часопису. Особлива увага зверталася на духовне і моральне виховання підростаючого покоління. Помітне місце на сторінках письма займали популярні публікації про яшища природи, рослинний і тваринний світ. Не менша увага приділялася окремим наукам, історичним розповідям по руську бувальщину і словянські племена, життєписам про визначних людей краю. Видання було в міру ілюстроване, а мова викладу проста і доступна.

«Русалка» – літературно-наук. тижневик народовецької студентської громади у Львові. Виходив щосуботи з 01.01. до 02.04.1866 за редакцією В.Шашкевича. Тижневик був започаткований як спадкоємець народовських часописів «Нива» та «Мета». Вийшло 12 номерів загальним обсягом 96 сторінок.

«Русалка Дністровая» – укр. альманах, виданий «Руською Трійцею» у Буді (тепер Будапешт) 1837. Містить укр. народні пісні з передмовою І.Вагилевича, твори М. Шашкевича, І Вагилевича та Я. Головацького, переклади сербських народних пісень, анований покажчик давніх рукописів бібліотеки Онуфрійвського василіанського монастиря у Львові, укр. грамоту 1424 та рецензію М. Шашкевича на фольклорний збірник Й. Лозинського «Руське весілля». М. Шашкевич розцінив альманах як явище загальноукраїнське.

«Руслан» – щоденна сусп.-політ. газета консервативного народовецького напрямку, що видавалася під керівництвом О. Барвінського у Львові 1897-1914. Був офіційним друкованим органом Католицького руського-народного союзу (з 1911- Християнсько-суспільної партії). Друкувалися матеріали про події сусп. - політ. життя, зокрема інформація про діяльність Галицького сейму та австрійського парламенту, громадські організації тощо. Публікувалися також художні твори, переклади, розвідки, спогади, мемуари, листування. Редагували газету: Т. Барановський (1897), С. Кульчицький (1897-98), Л. Лопатинський (1898-1907), С. Горук (1907-14), В. Барвінський (1914).

«Русь» – 1). Газета народо-вського спрямування, що видавалася у Львові 1867 р. за редакцією Ф. Заревича. Виходила двічі на місяць. Подавалася інформація про культурне та політичне життя українців, доводилася необхідність впровадження української мови у школах та судах, видання українських творів та часописів. 2). Релігійний двотижневик, що виходив у Львові 1885-1887 р. з додатком «Бібліотека проповідей». Редактор та видавець священник Л. Бобрович. Вийшов 21 номер.

«Руська Бесіда» - культ.-освіт. т-ва у Галичині 1861-1939. Перша Р.Б. заснована у Львові в січні 1861 Ю. Лаврівським на базі гуртка львівської інтелігенції «Молода муза». Згодом виникли такі т-ва в Перемишлі, Станіславі, Тернополі та інших містах (у 1891 було 34). Вони утримували клуби, театральні групи, читальні зали, і бібліотеки, влаштовували концерти, літературно-музичні вечори, присвячені М. Шапкевичу і Т. Шевченку, зустрічі з гостями з Наддніпрянської України. З 1913 т-ва почали змінювати назву на «Українську бесіду» (1913- у Жовкві, 1929 – у Львові). 1920-30-х через переслідування польською владою кількість т-в зменшувалась. Керівниками львів. «Р.Б.» були Ю. Лаврівський (1861-1873), В. Шухевич (1895-1910), Л. Шехович, І. Кукурудз (1920-32), Ю. Савчак та І. Копач.

Руська Рада – 1). Громад.-політ. орг-ція москвофільського спрямування 1870-1914 в Галичині. Заснована у Львові з метою продовження традицій Головної руської ради. На поч. 1870-х потрапила під вплив москвофілів, які й відігравали провідну роль в діяльності організації (В. Ковальський, Я. Шведзінський, Т. Павликів та ін.). Друкованими органами Р.Р. були газ. «Русская Рада» (виходила 1871-1912 в Коломиї; ред. І. Наумович) та «Галицкая Русь» (1891-92; ред. О. Марков). Народо-вці протягом тривалого часу не маючи своєї політ. орг-ції, намагались домовитись про спільні дії з Р.Р. Однак, після нищівної поразки кандидатів від Р.Р. на парламентських виборах 1879 та процесу над галицькими русофілами 1883 (т. зв. процес О. Грабар) виявив повну опорос. Орієнтацію лідерів орг-ції в Галичині. Це примусило народо-вцьке крило укр. сусп.-політ. руху в Галичині припинити контракти з Р.Р. і створити 1885 власну політ. орг-цію Народну Раду. На поч. Першої світової війни 1914-18 припинила своє існування. Через нечисельність і малу активність помітної ролі у політ. житті Галичини не відіграла. 2). Політ. орг-ція у Буковині, що існувала 1870-1923.

Заснована у Чернівцях чл. Руської бесіди. Першим головою був о. В. Продан. Спочатку перебувала під впливом буковинських москвофілів. З 1885 провідну роль відігравали народовці, зокрема І. Окуневський, Є. Пігуляк, О. Попович, І. Тимінський. 1904-14 роботою орг-ції керував С. Смаль-Стоцький. Своїм завданням вважала піднесення нац. свідомості місцевого укр. населення та забезпечення перемоги своїх кандидатів на виборах до місцевого сейму та австр. парламенту. Після появи на Буковині укр. політ. партій не відігравала значної ролі у суп.-політ. житті краю. 1913 налічувала 842 чл. 1898-1908 видавала в Чернівцях двотижневик (згодом тижневик) «Руська правда» та 1909-15, 1921, 1923 - тижневик «Народний голос». 1923 діяльність Р.Р. була заборонена румунською окупаційною владою.

«Руський Собор» - політ. орг. створена у Львові під час революції 1848 в Австрії за ініціативою Центральної Ради Народової на противагу Головній Руській Раді з метою спрямувати укр. нац.-визвол. рух в інтересах польської шляхти. Складалася головним чином з польської шляхти (Л. Сапега, Дзедушицький, Яблонський та ін.), чиновництва, міщанства, світської та духовної інтелігенції. У «Р.С.» брав участь також І. Вагилевич. «Р.С.» не мав чітко сформульованої політ. програми. У своїх відозвах і листівках він схвалював обмежену аграрну реформу 1848, засуджував анти поміщицькі виступи селян. Критикуючи Габсбургів, «Р.С.» водночас висловлював готовність співробітничати з австр. владою, сподіваючись з її допомогою добитися відновлення незалежності Польщі з включенням до її складу укр. земель.

«Русская Рада» – суспільно-політ. газета русофільського (москвофільського) спрямування. Виходила у Коломиї сорок два роки у 1871-1912 рр. двічі на місяць. Засновниками і фундаторами часопису та першими його співробітниками, окрім редактора і видавця М. Білоуса, були Іван Наумович, Юсафат Кобринський, Бенедикт Ружицький, Філарет Миськевич, Дмитро Третяк. Це була одна з найбільш довготривалих газет староруського і москвофільського напрямку не лише у Галичині, але й у цілій австро-угорській Русі. Основна проблематика газетних публікацій – захист прав руського народу Галичини, інтересів селян; у ній регулярно публікувалися інформація та популярно-наукові матеріали різноманітної тематики. Публікації суспільно-політичної тематики висвітлювали переважно питання поточного національно-політичного та громадського життя краю, звертаючи особливу увагу

на проблеми національного відродження, народної освіти та промислу, торгівлі й господарства. У часописі постійно подавалися матеріали про роботу і важливі рішення віденського парламенту і галицького сейму, аналізувалася діяльність руських послів до цих виборних органів, часто вміщувалися їх бесіди і промови стосовно правових і національно-культурних інтересів русинів. Упродовж усього часу видання газета постійно відстоювала політичні й економічні права русинів, їх рівноправність з іншими народами Австрійської держави, виступала за вживання руської мови на державному та побутовому рівнях. Значну увагу газета приділяла вихованню у читачів почуття патріотизму, гордості за свою націю, мову, культуру. Помітне місце на шпальтах газети займали питання народного господарства та економіки. Найширше в газеті був поставлений відділ «Дописи», в якому подавалися різноманітні інформація й повідомлення з усієї Галичини. Літературно-наукова тематика посідала незначне місце на сторінках газети. На 30-му році видання у газеті з'являється дедалі більше публікацій про радикальну реформу письма, москвофільство та українофільство. Щорічні оглядові редакційні статті політичного, громадського і культурного життя краю та завдання газети – характерна особливість роботи редакції.

«Руська Рада» – 1). Громадсько-політична організація москвофільського спрямування 1870-1914 в Галичині. Заснована у Львові з метою продовження традицій Гловної руської ради. На початку 1870-х потрапила під вплив москвофілів, які й відігравали провідну роль в діяльності організації. Друкованими органами були газети «Русская Рада» (виходила 1871-1912 в Коломиї), та «Галицкая Русь» (1891-189). Народовці протягом тривалого часу не маючи своєї політичної організації, намагались домовитись про спільні дії з Руською Радою. Однак після нищівної поразки кандидатів від Руської Ради на парламентських виборах 1879 та процесу над галицькими русофілами 1883 (т. зв. Процес О. Грабар) виявив повну проросійську орієнтацію лідерів організації в Галичині. На початку першої світової війни припинила своє існування. Через нечисельність і малу активність помітної ролі у політичному житті Галичини не відігравала. 2). Політична організація у Буковині, що існувала у 1870-1923. Заснована у Чернівцях членами «Руської Бесіди». Першим головою був о. В. Продан. Спочатку перебувала під впливом буковинських москвофілів. З 1885 провідну роль

відігравали народовці, зокрема І. Окуневський, Є. Пігуляк, О. Попович, І. Тимінський. У 1904-1914ироботою організації керував С. Смаль-Стоцький. Своїм завданням вважала піднесення національної свідомості місцевого українського та забезпечення перемоги своїх кандидатів на виборах до місцевого сейму та австрійського парламенту. 1898-1908 видавала у Чернівцях двотижневик «Руська правда» та у 1909-1915, 1921, 1923 – тижневик «Народний голос». 1925 діяльність Руської Ради була заборонена румунською окупаційною владою.

«Сільський господар» - українське господарське товариство у Галичині. Засноване 1899 у м. Олеську Золочівського повіту священиками о. Томою і о. Юліаном Дуткевичами з метою захисту інтересів та поліпшення добробуту селян шляхом підвищення продуктивності сільсько-господарських угідь. З 1903 керівні органи товариства знаходились у Львові. З 1904 товариство дістало дозвіл засновувати філії в Галичині. У 1909-1917 роках товариство очолював Є. Олесницький, завдяки якому «Сільський господар» здобув значний авторитет серед українського селянства. Основними напрямками діяльності товариства були: представництво і захист інтересів селян у державних і крайових органах влади; організація освітніх курсів та шкіл; заснування дослідних полів, пасік, тваринницьких ферм тощо. 1915 австрійська влада визнала товариство головним об'єднанням українських хліборобів і призначила на діяльність товариства відповідні державні дотації. Після захоплення Галичини Польщею протягом 1918-1920 окупаційна влада забороняла діяльність, а після відновлення роботи чинили перешкоди його розвитку.

«Слово» – сусп.-політ. і літ. газета русофільського (москвофільського) спрямування. Виходила у Львові 1861-87 (до 1872 – двічі на тиждень, пізніше – тричі). Засновник і перший редактор Б. Дідицький, згодом В. Площанський (1871-87). «С.» Друкувалося етимологічним правописом (язичієм) за матеріального сприяння М. Качковського і митрополита Г. Яхимовича. З 1876 газета фінансувалася рос. урядом, що позначилося на її політ. спрямуванні і відповідно призводило до конфліктів з австро-угорською владою, котра часто конфісковувала як окремі матеріали, так і цілі випуски видання. У «С.» друкувалися спогади Б. Дідицького, праці Я. Головацького, А. Петрушевича, А. Добрянського. Багатий інформаційний матеріал, поданий у «С.» є

цінним джерелом для дослідження історії Галичини, вивчення нар. і політ. життя 2-ї пол. 19 ст.

Слов'янський з'їзд у Празі – перший з'їзд представників слов'янських нац. рухів Австрійської монархії. Ставив за мету скоординувати і об'єднати зусилля слов'янських народів, землі яких входили до складу Австрійської імперії, для захисту нац. інтересів перед небезпекою наступу пангерманізму. Відбувся 02-12.06.1848 у Празі. У ньому взяли участь 363 делегати, ут.ч.61 у складі польсько-укр. групи з Галичини. Галицьких українців представляла делегація Головної Руської Ради у складі І. Борискевича, О.Г. Гинилевича, О. Заклинського, з Закарпаття – А. Добрянський, поляків – делегація Центральної Ради Народової та Руського собору на чолі з кн. Є. Любомирським за участю Л. Сапіги, К. Ценгевича та ін. Засідання відбувалися у трьох комісіях: чехословацькій, польсько-укр. та південнослов'янській. Укр. делегація домагалася визнання за українцями рівних прав та свобод поряд з іншими народами, прийняття до майбутньої слов'янської федерації і висловлювала прагнення закласти у Галичині основу для нац. розвитку всіх українців імперії та забезпечити визнання нац. ідентичності всієї укр. нації. «С.з.» прийняв Маніфест до європейських народів. У документі засуджувалися будь-які форми нац. гноблення, вищими цінностями проголошувалися свобода, громадянська і нац. рівноправність та визначалася програма дем. перетворень, спрямованих на забезпечення рівноправності й самоврядування слов'янських народів. Було розроблено проект федеративного союзу австр. слов'ян для взаємного захисту й підтримки їхніх нац. прав, конституції і свободи. Припинив роботу 12.06.1848 у зв'язку з початком повстання у Празі та обстрілом міста австр. військом.

Собор руських учених у Львові – перший з'їзд діячів укр. науки, освіти і культури Галичини під час революції 1848-49 в Австрійській імперії. Відбувся 19-25.10.1848 у Львові. Скликаний за ініціативою письменника М. Устиновича та заступника голови Головної Руської Ради І. Борискевича з метою об'єднання зусиль укр. інтелігенції для підвищення освітнього рівня народу. У Соборі взяло участь 118 осіб, серед яких письменники, вчені, вчителі, журналісти, дрібні службовці, юристи, студенти, представники духовенства. На пленарних засіданнях виступили І. Борискевич, Я. Головацький, І. Гушалевич, Й. Левицький, Й. Лозинський, Р. Мох, М. Устинович. Їхні виступи дихали свободо-

дою і патріотизмом, засвідчили готовність працювати над утвердженням укр. незалежності на засадах М. Шашкевича і Т. Шевченка. На засіданні 25.10.1848 засновано Т-во народної освіти, члени якого ввійшли до складу правління Галицько-руської матиці.

«Сокил» – перше укр. фізкульт.-спорт. та протипожежне т-во, створене у Львові 1894. 1862 у Празі виникло перше т-во «С.» Згодом були створені аналогічні організації в ін. слов'янських народів. Статут укр. «С.» розроблений В. Лаврівським і опублікований 08.12.1892. Завданням т-ва було фіз. вдосконалення його членів, проведення культ.-просв. заходів з метою виховання почуття нац. єдності. Т-во створене на загальних зборах, що відбулися 11.02.1894 у Львові. Члени т-ва займалися різними видами спорту: велосипедний, веслування, фехтування, стрільба, проходили протипожежну підготовку, могли відвідувати заняття з музики і співу. Ідеї «С.» знайшли підтримку серед укр. населення, осередки т-ва виникли у багатьох містах і селах Галичини і Буковини. 1914 на західноукраїнських землях діяли 974 місцевих осередків, які об'єднували бл. 33 тис. членів.: представників інтелігенції, селянства, студентства, робітництва, духовенства. За ініціативою і під керівництвом членів «С.» проводились урочисті вечори з нагоди пам'ятних дат, готувались концерти, ставились аматорські вистави. У 1910-30-х «С.» відігравав вагомий роль в організації спорт. і нац.-культ. життя укр. населення Галичини і Буковини. Згідно зі статутом «С.» мав власний прапор (лев у синьому полі), гімн («Соколи, соколи, ставайте в ряди»), гасла-кличі («Всі вперед – всі враз»), «В здоровому тілі – здорова душа», «Де сила – там воля»), та сокильський привіт – «Гаразд». Очолювали «С.» В. Нагірний (1894-1900), А. Будзиновський, І. Боберський (1910-1914); у міжвоєнний період – М. Заячківський (1922-33), М. Хронов'ят (1933-39). Членами «С.» були І. Белей, М. Шухевич, Б. Лепкий, сини І. Франка – Петро, Тарас та Андрій, Є. Конавалець, І. Крип'якевич та ін.

Ставропігійський інститут («Ставропігія») – культурно-освітня установа, створена у 1789р. на базі Львівського Успенського (Ставропігійського) братства. Об'єднувала світську інтелігенцію греко-католицького обряду. На відміну від Львівського братства, яке об'єднувало міщан центральної частини Львова, «С.і.» приймав до свого складу представників греко-католицької інтелігенції з усієї Галичини. Власний статут було вироблено 1864 і 1912. Найвищим керівним

органом «С.і.» була Рада старійшин, яку очолював сеньйор (голова). Найвідомішими: Іван Бачинський (1801-16), Йоахим Хотинський (1861-66), Василь Ковальський (1871-84), Ісидор Шараневич (1885-1905). У 1-й пол. 19 ст. «С.і.» стояв на лояльних позиціях щодо австр. влади. Під час революції 1848-49 члени «С.і.» були представлені в Головній Руській Раді. Матеріальною основою діяльності «С.і.» були доходи з нерухомого майна, друкарні, книгарні і добровільні пожертвування громадян. При ін-ті діяла школа (бурса), в яких дітей навчали церковного обряду і церковнослов'янської мови, готували до духовного чину. Заходами І. Шараневича 1887 було засновано музей «С.і.», базу для якого становили предмети, матеріали і документи братського архіву Успенської церкви та монастирів Галичини. Навколо «С.і.» об'єднувалися консервативні кола укр. інтелігенції, серед яких були діячі науки, культури, висопоставлені урядові особи. У другій пол. 19 ст. «С.і.» поступово перейшов на позиції москвофільства. У діловодстві використовувались в основному латинська, німецька, російська мова. 1914-15 керівництво «С.і.» підтримувало рос. окупаційну владу в Галичині, відстоювало ідею єдиного руського народу, заперечувало існування укр. нації. 1915 москвофільське правління «С.і.» емігрувало в Росію і вивезло з собою найцінніші матеріали і документи (1929) їх було повернуто до Львова. Членами «С.і.» у цей час були Юліан Січинський, С. Федак, О. Барвінський, І. Голубович, К. Левицький, В. Щурат. 1920 «С.і.» звернулася до митрополита А. Шептицького з пропозицією про проведення широкої церковної українізації. Розпорядженням львівського воєводського управління від 5.02.1922 укр. управа «С.і.» була розпущена і установи повернуто москвофілам. Його провід очолювали москвофільські діячі – А. Копистянський, А. Сивуляк, В. Ваврик та ін. «С.і.» мав власне періодичне видання – «Временник Института Ставропигийского» (за 1864-1915 і 1923-1938). Музейні та архівні матеріали ін-ту зберігаються у Львівському історичному музеї та ЦДІА України у Львові.

Товариство «Просвіта» - українське культурно - освітнє товариство, засноване у Львові групою народоців 08.12.1868. Основним завданням товариства стало сприяння просвіті українського народу в культурному, національно-політичному та економічних напрямках. За структурою «Просвіта» була одноступеневою організацією – Головний відділ у Львові. Статут 1870 надава можливість засновувати філії у повітах. Новоутворені філії керували посвітницьким рухом в повітах,

засновували читальні та допомогали в їх роботі. Діяльність філій координував головний відділ у Львові і його канцелярія. 1914 власні читальні діяли у 75% українських населених пунктів Галичини, 1939 мережею філій та читалень товариства було охоплено 85% західноукраїнських земель. Головами «Просвіти» були визначні постаті Галичини: А. Вахнянин (1868-1870), Ю. Лаврівський (1870-1873), В. Федорович (1873-1877), О. Огоновський (1877-1894), Ю. Романчук (1896-1906), Є. Олещницький (1906), П. Огоновський (1906-1910), І. Кивелюк (1910-1932), М. Галуцинський (1923-1931), І. Брик (1932-1939). «Просвіта» виступала представником народовського напрямку в справах погодження українських партій, була ініціатором створення пресового органу народовців – газети «Діло» (1890), а також політичної організації Народна Рада (1885). У листопаді 1918, коли українці проголосили на руїнах Австро-Угорщини Західноукраїнську Народну Республіку, товариство «Просвіта» стало основою Державного секретаріату освіти ЗУНР. За 60-ть років «Просвіта» видала близько 1000 назв видань, здебільшого, популярного змісту. З 1877 товариство видавало щомісячні книжечки, які розсилало в обмін на членські внески. За допомогою урядових дотацій з 1869 до 1876 готувала та видала 22 підручники для українських гімназій (загальний тираж 15 100 примірників), що дало поштовх для розвитку української національної освіти. З 1869 при центральній «Просвіті» функціонувала наукова бібліотека, яка після передачі 1909 значної частини фондів Бібліотеки НТШ реорганізована в публічну бібліотеку. Власні бібліотеки мали понад 50% читалень «Просвіт». Одночасно з бібліотекою при «Просвіті» був заснований музей і архів, де зберігалося чимало реліквій, котрі згодом були передані НТШ та Національному музею. Джерелом прибутків товариства були членські внески, пожертви громадян, крайові та державні дотації, прибутки з власних установ. Польська влада чинила опір при реєстрації нових філій та читалень, не дозволяла поширювати роботу на північно-західні землі. У вересні 1939 діяльність «Просвіти» була припинена, значна кількість майна і книжкових фондів товариства знищена.

Товариство «Січ» - укр. фізкульт.-спортивна орг-ція, що діяла у 1900-30 рр. у Галичині, Буковині, Закарпатті та в еміграції. Перша фізкультурна орг. Січ була заснована К. Трильовським у травні 1900 у с. Завалле Снятинського повіту (тепер Івано-Франківська обл.). З утв.

у 1908 центр. органу – Головного січового комітету, іменованого 1912 на Український січовий союз (знаходився з 1908 у Станіславі, 1912-24 у Львові; генеральний отаман – К. Трильовський, головний осавул – Я. Веселовський, головний писар – Н. Балицький, головний обозний – Д. Катамай, головний чотар – Ф. Калинович), рух січовиків охопив велику кількість молоді. 1913 в Галичині діяло понад 900 первинних організацій «С.», в яких налічувалося бл. 89 тис. членів. Найбільш масовими виховними формами діяльності «С.» було проведення сільських, повітових і крайових демонстрацій та спортивних змагань. 1913 заснована стрілецька секція С. для бойової підготовки молоді, частина якої в серпні 1914 вступила добровольцями в Легіон Українських січових стрільців. Періодичні видання УСС «Зоря», «Хлопська правда», «Отаман», «Запорожець» та ін. У Буковині першу «С.» організували у Кіцмані 1903 С. Кричевський і О. Попович. 1914 у краї налічувалося 112 т-в «С.», але після румунської окупації Буковини т-ва «С.» були змушені припинити свою діяльність. Першу «С.» у Закарпатті утворено 1920. Розгортання січового руху 1920-30-х на Закарпатських землях сприяло створенню 1938-39 Збройних сил Карпатської України – «Карпатської січі».

Українська Національна Рада ЗУНР – 30 УНР 1918-1919 (УНРада) - вищий законодавчий орган Західноукраїнської Народної Республіки-Західної області Української Народної Республіки. Створена 18.10.1918 р. у Львові як Конституанта (Конституційні Збори) українського народу, що проживав на своїх етнічних землях в Австро-Угорській імперії. До складу УНРади згідно зі статутом від 18.10.1918 увійшли: всі українські депутати обох палат австрійської Державної Ради (парламенту і Палати Панів), крайових соймів Галичини і Буковини, по три представники українських політичних партій з цих земель. 19.10.1918 р. УНРада прийняла постанову про утворення Української держави на українській етнічних землях у складі Австро-Угорщини та закликала національні меншини направити своїх представників до УНРади пропорційно кількості населення. Президентом УНРади став Є. Петрушевич. Одночасно створено 3 делегації УНРади: виконавчу (тимчасовий уряд) під головуванням Є. Петрушевича у Відні (25.10.1918); делегацію для вирішення справ Галичини і Закарпаття у Львові (голова – К. Левицький) і буковинську – в Чернівцях (голова – О. Попович). 09.11.1918 УНРада утворила виконавчий орган – Раду

державних секретарів, яку очолив К. Левицький. 13.11.1918 УНРада прийняла Тимчасовий основний закон про державну самостійність українських земель колишньої Австро-Угорської монархії, який проголосив утворення Західноукраїнської Народної Республіки. Після захоплення польськими військами Львова Рада державних секретарів та частина членів УНРади 21.11.1918 залишила місто і виїхала до Тернополя. 1919 УНРада продовжила засідання у м. Станіславі, де відбулися 3 сесії, в сесіях брали участь близько 130 делегатів з 150 за списком, так як частина депутатів постійно перебувала у Відні та в дипломатичних відрядженнях, частина з них була інтернована. 04.01.1919 було прийнято ряд законів, зокрема було обрано відділ УНРади (9 членів і президент). До відділу були обрані (крім президента Є. Петрушевича); Л. Бачинський (УРП), С. Вітик (УСДП), А. Горбачевський (УНДП), Г. Дувірак (УРП), М. Новаковський (Б/п), Т. Окуневський (УНДП), О. Попович (УНДП), А. Шмігельський (УРП), С. Юрик (УНДП). 22.01.1919 делегація УНРади (36 осіб) взяла участь в урочистому проголошенні Акта злуки у Києві. 23.01.1919 Акт злуки затверджено на Трудовому конгресі, в роботі якого взяла участь делегація УНРади. Є. Петрушевич увійшов до складу Директорії УНР як представник Західної України, члени УНРади – А. Крушельницький, О. Назарук, Л. Цегельський, О. Безпалко, В. Темницький призначались міністрами Української Народної Республіки.

09.06.1919 у Залищиках (тепер Тернопільська область), перед переходом апарату влади ЗО УНР і УГА за бруч, Президія відділу УНРади і Рада державних секретарів спільною постановою передали свої конституційні повноваження уповноваженому диктатору Є. Петрушевичу, надавши йому право виконувати всю військову і цивільну владу до моменту відкликання. Після окупації Галичини Польщею окремі делегації УНРади засідали у Відні та Львові 1919-1923.

Українська Радикальна Партія (УРП) – Русько-українська радикальна партія, з 1926 р. – Українська радикально-соціалістична партія – перша українська політична партія. Утворена у 1890 р. у Львові. Засновниками і лідерами були І. Франко (до 1899), М. Павлик (до 1914), В. Будзиновський, С. Данилович, Є. Левицький та ін. Великий вплив на формування ідеології радикального руху мав М. Драгоманов. У своїй діяльності РУРП прагнула поєднувати відстоювання соціальних інтересів українських селян Галичини з захистом національних

прав українського народу. Під час гострих внутрішньопартійних дискусій між т.зв. старими (І. Франко, М. Павлик) та молодими (В. Будзиновським, В. Охримович, Є. Левицький та ін.) вперше висунуто й обгрунтовано постулат політичної самостійності України. Після розколу РУРП 1899 частина членів увійшла до складу новоорганізованих Української національно-демократичної партії та Української соціал-демократичної партії.

Українська Соціал-Демократична Партія (УСДП) – легальна реформістська соціалістична партія, що діяла в Галичині та Буковині як секція Соціал-демократичної робітничої партії Австрії. Стояла на позицях незалежності й соборності України. Створена у Львові 17.09.1899 «молодими» радикалами, які виийшли з УРП за участю М. Ганкевича, С. Вітика, Ю. Бачинського, І. Возняка, С. І. П. Новаківських, Я. Остапчука, А. Шмігельського. На парламентських виборах 1907 отримала бл. 29 тис. голосів і 2 посольські мандати (С. Вітик і Я. Остапчук). 1911 налічувала 1366 членів і мала місцеві комітети в 13 містах. На виборах 1911 здобула бл. 25 тис. голосів і один посольський мандат (С. Вітик). М. Гавришук став послом буковинського союму. З січня 1919 р перебувала в опозиції до уряду ЗУНР. Конференція УСДП, що відбулась 28-29 березня 1919 р. в Станіславі, висловила за соціалістичні перетворення та союз з Радянською Україною. У березні 1923 відповідно до рішень партійного 6-го з'їзду УСДП остаточно перейшла на комуністичні позиції. На 1923 налічувала 4,2 тис. Членів. 30.01.1924 заборонена польською владою. У 1930-х організайно була дуже слабкою і помітної ролі у політичному житті не відіграла. Брала участь у роботі 2-го Соціалістичного Інтернаціоналу. Припинила діяльність на початку Другої світової війни.

Українська Народна Республіка (УНР) – назва української держави у 1917-1920 рр. Проголошення УНР у федеративному зв'язку з Федеративною Російською Республікою задекларовано III Універсалом Української Центральної Ради 07(20). 02.1917. Своїм IV Універсалом від 09. (22).01.ю1918 УЦР проголосила самостійність і незалежність УНР як вільної суверенної держави українського народу та заявила прагнення УНР до мирного співіснування з сусідніми країнами. III-й Універсал визначив територію УНР у складі 9-ти губерній. Найвищий законодавчий орган державної влади УНР – УЦР на чолі з її незмінним головою м. Грушевським. Найвищий виконавчий орган УНР – Гене-

ральний Секретаріат УЦР-УНР (голова В. Винниченко), реорганізований у січні 1918 у Раду Народних Міністрів УНР. Організація правового устрою була покладена на створений 02.12.1917 Генеральний суд УНР, який виконував на території України всі функції колишнього Урядового сенату та Головного військового суду. Основу місцевих державних органів та органів місцевого самоврядування склали міські, селищні, волосні, повітові, губернські ради і управи, перейменові з земських на народні. Відповідно до законів УЦР було впроваджено державну символіку, грошову одиницю – гривню. 29.04.1918 на останньому засіданні УЦР обрала президентом УНР М. Грушевського і прийняла Конституцію УНР, яка не набула чинності у зв'язку з державним переворотом і проголошенням Української Держави. УНР була відновлена Директорією УНР у грудні 1918 внаслідок антигетьманського повстання, у межах кордонів, визначених III Універсалом УЦР. Після проголошення 22.01.1919 Акту злуки до складу УНР увійшла територія ЗУНР як Західноукраїнська область УНР. Проте фактично сталою територією УНР у 1919-1920 ніколи не була. Вищим тимчасовим законодавчим органом УНР був Трудовий конгрес України (передпарламент). Скликаний 23 – 28. 01.1919 у Києві з метою організації влади в Україні та визначення форми державного правління, він висловився за демократичний лав в Україні та підготовку закону про вибори всенародного парламенту. Проте, в умовах воєнного часу, уся верховна влада передавалася Директорії УНР, яка поповнила свій склад представником від ЗУНР. Виконавчим органом влади була Рада Народних Міністрів, утворена наказом Директорії 26.12.1919. Згідно з Законом про Тимчасове верховне управління та порядок законодавства в УНР від 12.11.1920, С. Петлюра став одноосібним носієм верховної влади в державі. УНР перестала існувати наприкінці листопада 1920 внаслідок остаточного захоплення території підросійської України більшовицькими військами, виїзду лідерів Директорії УНР на еміграцію та інтернування Армії УНР у Польщі. У 1920-1992 на еміграції діяв Державний центр УНР в екзилі.

Український Січовий Союз – центр. координаційний орган спортивно-протипожежних т-в Січ. Заснований у квітні 1908 у Станіславі (тепер Івано-Франківськ). Спочатку мав назву Головний січовий комітет. Очолював К. Трильовський. Здійснював координацію січового руху в Галичині. З 1912 діяв у Львові, змінивши назву на Український

січовий союз. Генеральним отаманом був К. Трильовський. Припинив діяльність через заборону польської влади у 1924.

Українські Січові Стрільці – укр. напіввійськ. (парамілітарні) т-ва, що існували у Галичині напередодні Першої світової війни 1914-18. Засновані К. Трильовським у Львові при Українському січовому союзі. Займалися організацією військового вишколу молоді. 1914 у Галичині існувало 94 осередки т-ва УСС.

«Хлібороб» - популярний часопис радикального напрямку. Почав виходити у квітні 1891 р. у Львові за редакцією І. Франка. У грудні 1891 р. видання Хлібороба перенеслося до Коломиї, де він продовжував виходити (до вересня 1895 р.) у віданні Северина Даниловича, Михайла Павлика, за редакцією Іларіона Герасимовича як виразник програми радикальної партії. На сторінках часопису широко висвітлювалось життя простого руського (українського) народу, роз'яснювались його конституційні права в Австрійській державі, що спонукало до боротьби за розширення прав і свобод та підвищення життєвого рівня. У часописі постійно друкувалися матеріали, які мали виховне і пізнавальне значення, а також про важливі і актуальні новини та події з життя краю і світу постійно повідомлялося у започаткованих рубриках «Дрібні вісті», «Вісті з краю і світа». Починаючи з 1892 р. окремі числа часопису нерідко конфісковувались, а через брак матеріальних засобів «Хлібороб» виходив нерегулярно, особливо у 1895 р. У газеті активно виступали С. Данилович, Ул. Герасимович, І. Франко, М. Павлик, М. Драгоманов, К. Трильовський, І. Якимець.

«Хлопська правда» – «часопись для народа». Виходила у 1903 та 1909 рр. два рази на місяць. Часопис заснований осередком української радикальної партії у Коломиї. Тема української державності, національної самостійності була провідною упродовж двох років видання. Важливе місце на сторінках часопису займали публікації, спрямовані проти москвофільства і народоців. Містилися також матеріали, що були відгуком на злиденне, безправне життя селянства і закликали підгорян і гуцулів до страйку, до боротьби за своє політично-економічне визволення. Значну увагу на сторінках часопису приділялося утворенню товариства «Січ» та січовому рухові взагалі. Належне місце займали також публікації про ідеї та роботу радикальної партії. Видання ілюстроване рисунками та фотографіями. Найбільш активними авторами часопису були М. Лозинський, К. Трильовський, Осип Назарук, Зенон Глушкевич, Петро Зварич.

Джерела та література

1. Альманах Станіславської землі. – Нью-Йорк, 1975. – Т. 1. – 480 с.
2. Андрухів І. Кость Левицький: сторінки життя. – Івано-Франківськ, 1995. – 63 с.
3. Андрухів І., Арсенич П. Українські правники у національному відродженні Галичини: 1848-1939 рр. – Івано-Франківськ, 1996. – 79 с.
4. Антологія педагогічної думки Східної Галичини та українського зарубіжжя ХХ століття: навчальний посібник Т. К. Завгородня, З. І. Нагачевська, Н.В. Салига та ін. – Івано-Франківськ, 2008. – 480 с.
5. Арсенич П. Іван Франко і Прикарпаття. – Івано-Франківськ: Нова зоря, 2006. – 347 с.
6. Аркуша О. Галицький Сейм: виборчі компанії 1889 і 1895 рр. – Львів, 1996. – 173 с.
7. Аркуша О. Українське представництво в Галицькому сеймі 1901-1907 років // Записки НТШ. Праці історично-філософської секції. – Львів, 2006. – Том. ССІ. – С. 191–240.
8. Барвінський О. Спомини з мого життя. – Львів: Накладом Я. Оренштайна, 1913. – Ч. 2. – 406 с.
9. Бегей І. Юліан Бачинський: соціал-демократ і державник. – К., 2001.
10. Бережанщина у спогадах емігрантів. – Тернопіль, 1993. – 391 с.
11. Бойківщина: монографічний збірник матеріалів про Бойківщину з географії, історії, етнографії і побуту. – Філадельфія; Нью-Йорк: НТШ, 1980. – 521 с.
12. Ваврик В.Р. Просвѣтитель Галицкой Руси (Иванъ Г. Наумовичъ). – Львов; Прага, 1926. – 104 с.
13. Васильчук М. Письменство на Коломийщині. – Коломия, 1993. – 76 с.
14. Васильчук М. Світочі галицького відродження: Микола Верещинський, брати Білоуси. – Коломия, 2009. – 64 с.
15. Галушко М. Українські часописи Станіслава (1879-1944 рр.): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2001. – 304 с.
16. Галушко М. Українські часописи Тернополя і Тернопільщини (1886-1944 рр.): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2008. – 352 с.

17. Гловацький І. Ю., Гловацький В. І. Українські адвокати Східної Галичини (кінець ХІІІ – 30-ті роки ХХ ст.). – Львів, 2004. – 134 с.
18. Городенщина: історично-мемуарний збірник. Український архів. Том 50. – Нью-Йорк; Торонто; Вінніпег: НТШ, 1978. – 870 с.
19. Гречин Б.П. Громадсько-просвітницька та педагогічна діяльність Олександра Барвінського. – Івано-Франківськ, 2001.
20. Дейчаківський І. Юліан Романчук – педагог, громадський діяч, політик. – Івано-Франківськ, 1999. – 72 с.
21. Дейчаківський І. Йосип Гурик – селянський посол. – Івано-Франківськ, 2004. – 116 с.
22. Добржанський О. Українські депутати австрійського парламенту та місцевих сеймів в роки Першої світової війни // Матер. міжн. наук. конф. присв. 80-річчю Буковинського народного віча. Чернівці, 22 – 24 вересня 1998 р. – Чернівці: Рута, 2000. – с. 42 – 46.
23. Довідник з історії України (А–Я): Посіб. для серед. загальноосв. навч. закл. – К.: Генеза, 2002. – 1136 с.
24. Дрогобиччина – земля Івана Франка: Зб. географічних, історичних та етнографічно-побутових і мемуарних матеріалів. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: НТШ, 1973. – Т. 1
25. Дроздовська О. Українські часописи повітових міст Галичини (1865-1939 рр.): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 2001. – 364 с.
26. Бачинський Левко. //Енциклопедія Коломийщини. – Зшиток 2, літера Б. – Коломия, 1998. – С. 37.
27. Депутат // Енциклопедія Коломийщини. – Зшиток 5, літера Д. – Коломия, 2007. – С. 36-38.
28. Історичні постаті Галичини ХІХ-ХХ ст. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто, 1961. – 246 с.
29. Жерноклєс О., Райківський І. Лідери західноукраїнської соціал-демократії. Політичні біографії. – К., 2004. – 283 с.
30. Зборівщина: історично-мемуарний і літературний збірник. – Торонто; Нью-Йорк; Париж; Сідней: Видання комітетів Зборівщини, 1985. – Український архів. – Т. 38. – 248 с.
31. Гопуляк І. Речник самостійної України // Київська Старовина. – 1996. – № 2-3. – С. 83-89.

32. Качкан В. Нариси історії української культури в персоналіях (XIX – XX ст.). – Коломия, 2005. – 416 с.
33. Качкан В. Українське народознавство в іменах: У 2 ч. // Передм. А.Г Погрібного. – Київ, 1994. – Ч.1. – 336 с.; Ч.2. – 1995. – 288 с.
34. Качкан В. Юліан Романчук в українській історії. // Хай святиться ім'я твоє. Українознавство та пресологія (XIX – перша половина XX ст.). – Львів, 1998. – Кн. 3. – С. 30-44.
35. З діяльності д-ра Кирила Трильовського яко посла до Ради державної / Ред.- упор. І. Монолатій. – 2-е вид. – Коломия, 1993. – 13 с.
36. Левицький І. Прикарпатська Русь в XIX віці в біографіях і портретах // ЛНВ. – Львів, 1898. – Т. 4. – Ч. 2. – 238 с.
37. Лисяк-Рудницький І. Українці в Галичині під австрійським пануванням // Лисяк-Рудницький І. Історичні есе. – Т. 1. / Пер. з англ. – Київ, 1994. – С. 413–450.
38. Левицький І. Олександр Барвінський в історії культурного руху руского народа на Прикарпаттю. – Львов, 1901. – 72 с.
39. Левицька І. Українці в першій Австрійській соймі 1848-1849 р. // Життя і знання. – 1929. – Ч. 3. – С. 71-74.
40. Левицький К. Історія політичної думки галицьких українців 1848 – 1914. – Львів, 1926. – 432 с.
41. Левицький К. Українські політики. – Кн.1. – Львів, 1936. – 139 с.
42. Левицький К. Українські політики. – Кн.2. – Львів, 1937. – 108 с.
43. Никифорак М. Буковина в державно-правовій системі Австрії (1774-1918 рр.). – Чернівці: Рута, 2004. – 384 с.
44. Малюта . «Просвіти» і Українська Державність (друга половина XIX – перша половина XX ст.) / Ольга Малюта. – К.: Вид. центр «Просвіта», 2008. – 840 с.
45. Морозюк В. Пом'яник. – Івано-Франківськ, 2005. – 224 с.
46. Морозюк В. Пом'яник – 2. – Івано-Франківськ, 2006. – 192 с.
47. Морозюк В. Пом'яник – 3. – Івано-Франківськ, 2006. – 188 с.
48. Морозюк В. Пом'яник – 4. – Івано-Франківськ, 2007. – 163 с.
49. Мудрий М. Національно-політична орієнтація в українському суспільстві Галичини австрійського періоду у висвітленні сучасної історіографії // Вісник Львів. ун-ту. Серія історична. 2003. – Вип. 37/1. – С. 465-500.
50. Олесницький Є. Сторінки з мого життя. – Львів: Діло, 1936. – Ч. 1. – 250 с., Ч. 2. – 221 с.

51. Павлишин С. Олександр Барвінський. – Львів, 1997.
52. Павко А. Посилення впливу політичних партій Східної Галичини на політичне життя краю в 1900-1907 рр. // Український історичний журнал. – 2002. – № 5. – С. 63-79.
53. Підгаєцька земля. Історично-мемуарний збірник. Український архів. Том 24. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Головний комітет Підгаєчан, 1980. – 744 с.
54. Передвісники і творці листопадового зриву: Західно-українські громадські і політичні діячі / Ред. С. Волинець. – Вінніпег: Тризуб, 1965. – 324 с.
55. Петрів М. Українське правознавство в Україні, країнах Європи та Америки: матеріали до бібліографії ХІХ–ХХ століть. – Львів, 2001. – 259 с.
56. Петрів Роман. Австрійські, Австро-Угорські і Галицькі конституції (кінець ХІІІ – ХІХ ст.). – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2005. – 84 с.
57. Петрів Роман. Східна Галичина у складі Австрійської імперії (історично-правовий аспект). – Івано-Франківськ: Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 2009. – 225 с.
58. Плекан Ю. Депутати з Гуцульщини та Покуття в Австрійському парламенті та Галицькому сеймі (середина ХІХ – початок ХХ ст.) // Збірник статей та повідомлень наукової конференції з міжнародною участю «Гуцульщина як історико-культурний феномен». – Коломия, 2009. – С. 148-151.
59. Плекан Ю. Українсько-польські відносини і боротьба за реформування виборчої системи в Галичині на початку ХХ ст. // Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. – К. : Інститут історії України НАН України, 2002. – Вип. 11. – С.45-56.
60. Плекан Ю. Політичні та ідеологічні аспекти українського питання в Австро-Угорській імперії // Україна ХХ ст.: культура, ідеологія, політика. – К.: Інститут історії України НАН України, 2002. – Вип. 6. – С. 74-84.
61. Плекан Ю. Боротьба за реформу виборчого законодавства до Австрійського парламенту та Галицького сейму (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). – Івано-Франківськ, 2008. – 204 с.
62. Плекан Ю. Українські депутати австрійського парламенту (ХІХ – поч. ХХ ст.) // Науковий вісник Чернівецького університету. Історія.

Політичні науки. Міжнародні відносини. – Чернівці, 2008. – Вип. 376-377. – С. 131-133.

63. Плекан Ю. Українсько-польсько-австрійські відносини наприкінці XIX – на початку XX ст. // Вісник Прикарпатського університету. Історія. – Івано-Франківськ, 2009. – Вип. XV. – С. 48-54.

64. Погребеник Ф. Левко Бачинський. – Коломия: Вік, 1994. – 32 с.

65. Покуття: історико-етнографічний нарис. – Львів: Манускрипт, 2010. – 455 с.

66. Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошити 1–17. – Івано-Франківськ, 1993. – 272 с.

67. Полек В. Біографічний словник Прикарпаття. – Зошити 18 – 24. – Івано-Франківськ, 1999. – С. 273–383.

68. Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття: біографічний довідник (до 1939 року). – Т.1. – Івано-Франківськ, 1997. – 204 с.

69. Полек В., Дзвінчук Д., Угорчак Ю. Відомі педагоги Прикарпаття: біографічний довідник. – Т.2. – Івано-Франківськ, 1999. – 284 с.

70. Стахів М. Західна Україна та політика Польщі, Росії і Заходу (1772-1918). – Т. I. – Скрентон, 1958. – 208 с.

71. Стрийщина: історично-мемуарний збірник. Український архів. Том XLIX. – Нью-Йорк: Комітет Стрийщини, 1990. – Т. 1. – 634 с.

72. Сухий О. Галичина між Сходом і Заходом: нариси історії XIX – початку XX ст. – Львів, 1999. – 226 с.

73. Рогатинська земля. Збірник історично-мемуарних, етнографічних і побутових матеріалів. Український архів. Том – 50. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто: Центральний комітет «Рогатинщина», 1989. – Т. 1. – 998 с.

74. Романюк М.М., Галушко М.В. Українські часописи Коломії (1865-1994): історико-бібліографічне дослідження. – Львів, 1996. – 238 с.

75. Трильовський Кирило. З мого життя. – Київ; Едмонтон; Торонто: Видавництво «Таксон», 1999. – 278 с.

76. Українська загальна енциклопедія: книга знання: у 3-х т. – Львів; Станіславів; Коломия, б.р.в.

77. Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Київ: УРЕ, 1988. – Т. 1: А – Г. – 536 с.

78. Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Київ: УРЕ, 1988. – Т. 2: Д – К. – 576 с.
79. Українська літературна енциклопедія: В 5 т. – Київ: УРЕ, 1988. – Т. 3: К – Н. – 496 с.
80. Українські політичні партії кінця XIX – початку XX століття: програмові і довідкові матеріали. – К.: Фенікс, 1993. – 336 с.
81. Українсько-польська справа в австрійському парламенті. Промови послів Яцька Остапчука, Гната Дашинського і Семена Вітика при галицькій дебаті в австрійському парламенті (20-26 травня 1908 р.). – Львів, 1908. – 56 с.
82. Цегельський Лонгин. Від легенд до правди: спомини про події в Україні зв'язані з Першим Листопада 1918 р. – Львів: Свічадо, 2003. – 336 с.
83. Цюцюра Т. Боротьба українців у віденському парламенті за загальне виборче право і національну автономію (зокрема в роках 1905-1907) // Український історик . – Нью-Йорк; Торонто; Мюнхен. – 1980. – Ч.1-4. – С. 23-44.
84. Чорновол І. Видатні особистості австрійського райсрату і галицького сейму у «Споминах з мого життя» Олександра Барвінського // Молода нація: альманах. – Київ, 2000, Вип. 3. – С. 224-239.
85. Чорновол І. Польсько-українська угода 1890-1894 рр. – Львів, 2000. – 247 с.
86. Чорновол І. Українська фракція галицького крайового сейму. 1861-1901 рр. (нарис з історії українського парламентаризму). – Львів: Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 2002. – 288 с.
87. Шаповал Ю. Невідомі сторінки з біографії Ю. Бачинського // Історія України. – 2000. – № 14. – С. 5-7.

Резюме

Юрий Плекан. Первый опыт парламентаризма: украинцы – депутаты Австрийского парламента и галицкого краевого сейма (1848 – 1918). Справочник.

Справочное издание посвящено общественно-политической и просветительской деятельности депутатов – представителей украинского населения Галичины в Австрийском парламенте от времени его созыва и до развала Дунайской империи (1848 – 1918 гг.).

Большинство депутатов парламента одновременно были в разное время и послами в краевой представительский орган (ландтаг) Галицкий сейм. Хотя украинцы составляли большинство населения Галичины (как восточной, где превосходили украинцы, так и западной, где доминировали поляки), они всё же имели меньшинство посольских мандатов в сейме.

Не лучшим было украинское представительство и среди депутатов австрийского парламента, так как каждый коронный край монархии имел определённое количество мест. Коронный край Галичина и Лодомерия имел право избирать только 106 мандатов, и украинцы в начале XX века во время очередных выборов получали не более 27 мест.

Представители украинских политических партий и общественных организаций Галичины решительно выступали против такого вопиющего своеволия польского господствующего элемента. Только благодаря парламентской деятельности депутатов Рейхсрата и Галицкого сейма, – представителей адвокатов, учителей, профессоров гимназий, священников в отстаивании интересов украинцев края, украинцы получили ценный опыт парламентаризма.

В среде депутатов формировалась украинская политическая элита, украинская институция гражданского общества.

Судьба парламентаризма в австрийской империи сложивалась непросто: после «весны народов» 1848–1849 гг. деятельность первого парламента в империи была прекращена и только в 1861 г. в Австрии формируется новый парламента – Рейхсрат, а каждый коронный край (провинции) – имеют собственные представительские органы – сеймы. Парламент состоял из двух палат – палаты господ, которую назначал император и которая исполняла функции сената, а также палаты депутатов, в которую избирались по принципу курий.

Старания западноукраинских политических деятелей были омрачены междуусобицами и разделом украинского общества на «москвофилов» и «народовцев». Борьбе и противоречиям в украинском обществе умело подыгрывала польская администрация края. Пользуясь идейным расколом галицкого украинства и заигрывая с москвофилами, польские правители Галичины укрепляли свои позиции, нейтрализуя политическую активность украинцев.

Собранные вместе биографии народных избранников служат материалом для раздумий не только профессиональным исследователям политической истории Галичины, но и всем, кто интересуется историей родного края.

The first experience of Parliamentarism: Ukrainian deputies of Austrian Parliament and Galychyna region Seym(1848-1918). Guide:

Guide edition is devoted to civil and political and enlightened work of deputies which were the representatives of Ukrainian population of Galychyna in Austrian Parliament from the time of its calling and to the time of the break-up of Dunay empire (1848-1918).

The most of deputies of Parliament were ambassadors to representative body (landtag)of Galychyna region Seym. Though the major part of population of Galychyna were Ukrainians, they had the minority mandates in the Seym.

There was not better position between Ukrainian representatives in Austrian Parliament because each region of the monarchy had a certain number of the seats.

As for Galychyna and Lodomeria they had 106 mandates but at the begining of the XX-th century Ukrainians had not more than 27 ones.

Due to Parliament work of deputies of Reyhsrat and Galychyna Seym, representatives of lawyers, teachers, professors, priests, which were of Ukrainian interests, experience of Parliamentarism was obtained. Ukrainian political elite has been forming.

The Fate of Parliamentarism in Austrian empire was complicated.

Unfortunately efforts of western ukrainian political leaders were overshadowed by discord and division of Ukrainians into ‘moskwofily’ and ‘narodovladtsi’.

Polish leaders had made use of ukrainian division as a convenient aid to develop their own strength .

Gathered in the guide, biographical facts of the elected representatives dip in thought not only researchers but readers interested in the past of their native land.

Jurij Plekan. Pierwsze doświadczenie parlamentaryzmu: Ukraińcy – posłowie na parlament austriacki i na sejm krajowy galicyjski (1848 – 1918). Informator.

Wydanie informacyjne poświęcone jest działalności społeczno-politycznej i oświatowej posłów – przedstawicieli ukraińskiej ludności Galicji w Parlamencie Austriackim od czasu jego zwołania i do rozpadu Cesarstwa Dunajskiego (1848 – 1918).

Większość posłów na Parlament byli w różnym czasie też posłami na krajowy organ przedstawicielski (Landtag) Sejmu Galicyjskiego. Chociaż Ukraińcy stanowili większość ludności Galicji (zarówno wschodniej, gdzie przeważali Ukraińcy, jak i zachodniej, gdzie dominowali Polacy), posiadali oni jednak mniejszość mandatów poselskich na Sejmie.

Nie lepsze też było ukraińskie przedstawicielstwo wśród posłów Parlamentu Austriackiego, gdyż każdy koronny kraj monarchii posiadał ustaloną liczbę miejsc. W szczególności, koronny kraj Galicji i Lodomerii uprawniony był do wybrania tylko 106 mandatów, więc Ukraińcy na początku XX wieku uzyskiwali najwięcej 27 miejsc.

Przedstawiciele ukraińskich partii politycznych i organizacji społecznych Galicji stanowczo występowali przeciwko tej oburzającej samowoli panującego elementu polskiego. Właśnie dzięki działalności parlamentarnej posłów Reichsrat'u i Sejmu Galicyjskiego, – przedstawicieli adwokatów, nauczycieli, profesorów gimnazjów, duchownych w obronie interesów Ukraińców kraju, uzyskiwano cennych doświadczeń parlamentaryzmu.

W środowisku posłów kształtowała się ukraińska elita polityczna, ukraińska instytucja społeczeństwa obywatelskiego.

Los parlamentaryzmu w Cesarstwie Austriackim układał się nieprosto: po wydarzeniach «wiosny narodów» 1848 – 1849 r.r. działalność pierwszego parlamentu w Cesarstwie została przerwana i dopiero w 1861 roku w Austrii powstaje nowy Parlament – Reichsrat, a każdy koronny kraj (prowincja) posiada własne organy przedstawicielskie – Sejmy. Parlament składał się z dwóch izb – izby panów mianowanej przez Cesarza i pełniącej funkcje senatu oraz izby posłów na którą wybierano na zasadzie kurii.

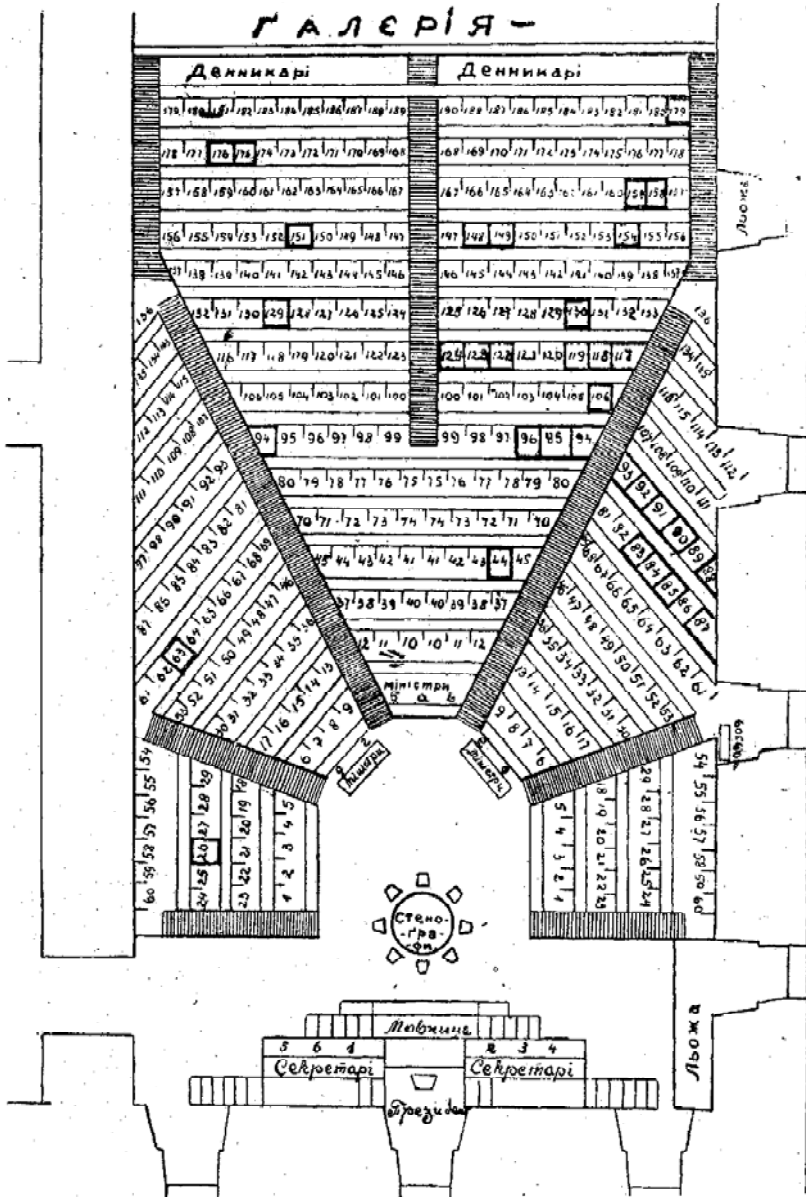
Niestety wysiłki zachodnioukraińskich przywódców politycznych zachmurzone zostały niezgodami i podziałem środowiska ukraińskiego na «moskwofilów» i «narodowców». Walka i sprzeczności w obozie ukraińskim były trafnie podniecane przez polską administrację kraju.

Korzystając z rozłamu ideologicznego Ukraińców galicyjskich i przymilając się moskwofilom, polskie władcy kraju usiłowali umocnić swoje pozycje neutralizując polityczną aktywność Ukraińców.

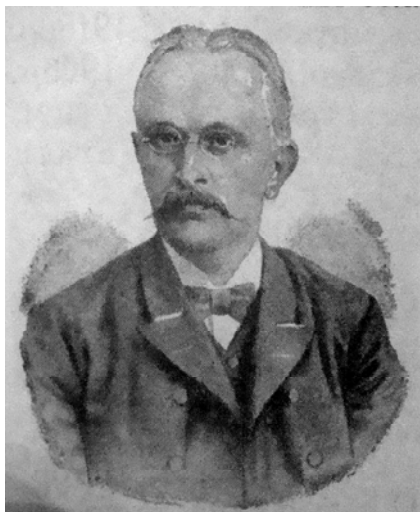
Zebrane w jednym informatorze, życiorysy wybrańców ludu udzielają duży materiał dla rozmyślenia nie tylko zawodowym badaczom historii politycznej Galicji, ale też wszystkim interesującym się przeszłością ojczystego kraju.

Додаток

ГАЛЕРІЯ

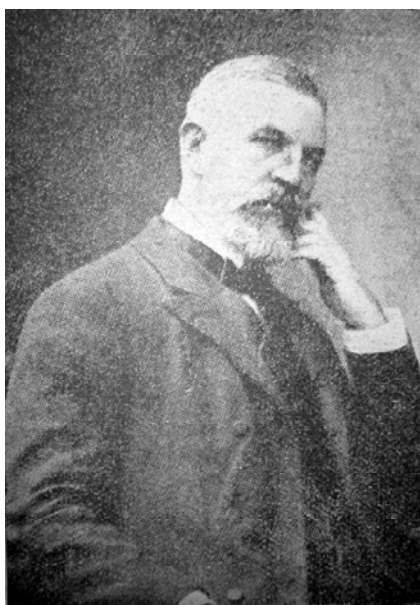
Сесійна зала парламенту у 1848–1849 рр.

Антоневич Микола

Барвінський Володимир

Барвінський Олександр

Бачинський Володимир

Бачинський Лев

Белій Іван

Борискевич Іван

Будзиновський В'ячеслав

Войнаровський Євген

Галька Ігнатій

Ганкевич Микола

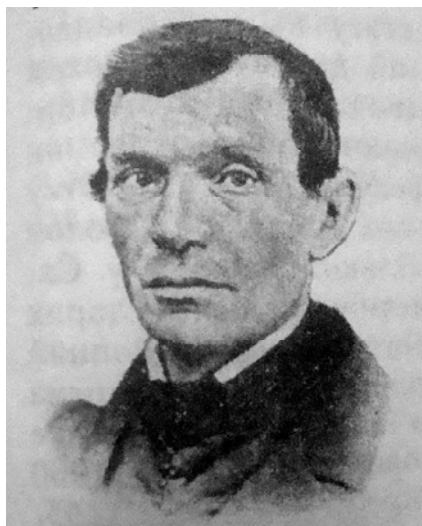
Гурик Йосиф

Гушалевич Іван

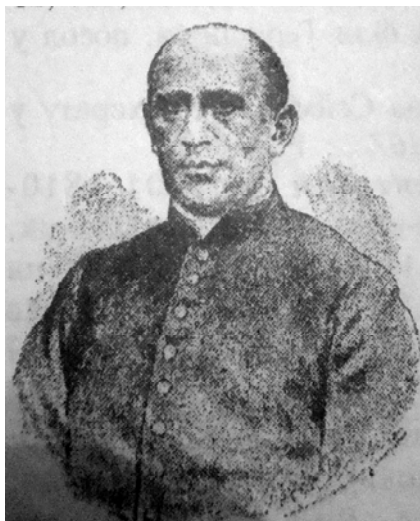
Дністрянський Станіслав

Добрянський Антоній

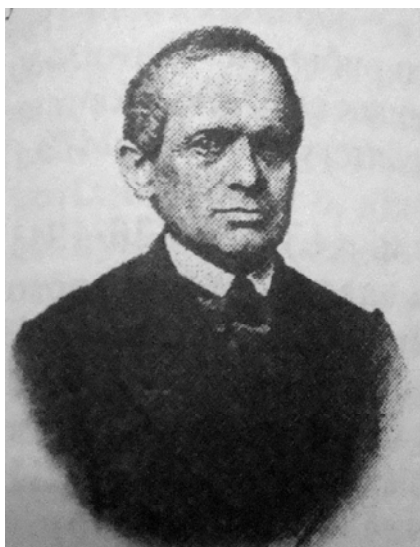
Дудикевич Володимир

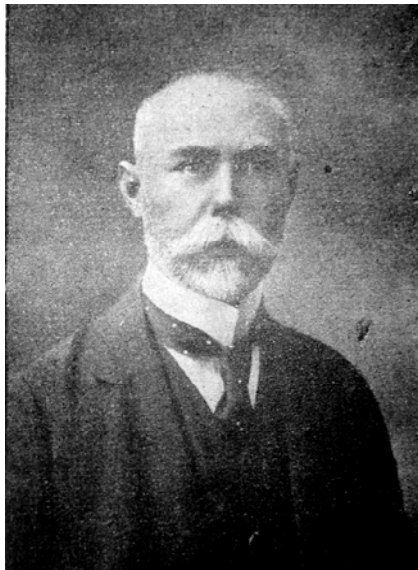
Заклинський Олексій

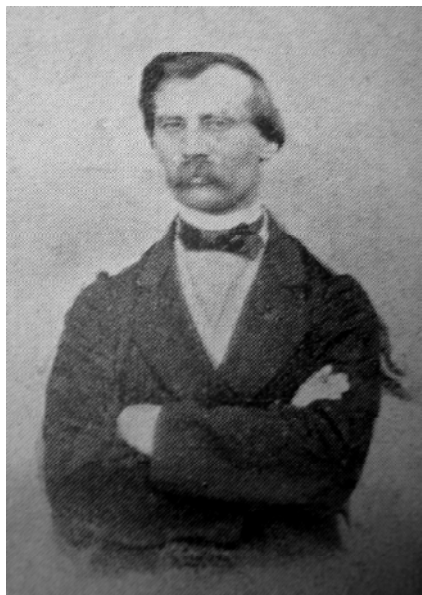
Залозецький Роман

Качала Степан

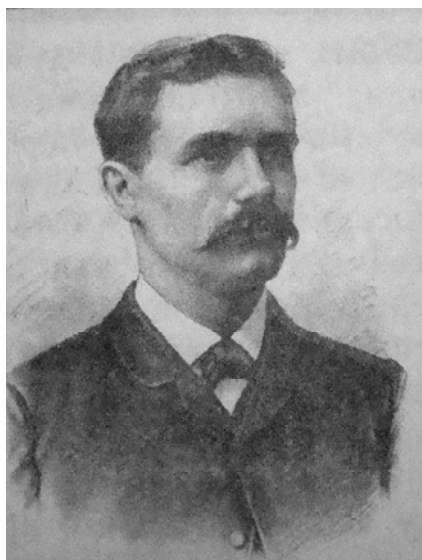
Кивелюк Іван

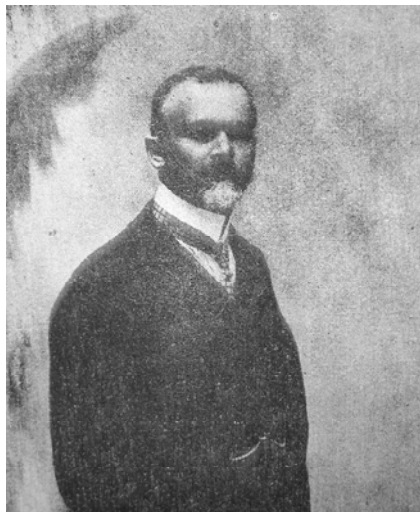
Ковальський Василь

Колесса Олександр

Король Михайло

Кос Андрій

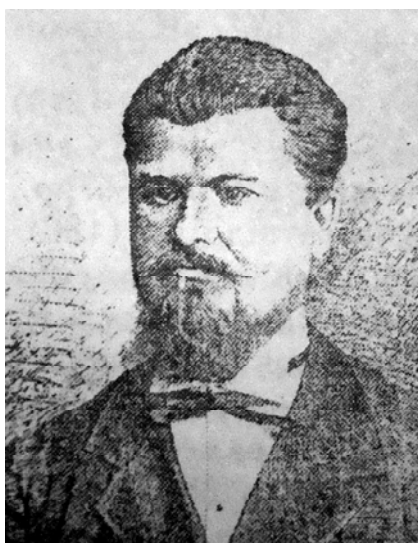
Красицький Йосип

Куземський Михайло

Куїловський Юліян

Кулачковський Діонісій

Лаврівський Юліан

Лагодинський Микола

Левицький Євген

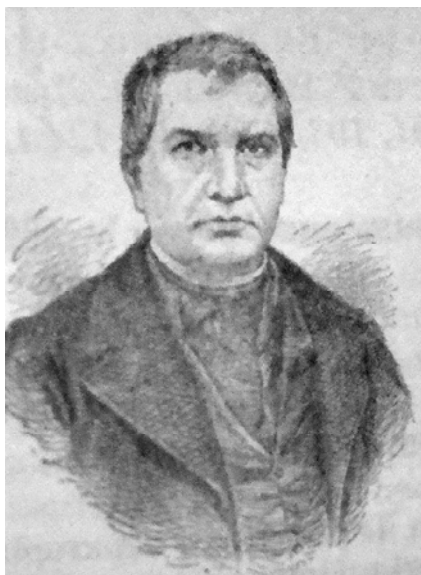
Литвинович Спиридон

Макух Іван

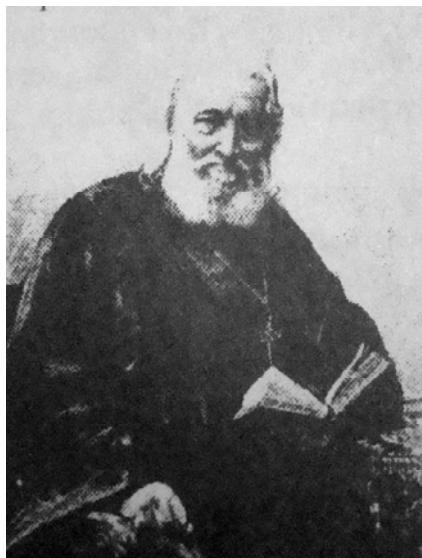
Марков Дмитро

Могильницький Антін

Нагірний Василь

Наумович Іван

Озаркевич Іван

Окуневський Теофіл

Олесницький Євген

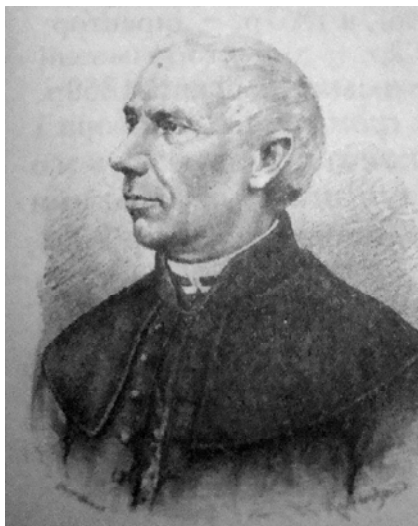
Ошчимович Володимир

Павликів Теофіл

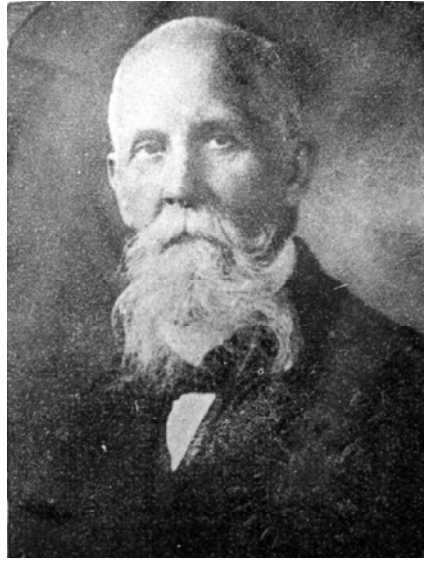
Петрицький Михайло

Петрушевич Антоній

Петрушевич Євген

Романчук Юліан

Савчак Дам'ян

Сембратович Сильвестр

Сінгалевич Володимир

Стахура Данило

Стефаник Василь

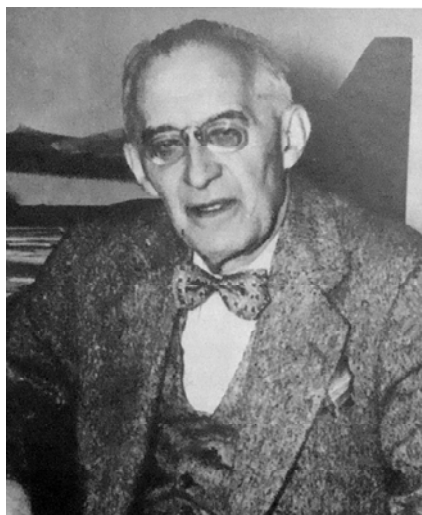
Телишевський Кость

Грильовський Кирило

Устянович Микола

Цегельський Лонгин

Цеглинський Григорій

Целевич Олег

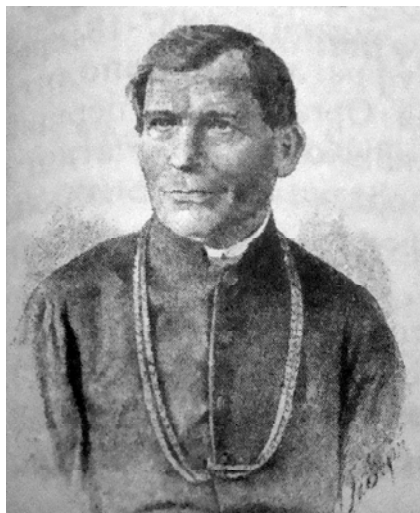
Чехович Костянтин

Шашкевич Григорій

Шептицький Андрей

Юзичинський Антон

Яворський Василь

Яновський Амброзій

Яросевич Роман

Яхимович Григорій

Показчик імен

А

Андрусак Ю. – 7
Антоневич М. – 7

Б

Барвінський Олександр – 7, 21
Бачинський В. – 9
Бачинський Л. – 10
Блонський К. – 11
Боднар І. – 12
Борисикевич І. – 12
Будзиновський В. – 13, 37
Буркут І. – 6

В

Василько Микола – 9
Вахнянин А. – 13
Винниченко В. – 15
Винничук Л. – 14
Вінковський К. – 15
Вітик С. – 15
Войнаровський Тит – 16

Г

Гайдамаха Ф. – 17
Галька Ігнатій – 17
Гарматій В. – 17
Ганькевич – 18
Глібовицький М. – 18
Гнідковський М. – 18
Гой С. – 19
Голубович С. – 19
Горбачевський І. – 19
Глібовицький М. – 18
Гнідковський М. – 18

Григорчук Й. – 20
Гробельський І. – 20
Грушевський М. – 15
Гурик Й. – 21
Гушалеви́ч І. – 21

Д

Давидяк В. – 22
Данилович С. – 10
Дзялошинський М. – 22
Диваковський А. – 23
Динець Й. – 23
Дідицький Б. – 44
Дністрянський С. – 23
Добрянський С. – 23
Драгоманов М. – 45
Дудикевич Володимир – 24

З

Завадовський Й. – 25
Загайкевич В. – 25
Заклинський О. – 25
Зубрицький Д. – 44

К

Капушак І. – 26
Каратницький М. – 27
Карпинець І. – 27
Качала С. – 27
Кашевко М. – 28
Кв'ятковський д-р – 45
Кобринська Н. – 45
Ковальський В. – 28
Ковбасюк М. – 29
Колесса О. – 30

Король М. – 31
Кос А. – 10, 31
Красицький Й. – 32
Крижанівський Г. – 32
Круховський І. – 29
Куземський М. – 32, 76
Куїловський Ю. – 33
Кулачковський Д. – 34

Л

Лаврівський Ю. – 34
Лаврук М. – 36
Лаврук П. – 36
Лагодинський М. – 35
Левицький Гр. – 36
Левицький Є. – 37
Левицький Л. – 36
Левицький Кость – 9, 38, 47
Лейчак М. – 40
Лесюк С. – 40
Литвинович С. – 39
Ломницький І. – 40
Лук'янович Д. – 13

М

Мазуркевич М. – 40
Макух І. – 10, 41
Манастирський І. – 40
Мандичевський К. – 41
Марков Дмитро – 42
Мартович Л. – 13
Микола II (Романов) – 24
Могильницький А. – 42
Мерунович Т. – 42

Н

Наумович І. – 43
Ничипорук Г. – 44

О

Огоновський О. – 30
Окуневський Теофіл – 10, 45, 46
Олесницький Євген – 9, 47
Онишкевич С. – 48
Остапчук Я. – 49
Охримович В. – 50
Охримович К. – 49

П

Павлик Михайло – 10, 37
Павликів Т. – 51
Пелеш Ю. – 59
Петрицький М. – 51
Петришин Г. – 52
Петрушевич А. – 52
Петрушевич Є. – 9, 53
Підляшецький А. – 54
Полевий Лев – 54
Посацький К. – 54
Прокопчиць Є – 55

Р

Ришко І. – 55
Романчук Юліан – 38, 55
Русецький І. – 57

С

Савчак Д. – 57
Сембратович Й. – 58
Сембратович С. – 58
Сінгалевич В. – 59

Соломійчук – Юзенчук Ю. – 36
Ставарський І. – 60
Старух М. – 60
Старух Т. – 60
Стахура Д. – 61
Стефанік В. – 13, 62
Стоцький А. – 63
Студинський К. – 63

Т

Танячкєвич Д. – 64
Тарчаковський С. – 65
Тєлїшевський К. – 65
Тєрлєцький О. – 41
Трилєвський Кирилє – 10, 36, 37,
66

Ф

Фєдєрович В. – 67
Фєдєрович І. – 68
Фєлис Й. – 67
Франко Іван – 10, 37
Франц Йєсиф І – 72

Ч

Чєхович К. – 70

Ш

Шашкєвич Г. – 70
Швєдїцький Я. – 71
Шєптицький Андрий – 33, 72

Ц

Цалковський В. – 68
Цєгєльський Л. – 68
Цєглинський Г. – 69

Ю

Юзичинський А. – 73

Я

Яворський В. – 74
Яновський А. – 74
Яросєвич Р. – 75
Яхимович Г. – 76

Пояснення термінів

Адміністратор – в католицькій церкві, духовна особа, яка здійснювала управління відповідними церковними структурами. Апостольський адміністратор – призначений папою римським керуючий апостольською адміністрацією чи тимчасово виконуючий обов'язки єпископа вакантної чи прирівняної до єпархії окремої Церкви, чи духовна особа, наділена повнотою церковної влади над певною групою віруючих.

Архіприсвітер єпархії – старший пресвітер, допомагає єпископу здійснювати його св'ященні обов'язки. Синонім декана чи окружного вікарія.

Генеральний вікарій – в католицькій церкві єпископ, який не має своєї єпархії і який допомагає в управлінні єпархіальному архієрею, також штатний священик.

Канцлер консисторії – в єпархії входить до єпархіальної курії, є нотарем єпархії, очолює архів, підписує документ інтронізації єпархіального Єпископа.

Капітула – 1). Збори, з'їзд членів чернечого інституту, складається з ігуменів поодиноких монастирів якогось чину під проводом протоігумена; 2). Те саме, що крилос у східній Церкві, тобто допоміжний орган Єпископа, що складається з священників-каноніків. Кожен член капітули має свої постійні чинності, звідси й назви каноніка кустода, схоластика, канцлера і т.д.

Консисторія – установа для управління церквою; єпископська консисторія, установа що складається з каноніків та призначених єпископом радників, що допомагають єпископові правити церквою.

Крилошанин – член крилосу (капітули), помічник єпископа при кафедральних соборах в містах, де не було резиденції правлячого єпископа.

Кустос капітули – (лат.) керівник монастиря, бібліотеки, музею.

Офіціал – в установах католицької церкви світська особа, яка виконує певні церковні функції як правило колегіально з духовними особами, або за їх дорученням. В уніатській церкві – світська особа, свого роду намісник духовного владики, який управляв єпархією від його імені.

Префект семінарії – інспектор духовних семінарій, також ректор (наставник) семінарії, пансіону, бурси.

Радник митрополичої консисторії – пресвітер, до поради яких повинен прислухатися єпархіальний Єпископ.

*Автор висловлює подяку
за сприяння у виданні
директору ТзОВ «АБО-МІКС»
Оросу Шандору
та
директору ПП «Дем'ян-Сервіс»
Дем'янюку Максиму*

Зміст

Переднє слово	3
Біографії депутатів	7
Примітки	77
Джерела та література	106
Резюме	112
Додаток (фото)	116
Показчик імен	134
Пояснення термінів	137

Юрій Плекан

ПЕРШИЙ ДОСВІД ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ:

*УКРАЇНЦІ – ДЕПУТАТИ АВСТРІЙСЬКОГО
ПАРЛАМЕНТУ ТА ГАЛИЦЬКОГО
КРАЙОВОГО СЕЙМУ (1848–1918).
ДОВІДНИК*

Підп. до друку 22.05.2012. Формат 60x84/16.
Папір офсетний. Гарн. Таймс. Друк. офсет. Тираж 500.

Видавець Третяк І.Я.
Св. ІФ № 12 від 29.03.2001,
76010, м.Івано-Франківськ, вул. Короля Данила, 14 «Б»/45
Тел. (03422)731812